

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Zagreb, 4. srpnja 2019.

PREDLAGATELJ: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

PREDMET: Godišnje izvješće o radu i Financijsko izvješće Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu

Prijedlog

Na temelju članka 31. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 150/11, 119/14, 93/16 i 116/18), a u vezi s člankom 5. stavkom 3. Zakona o zračnom o prometu (Narodne novine, br. 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj_____donijela

ZAKLJUČAK

Prihvaća se Godišnje izvješće o radu i Financijsko izvješće Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu, u tekstu koji je dostavila Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo aktom, klase: 001-01/19-05/01, urbroja: 346-02-01-19-8, od 17. lipnja 2019. godine.

Klasa:

Urbroj:

Zagreb,

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

OBRAZLOŽENJE

Člankom 5. stavak 3. Zakona o zračnom prometu („Narodne novine“, broj 69/09, 84/11, 54/13 127/13 i 92/14) propisano je da Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo do 31. svibnja svake kalendarske godine podnosi Vladi Republike Hrvatske godišnje izvješće o radu i financijsko izvješće.

Vijeće Agencije donijelo je završni račun Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu na 30. sjednici održanoj 31. siječnja 2019. godine.

Godišnje izvješće o radu Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu prihvatilo je Vijeće Agencije na 35. sjednici održanoj 15. svibnja 2019. godine.

U skladu s člankom 29. Poslovnika Vlade Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 154/11, 121/12, 7/13, 61/15, 99/16 i 57/17) zatražena su i dobivena mišljenja na Godišnje izvješće o radu i Financijsko izvješće Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu od: Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, Ministarstva financija, Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske.

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo je svojim aktom Klasa: 001-01/19-05/01, Urbroj: 346-02-01-19-8 od 14. lipnja 2019. godine dostavila Vladi Republike Hrvatske Godišnje izvješće o radu i Financijsko izvješće Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu.

Agencija je u 2018. godini težišno obavljala poslove vezane za sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa, a osobito nadzor (inspekciju), certifikaciju i licenciranje zrakoplovnih subjekata u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu.

Agencija je izvršila 751 nadzora (543 planiranih nadzora i 208 neplanirana nadzora), uz realizaciju od 96% u odnosu na planirani broj nadzora. Certifikacija zrakoplovnih subjekata i licenciranje zrakoplovnog osoblja odvijali su se u skladu s potrebama i zahtjevima stranaka. Zbog sve veće potrebe i globalnog značaja, Agencija je provodila i posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa.

Provedbom razvojnih projekata ostvaren je daljnji razvoj djelatnosti Agencije.

Agencija je obavljala i brojne ostale poslove iz svoje nadležnosti, kao i suradnju s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima.

Nalazi međunarodnih organizacija i institucija uspješno su otklanjani provedbom korektivnih mjera. Izvješće Europske agencije za sigurnost zračnog prometa o kontinuiranom praćenju potvrđuje visoku razinu obavljanja poslova u području sigurnosti civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, čime se doprinosi daljnjem razvoju zrakoplovne industrije.

Slijedom navedenog, predlaže se Vladi Republike Hrvatske donošenje predmetnog zaključka o prihvatanju Godišnjeg izvješća o radu i Financijskog izvješća Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za 2018. godinu.

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU
ZA 2018. GODINU

Zagreb, svibanj 2019. godine

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	ODREDNICE NA KOJIMA SE TEMELJI RAD AGENCIJE	3
2.1	NACIONALNI I MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR	3
2.2	PRAVNI TEMELJ ZA OSNIVANJE I RAD AGENCIJE	3
2.3	TIJELA AGENCIJE.....	4
2.4	UNUTARNJE USTROJSTVO AGENCIJE.....	4
3.	AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2018. GODINI.....	5
3.1	POSLOVI SIGURNOSTI I ZAŠTITE CIVILNOG ZRAČNOG PROMETA	5
3.1.1	Nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa.....	5
3.1.1.1	Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora letaćkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja	5
3.1.1.2	Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom.....	14
3.1.1.3	Provedba nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u nadležnosti Ureda zaštite zračnog prometa	20
3.1.1.4	Pregled realizacije planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2018. godini	24
3.1.2	Certificiranje zrakoplovnih subjekata	25
3.1.3	Licenciranje zrakoplovnog osoblja.....	27
3.1.4	Posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa	29
3.1.5	Posebne aktivnosti vezano uz infrastrukturne projekte na aerodromima	32
3.1.6	Upravljanje sigurnosnim rizicima.....	33
3.2	SUSTAV UPRAVLJANJA KVALITETOM	38
3.3	NADZORI/INSPEKCIJE MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA I INSTITUCIJA	40
3.3.1	ICAO – USOP nadzor	40
3.3.2	Europska komisija – inspekcija zaštite zračnog prometa.....	40
3.3.3	EASA standardizacija	40
3.3.4	EASA izvješće o kontinuiranom praćenju	41
3.4	RAD NA IZRADI NACRTA PRIJEDLOGA PODZAKONSKIH PROPISA	46
3.4.1	Pravilnici i ostale regulatorne aktivnosti	46
3.4.2	Praćenje EU propisa i nacrtu EU propisa	47
3.5	PROVEDBA AKTIVNOSTI VEZANIH UZ JEDINSTVENO EUROPSKO NEBO	47
3.5.1	Lokalni plan implementacije jedinstvenog europskog neba	48
3.5.2	Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe	48
3.5.3	Plan mjerenja učinkovitosti	48
3.6	OSTALI POSLOVI.....	49
3.6.1	Pokrenuti prekršajni postupci iz područja civilnog zrakoplovstva.....	49
3.6.2	Vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova	50

3.6.3	Odobranje letova	51
3.6.4	Rješavanje o pritužbama za zaštitu prava putnika.....	55
3.6.5	Ekonomska regulacija u zračnom prometu	56
3.7	SURADNJA S DOMAĆIM I INOZEMNIM NADLEŽNIM TIJELIMA.....	58
3.7.1	Suradnja s domaćim nadležnim tijelima.....	58
3.7.2	Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima	58
3.7.3	Civilno-vojna suradnja.....	62
3.8	ŠKOLOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADROVA.....	63
3.9	KOMUNIKACIJA SA ZRAKOPLOVNIM SUBJEKTIMA.....	66
3.9.1	Stručni skupovi.....	66
3.9.2	Internetske stranice	68
3.9.3	Odnosi s javnošću	69
4.	RAZVOJNI PROJEKTI AGENCIJE U 2018. GODINI	71
4.1	PROJEKT EMPIC	71
4.2	PROJEKT REKONSTRUKCIJE I SANACIJE POSLOVNE ZGRADE.....	73
4.3	PROJEKT UNAPRJEĐIVANJA SUSTAVA UPRAVLJANJA SPISIMA	74
4.4	PRUŽANJE ELEKTRONIČKIH USLUGA KROZ SUSTAV E-GRAĐANI – PROJEKT UAS	77
5.	RESURSI ZA RAD AGENCIJE U 2018. GODINI	78
5.1	LJUDSKI RESURSI.....	78
5.2	FINANCIJSKI RESURSI	81
5.3	MATERIJALNI RESURSI.....	81
6.	ZAKLJUČAK	83

PRILOZI

Prilog 1.Organizacijska karta – Tijela nadležna za civilno zrakoplovstvo u Republici Hrvatskoj

Prilog 2.Organizacijska karta – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

POPIS KRATICA I POJMOVA

ACAM (*Aircraft Continuing Airworthiness Monitoring*): nadzor kontinuirane ploidbenosti zrakoplova

AeMC (*Aero-medical center*): zrakoplovno-medicinski centar

AIP (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske

AIS (*Aeronautical Information Service*): usluga zrakoplovnog informiranja

AME (*Aero-medical examinee*): zrakoplovno-medicinski ispitivač

Annex I zrakoplov: zrakoplov definiran Aneksom I Uredbe (EU) 2018/1139 o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa

ANS (*Air Navigation Services*): usluge u zračnoj plovidbi

AP (*Airports*): aerodromi

ASM (*Airspace Management*): upravljanje zračnim prostorom

ASO (*Air Safety Order*): Naredba o zrakoplovnoj sigurnosti

ATCO (*Air Traffic Controller*): Kontrolor zračnog prometa

ATFM (*Air Traffic Flow Management*): upravljanje protokom zračnog prometa

ATM/ANS (*Air Traffic Management/Air Navigation Services*): upravljanje zračnim prometom i usluge u zračnoj plovidbi

ATO (*Approved Training Organisation*): ovlaštena organizacija za osposobljavanje

ATPL (*Airline Transport Pilot Licence*): dozvola prometnog pilota aviona

ATS (*Air Traffic Services*): operativne usluge u zračnom prometu

AWD (Airworthiness): ploidbenost

CAT (*Commercial Air Transport*): komercijalni zračni prijevoz

CAT A-A: komercijalni zračni prijevoz sa polijetanjem i slijetanjem na istoj lokaciji

CAT A-B: komercijalni zračni prijevoz između dvije lokacije

CCAA (*Croatian Civil Aviation Agency*): Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

CFIT (*Controlled Flight Into Terrain*): približavanje terenu u kontroliranom letu

CNS (*Communication, Navigation, Surveillance*): komunikacija, navigacija, nadzor

CPL (Commercial Pilot Licence): dozvola profesionalnog pilota aviona

DG (*Dangerous Goods*): opasne robe

DPS (*Directorate Pan-European Single Sky*): Direkcija za paneuropsko jedinstveno nebo

EASA (*European Union Aviation Safety Agency*): Agencija Europske unije za sigurnost zračnog prometa

EASA Odbor (*EASA Committee*): savjetodavni Odbor Europskoj Komisiji pri donošenju odluka

EASA TEBs (*EASA Technical Bodies*): tematske savjetodavne radne grupe Europske agencije za sigurnost zračnog prometa

EASP (*European Aviation Safety Programme*): Europski program zrakoplovne sigurnosti

EASp (*European Aviation Safety Plan*): Europski plan zrakoplovne sigurnosti

EC (*European Commission*): Europska komisija

ECAC (*European Civil Aviation Conference*): Europska konferencija civilnog zrakoplovstva

ECCAIRS (*European Coordination Centre for Accident and Incident Reporting Systems*): Europski centar za koordinaciju sustava za izvješćivanje o zrakoplovnim nesrećama

EMPIC-EAP (*European Aviation Processing System*): softver za civilne i vojne zrakoplovne vlasti za upravljanje, provedbu i provjeru provedbe civilnih zrakoplovnih propisa

ETOD (*Electronic Terrain and Obstacle Data*): elektronički podaci o terenu i preprekama

ETD (*Explosives Trade Detector*): zaštitne opreme za otkrivanje tragova eksploziva

EUROCONTROL (*European Organization for the Safety of Air Navigation*): Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe

FAB CE (*Functional Airspace Block Central Europe*): Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe

FSTD (*Flight Simulation Training Device*): uređaj za osposobljavanje pilota koji simulira let

GEN: generalna avijacija

GNSS (*Global Navigation Satellite System*): globalni navigacijski satelitski sustav

GPWS (*Ground Proximity Warning System*): sustav za upozorenje na blizinu tla

HACZ: Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

HKZP: Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.

ICAO (*International Civil Aviation Organization*): Organizacija međunarodnoga civilnog zrakoplovstva

ICAO ADREP (*ICAO Accident/Incident Data Reporting*): izvještavanje o nesrećama i nezgodama

ICAO USOAP: ICAO Universal Safety Oversight Audit Programme

IFR (*instrument flight rules*): pravila instrumentalnog letenja

IR (*Instrument Rating*): ovlaštenje za instrumentalno letenje

LAPL (*Light Aircraft Pilot Licence*): dozvola pilota lakog zrakoplova

LIC (*Licensing*): licenciranje osoblja

LSSIP (*Local Single Sky Implementation Plan*): Lokalni plan implementacije Jedinственог europskog neba

MET (*Meteorology*): meteorologija

MTOM (*Maximum take-off mass*): najveća dopuštena masa pri polijetanju

MUP: Ministarstvo unutarnjih poslova

NSA (*National Supervisory Authority*): Nacionalno nadzorno tijelo

NSA CC (*National Supervisory Authority Coordination Committee*): Koordinacijski odbor nacionalnih nadzornih tijela

OJT (*On-Job Training*): osposobljavanje na radnom mjestu

OPS (*Operations*): letačke operacije

Part M: europski propis o vođenju kontinuirane plovidbenosti zrakoplova

Part 145: europski propis o održavanju zrakoplova

Part 147: europski propis o osposobljavanju zrakoplovno-tehničkog osoblja

PBN (*Performance Based Navigation*): navigacija temeljena na letnim sposobnostima zrakoplova

PPL (*Private Pilot Licence*): dozvola privatnog pilota aviona

PRB (*Performance Review Body*): tijelo za reviziju performansi

RAMP: pregledi stranih zrakoplova na stajanci zračne luke

RTG operater: operater na rendgenskom uređaju

SACA (*Safety Assessment of Community Aircraft*): sigurnosni pregled zrakoplova Zajednice na stajanci

SAFA (*Safety Assessment of Foreign Aircraft*): sigurnosni pregled inozemnog zrakoplova na stajanci

SEC (*Security*): zaštita civilnog zračnog prometa

SES (*Single European Sky*): Jedinstveno europsko nebo

SMS (*Safety Management System*): sustav upravljanja sigurnošću

SOA: Sigurnosno-obavještajna agencija

SOP: standardno-operativni postupci

SPO (*Specialized Operations*): specijalizirane operacije zrakoplovima, tzv. radovi iz zraka (snimanje, zaprašivanje, dizanje tereta i sl.)

SSP (*State Safety Programme*): Nacionalni program sigurnosti u zračnom prometu

TAWG (*Threat Assessment Working Group*): radna grupa za procjenu prijetnji

TCO (*Third Country Operator*): operator iz treće zemlje

UAS (*Unmanned Aircraft System*): sustav bespilotnog zrakoplova

UCS (*Unit Competence Scheme*): shema stručnosti za lokaciju

USS: uzletno-sletna staza

VFR (*visual flight rules*): pravila vizualnog letenja

Zakon: Zakon o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14)

POPIS TABLICA

Tablica 1: Pregled ovlaštenih/certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja.....	7
Tablica 2: Realizacija plana nadzora u 2018. godini – Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja	9
Tablica 3: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom.....	15
Tablica 4: Realizacija plana nadzora u 2018. godini – Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom.....	17
Tablica 6: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Ureda zaštite zračnog prometa.....	21
Tablica 7: Realizacija plana nadzora u 2018. godini – Ured zaštite zračnog prometa	22
Tablica 8: Realizacija planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2018. godini – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo	24
Tablica 9: Pregled izdanih certifikata o zdravstvenoj sposobnosti/izvještaja u 2018. godini	25
Tablica 10: Pregled broja važećih dozvola zrakoplovnog osoblja u nadležnosti Odjela licenciranja	28
Tablica 11.: Pregled broja pristupnika za stjecanje dozvola u 2018. godini	29
Tablica 12: Pregled infrastrukturnih projekata na aerodromima u Republici Hrvatskoj u 2018. godini	33
Tablica 13: Standardizacijska ocjena i indeksi – objedinjeno po područjima krajem 2018. godine	42
Tablica 14: Struktura predmeta u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova u 2018. godini	51
Tablica 15: Struktura predmeta za odobravanje letova u 2018. godini	52
Tablica 16: Pregled broja prigovora vezanih uz zaštitu prava putnika.....	55
Tablica 17: Pregled sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela u 2018. godini	60
Tablica 18: Pregled sudjelovanja u inozemnim nadležnim tijelima po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2018. godini	61
Tablica 23: Pregled održanih radionica u 2018. godini.....	68
Tablica 24: Pregled implementacije EMPIC-EAP modula u 2018. godini	72
Tablica 25: Prikaz modela poslovnog procesa digitalizacije u 2018. godini	76
Tablica 26: Pregled ostvarenja ciljeva Agencije u 2018. godini	86

POPIS GRAFIKONA I SLIKA

Grafikon 1: Broj događaja u civilnom zrakoplovstvu prema postavljenim kategorijama	35
Grafikon 2: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine I.....	35
Grafikon 3: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine II.....	36
Grafikon 4: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine III	36
Grafikon 5: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – plovibenost zrakoplova (AIR).....	43
Grafikon 6: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – letačke operacije (OPS)	43
Grafikon 7: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – licenciranje zrakoplovnog osoblja (FCL) ...	44
Grafikon 8: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – zrakoplovna medicina (MED)	44
Grafikon 9: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – simulatori letenja (FSTD).....	45
Grafikon 10: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS)	45
Grafikon 11: Prikaz modela poslovnog procesa digitalizacije u 2018. godini	75
Grafikon 12: Pregled broja radnika Agencije po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama	78
Grafikon 13: Pregled strukture radnika Agencije prema vrsti poslova	79
Grafikon 14: Pregled stručne spreme radnika Agencije	79
Grafikon 15: Pregled broja radnika Agencije prema spolu.....	80
Grafikon 16: Pregled starosne strukture radnika Agencije	80
Slika 1: Povezanost modula i podmodula	73

TIJELA AGENCIJE

VIJEĆE AGENCIJE

PREDSJEDNIK

Danijel Turkalj, bacc. ing. traff.

ZAMJENIK PREDSJEDNIKA

doc. dr. sc. Andrija Vidović

ČLANOVI

Mirko Božić dipl. ing.

Josip Čuletić, dipl. ing.

prof. dr. sc. Sanja Steiner

DIREKTOR AGENCIJE

Marin Puh, dipl. ing.

1. UVOD

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo (dalje u tekstu: Agencija ili HACZ), temeljem članka 5. stavka 3. Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14 – dalje u tekstu: Zakon) i članka 9. stavka 1. Statuta Agencije, podnosi Vladi Republike Hrvatske Godišnje izvješće o radu za 2018. godinu (dalje u tekstu: Izvješće). Ovo Izvješće sadrži sve bitne elemente prikaza rada Agencije u 2018. godini, a naročito težišne aktivnosti, odnosno projekte, koji su bili od značajnog utjecaja na ostvarenje ciljeva proizašlih iz nadležnosti Agencije kao pravne osobe s javnim ovlastima i utvrđenih Godišnjim programom rada za 2018. godinu. Financijsko izvješće Agencije za 2018. godinu sastavni je dio ovoga Izvješća.

Agencija je pravna osoba, koja na temelju javne ovlasti obavlja poslove određene Zakonom, kao djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, te obavlja i druge poslove u skladu s propisima donesenim na temelju Zakona. Osnivač Agencije je Republika Hrvatska, a osnivačka prava u skladu s odredbama Zakona obavlja Vlada Republike Hrvatske. Agencija je samostalna u obavljanju poslova iz svojeg djelokruga, a za svoj rad odgovara Vladi Republike Hrvatske.

Agencija predstavlja stručnu i operativnu organizaciju koja sukladno brzom tehničko-tehnološkom razvoju u području civilnog zrakoplovstva prati i provodi međunarodne standarde nužne za ispunjenje obaveza Republike Hrvatske u području sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Na nacionalnoj razini, Agencija je, uz Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i Agenciju za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu, sastavni dio sustava tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo Republike Hrvatske koji je prikazan u Prilogu 1. ovoga Izvješća. Pored toga, Agencija je i sastavni dio sustava tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo Europske unije (dalje u tekstu: EU ili Unija) čiji glavni cilj je izgradnja i održavanje visoke razine sigurnosti civilnog zrakoplovstva u Europi. Sustav tijela nadležnih za civilno zrakoplovstvo u Uniji čine Europska komisija, Agencija Europske unije za sigurnost zračnog prometa (*European Union Aviation Safety Agency* - EASA) te nadležne civilne zrakoplovne vlasti (*Competent Civil Aviation Authorities*) zemalja članica EU. Agencija je „produžena ruka“ EASA-e, odnosno Europske komisije u implementaciji zakonodavstva Unije u području civilnog zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj.

Agencija je u 2018. godini provodila težišne aktivnosti propisane Godišnjim programom rada za 2018. godinu obavljanjem poslova iz svojih nadležnosti utvrđenih Zakonom i propisima donesenima na temelju Zakona i u skladu s odgovarajućim EU propisima. Težišne aktivnosti Agencije u 2018. godini bile su usmjerene na osiguravanje europskih standarda sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa kroz nadzor, certificiranje i licenciranje zrakoplovnih subjekata, razvoj i implementaciju regulatornog okvira, te suradnju s nadležnim nacionalnim i međunarodnim institucijama kao i suradnju sa zrakoplovnom zajednicom.

U 2018. godini ostvaren je daljnji rast zračnog prometa te napredak u razvoju zrakoplovne industrije u Republici Hrvatskoj. Zahvaljujući uspješnoj turističkoj sezoni, zračne luke su u odnosu na 2017. godinu ostvarile za 10,2% veći promet putnika i 23,8% veći promet tereta, dok je broj operacija zrakoplova bio veći za 7,2%.

U 2018. godini nastavljeni su značajni infrastrukturni projekti na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj. Na Zračnoj luci Dubrovnik radovi u okviru projekta „Razvoj ZL Dubrovnik“ došli su u završnu fazu. Rekonstruirana je uzletno-sletna staza (USS) te sustav rasvjete USS pri čemu je ugrađen i sustav osvijetljena središnje crte USS. Izgrađena je nova staza za vožnju „F“ te je time ZL Dubrovnik dobila paralelnu stazu za vožnju u punoj duljini USS. Veliki radovi ostvareni su u svrhu uređenja osnovne staze USS. Uz navedeno, značajni radovi napravljeni su na rekonstrukciji i izgradnji objekata koji služe u procesima prihvata i otpreme (sortirnica) te za smještaj opreme i vozila.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2018. GODINU

Na Zračnoj luci „Franjo Tuđman“ započeli su radovi na proširenju prostora za smještaj opreme koja služi u procesima prihvata i otpreme zrakoplova. Isto tako, završen je projekt HKZP-a na Zračnoj luci „Franjo Tuđman“, implementacija A-SMGCS sustava. Na Zračnoj luci Split su radovi na izgradnji novog putničkog terminala, krajem 2018. godine ušli u završnu fazu. Nastavljeni su radovi izgradnje podvožnjaka ispod staze za vožnju „G“ te započeti radovi na proširenju stajanke za zrakoplove na Zračnoj luci Zadar. Na Zračnoj luci Osijek završeni su radovi proširenja putničkog terminala. Kroz 2018. godinu nastavljeni su postupci izrade projektno-planske dokumentacije za nove projekte na zračnim lukama (izgradnja prilaznih svjetala na ZL Pula, produljenje USS na ZL Brač).

Značajan rast evidentiranih operatora sustava bespilotnih zrakoplova nastavio se i tijekom 2018. godine, uz pojačani interes stranih državljana za operacije sustavima bespilotnih zrakoplova tijekom turističke sezone. Osim samog porasta broja operatora sustava bespilotnih zrakoplova, pred Agenciju su postavljeni i izazovi praćenja sve bržeg tehnološkog napretka sustava bespilotnih zrakoplova, te nadolazećih europskih regulatornih promjena. Slijedom navedenog, prepoznata je potreba za poboljšanjem nacionalnog propisa u ovom području, kao i potreba za učinkovitijim načinom evidentiranja operatora sustava bespilotnih zrakoplova. Tako je u 2018. godini započeo rad na izradi aplikacije koja bi trebala omogućiti lakše, brže i ekonomičnije evidentiranje hrvatskih i stranih operatora putem interneta, a dovršena je i izrada nacрта novog Pravilnika o sustavima bespilotnih zrakoplova. Uz zadržavanje prihvatljive razine sigurnosti, novi nacionalni propis osigurao bi ovoj grani zrakoplovne industrije nužno potrebno regulatorno rasterećenje koje ide u korak s tehnološkim napretkom u području sustava bespilotnih zrakoplova, ali i bržu prilagodbu budućem europskom regulatornom okviru čije se donošenje očekuje tijekom 2019. godine.

U odnosu na navedeno, Agencija je u 2018. godini morala uložiti dodatne napore i resurse u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, a sve u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za osiguranje sigurnosti zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu od strane zrakoplovnih subjekata.

2. ODREDNICE NA KOJIMA SE TEMELJI RAD AGENCIJE

2.1 Nacionalni i međunarodni pravni okvir

Zračni promet u Republici Hrvatskoj uređen je Zakonom, Zakonom o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu («Narodne novine» broj 132/98, 63/08, 134/09 i 94/13), Zakonom o zračnim lukama («Narodne novine» broj 19/98, 14/11 i 78/15), Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe («Narodne novine» broj 19/98, 20/00 i 51A/13), Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu («Narodne novine» broj 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 i 152/14), Zakonom o prijevozu opasnih tvari («Narodne novine» broj 79/07 i 70/17) i brojnim drugim propisima kao što su EU uredbе i direktive, zatim pravilnici kojima se omogućava primjena EU propisa te na kraju pravilnici kojima se reguliraju područja civilnog zrakoplovstva koja nisu regulirana EU propisima (tzv. nacionalni pravilnici).

Republika Hrvatska je od 9. svibnja 1992. godine na temelju pristupa (akcesije) stranka Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, odnosno članica Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (*International Civil Aviation Organization* – dalje u tekstu: ICAO) koja je osnovana istom Konvencijom u svrhu razvijanja načela, tehnologije te poticanja i razvoja međunarodnog civilnog zračnog prometa.

Republika Hrvatska članica je Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (*European Organization for the Safety of Air Navigation* – dalje u tekstu: EUROCONTROL) od 1. travnja 1997. godine temeljem Odluke o pristupanju Međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – EUROCONTROL iz 1960., s Protokolima iz 1970., 1978. i 1981. i Mnogostranim sporazumom o rutnim naknadama iz 1981. Republika Hrvatska je članica i Europske konferencije civilnog zrakoplovstva (*European Civil Aviation Conference* – dalje u tekstu: ECAC) od 2. srpnja 1992. godine.

Republika Hrvatska članica je Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa (*European Union Aviation Safety Agency* – dalje u tekstu: EASA) od 1. srpnja 2013. godine temeljem članstva u EU. U tom smislu, Agencija aktivno sudjeluje u radu stručnih radnih tijela i grupa EASA-e. Sudjelovanje Agencije u radu EASA-e ključno je za utjecaj na donošenje i pravodobno praćenje zakonodavnih aktivnosti tijela EU u području civilnog zračnog prometa, a time i na ispunjavanje obveza koje Republika Hrvatska ima kao država članica. Najvažnija obaveza Agencije u tom procesu je ispunjavanje svih standarda koji su propisani pravnom stečevinom Unije koja čini regulatorni temelj zajedničkog europskog zračnog prostora u području civilnog zračnog prometa.

Agencija, u okviru svog djelokruga rada, u suradnji s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture sudjeluje u međunarodnim aktivnostima, uključujući i procese pregovaranja kod zaključivanja međunarodnih ugovora, sastancima i drugim oblicima suradnje vezanim za ICAO i druge međunarodne organizacije civilnog zračnog prometa, sudjeluje u radu njihovih stručnih tijela i radnih skupina te surađuje s inozemnim tijelima nadležnim za civilni zračni promet. Nadalje, Agencija vodi brigu o realizaciji aktivnosti i zadataka proizašlih iz sudjelovanja u radu navedenih međunarodnih organizacija, kao i drugih obveza koje proizlaze iz međudržavnih ugovora.

2.2 Pravni temelj za osnivanje i rad Agencije

Agencija je prikladna i praktična organizacija izvan sustava državne uprave koja neovisno provodi u okviru svoje djelatnosti upravne i druge poslove koji se odnose na nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa. Osnovana je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu («Narodne novine» broj 46/07). Zakonom o zračnom prometu («Narodne novine» broj 69/09) te njegovim izmjenama i dopunama («Narodne novine» broj 84/11 i 127/13) pridodavane su joj ovlasti u području: certificiranja subjekata u civilnom zrakoplovstvu, nadzora

sigurnosti i mjera zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, regulatornih aktivnosti kao što su izdavanje obvezujućih naredbi o zrakoplovnoj sigurnosti, sigurnosnih direktiva te direktiva u području plovidbenosti i zaštiti civilnog zračnog prometa, ekonomska regulacija subjekata u civilnom zrakoplovstvu, podnošenja optužnog prijedloga i izdavanja prekršajnog naloga.

Na pitanja koja nisu uređena Zakonom primjenjuju se odredbe Zakona o ustanovama («Narodne novine» broj 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08) i Statut Agencije. Statutom Agencije pobliže je uređeno: načela za unutarnje ustrojstvo, vrste unutarnjih ustrojstvenih jedinica i uvjeti za njihovo ustrojavanje, predstavljanje i zastupanje, financiranje, poslovno planiranje i godišnje izvještavanje, rad i poslovanje, ovlasti i način odlučivanja, opći akti, tajnost podataka, javnost rada te druga pitanja značajna za rad Agencije.

Resorno ministarstvo za područje rada Agencije je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (dalje u tekstu: Ministarstvo ili MMPi).

2.3 Tijela Agencije

Prema odredbama Zakona i Statuta Agencije, tijela Agencije su Vijeće Agencije i direktor Agencije.

Vijeće Agencije

Agencijom upravlja Vijeće Agencije koje se sastoji od pet članova, koje na prijedlog resornog ministra imenuje Vlada Republike Hrvatske. Članovi Vijeća Agencije imenuju se, nakon provedenog javnog natječaja, na vrijeme od četiri godine, s tim da mogu biti ponovno imenovani. Predsjednika i zamjenika predsjednika Vijeća Agencije imenuje Vlada Republike Hrvatske iz reda članova Vijeća Agencije.

Direktor Agencije

Voditelj poslovanja Agencije je direktor Agencije. Direktora Agencije imenuje i razrješava Vijeće Agencije uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske. Direktor Agencije se bira na temelju provedenog javnog natječaja. Mandat direktora Agencije je pet godina s tim da može biti ponovno imenovan. Direktor Agencije za svoj rad odgovara Vijeću Agencije i resornom ministru. Direktor organizira rad Agencije u skladu s ovlastima utvrđenima Statutom Agencije, poduzima trenutačne, potrebne i opravdane mjere u interesu sigurnosti civilnog zrakoplovstva, te obavlja i druge poslove u skladu sa Statutom Agencije.

2.4 Unutarnje ustrojstvo Agencije

Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu uređuje se unutarnje ustrojstvo Agencije, nazivi unutarnjih ustrojstvenih jedinica i njihov djelokrug, poslovi i zadaće koje se u njima obavljaju, potrebna radna mjesta za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije, raspored radnih mjesta u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama te način upravljanja, kao i druga pitanja od značaja za rad Agencije. Unutarnje ustrojstvo Agencije te način rada i rukovođenja Agencijom utvrđuju se tako da se osigura zakonito, stručno, efikasno i racionalno obavljanje poslova i zadaća, pravodobno i efikasno provođenje poslova iz nadležnosti Agencije, prava i obveze radnika uz potpuno korištenje njihovih stručnih sposobnosti, koordinacija i nadzor nad izvršavanjem poslova, kao i suradnja s nadležnim subjektima u svezi organiziranog, planskog i efikasnog izvršavanja svih poslova i zadaća iz nadležnosti Agencije.

Organizacijska karta koja prikazuje unutarnje ustrojstvo Agencije nalazi se u Prilogu 2. ovoga Izvješća.

3. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2018. GODINI

Agencija je u 2018. godini obavljala brojne poslove iz svoje nadležnosti, kako je to propisano Zakonom i Statutom. Poslovi iz nadležnosti Agencije obavljani su u skladu sa strateškim okvirom koji je usvojen na 13. sjednici Vijeća Agencije održanoj dana 25. studenoga 2017. godine. Godišnjim programom rada za 2018. godinu utvrđeno je 9 osnovnih ciljeva Agencije za 2018. godinu koji su usmjereni na daljnje unaprjeđenje njezinog rada i razvoja. Pregled ostvarenja osnovnih ciljeva Agencije za 2018. godinu daje se u Zaključku ovoga izvješća.

3.1 Poslovi sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa

Poslovi sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa su i u 2018. godini bili prioritetni poslovi Agencije. Nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa, certificiranje zrakoplovnih subjekata i licenciranje zrakoplovnog osoblja su obavljani u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu od strane zrakoplovnih subjekata.

Agencija je provodila i posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa uvjetovane promjenama stanja/sustava zaštite civilnog zračnog prometa na europskoj i međunarodnoj razini.

Agencija je tijekom 2018. godine u području djelovanja internog sustava upravljanja sigurnošću nastavila raditi na razvoju, implementaciji, održavanju i kontinuiranom poboljšanju postupaka i radnih procesa vezanih uz upravljanje sigurnosnim rizicima u skladu s nacionalnim i međunarodnim zahtjevima, a koji za cilj imaju kontinuirano povećanje razine sigurnosti zračnog prometa.

3.1.1 Nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa

U 2018. godini nadzor sigurnosti civilnog zračnog prometa provodile su osnovne unutarnje ustrojstvene jedinice Agencije – sektori: Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja i Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom sa svojim unutarnjim ustrojstvenim jedinicama. Nadzor zaštite civilnog zračnog prometa provodio je Ured zaštite zračnog prometa.

3.1.1.1 Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja

Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja je obavljao poslove kontinuiranog nadzora izvođenja letačkih operacija u zračnom prostoru Republike Hrvatske, osposobljavanja letačkog, kabinskog i zemaljskog osoblja operatora zrakoplova, tehničke ispravnosti zrakoplova kojima se izvode letačke operacije i poslove licenciranja zrakoplovnog osoblja (piloti aviona, helikoptera, jedrilica, ovjesnih jedrilica, parajedrilica, balona, sportsko-rekreativnih zrakoplova, padobrancima, kontrolori zračnog prometa, osobe za održavanje zrakoplova, dispečeri leta/operativni kontrolori zračnog prometa) u cilju osiguravanja udovoljavanja propisanim uvjetima za sigurnu uporabu zrakoplova u civilnom zračnom prometu.

U okviru kontinuiranog nadzora, Sektor je provodio i nadzor nad zrakoplovnim subjektima certificiranim od strane Agencije kako bi se osiguralo kontinuirano udovoljavanje primjenjivim propisima certificiranih subjekata.

Krajem 2018. godine u djelokrugu rada Sektora bilo je 1.798 ovlaštenih/certificiranih subjekata, kako slijedi u pregledu:

Vrsta subjekta	Broj ovlaštenih/certificiranih subjekata
Operatori zrakoplova	15 od čega: 6 operatora koji obavljaju CAT (A-B) 4 operatora koji obavljaju CAT (A-A) 4 operatora koji obavljaju SPO
Operatori sustava bespilotnih zrakoplova	1.570 od čega: 8 operatora kategorije D 1.562 operatora kategorija A, B i C
Organizacije za osposobljavanje pilota aviona, helikoptera, balona i jedrilica u skladu s europskim propisima	13 od čega: 7 ATO (avion) 1 ATO (helikopter) 5 PPL
Organizacije za osposobljavanje padobranaca	10
Organizacije za osposobljavanje jedriličara	8
Organizacije za osposobljavanje ovjesnih jedriličara	1
Organizacije za osposobljavanje parajedriličara	4
Organizacije za osposobljavanje pilota sportsko - rekreativnih zrakoplova	6
Organizacija za osposobljavanje za opasne robe	12
Otpremnici opasnih roba	19
Pošiljatelji opasnih roba	7
Pružatelji zemaljskih usluga prihvata i otpreme tereta certificirani za opasne robe	7
Imenovani poštanski operatori	1
Organizacije za održavanje zrakoplova	11 od čega: 9 Part 145 2 Subpart F
Organizacije za održavanje Annex I zrakoplova	2
Organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti zrakoplova	15
Organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti Annex I zrakoplova	3

Vrsta subjekta	Broj ovlaštenih/certificiranih subjekata
Organizacije za osposobljavanje osoba za održavanje zrakoplova	1
Operatori simulatora leta	2
Uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let	3 od čega: 1 FFS (H) 1 FNPT II (H) 1 FNPT II (A)
Organizacije za utvrđivanje razine jezične sposobnosti pilota i kontrolora zračnog prometa	2
Ispitivači pilota zrakoplova u skladu s EU propisima	53
Ispitivači pilota zrakoplova u skladu s nacionalnim propisima	15
Organizacije za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti zrakoplovnoga osoblja	2
Zrakoplovno-medicinski ispitivači	16
Ukupno	1.798

Tablica 1: Pregled ovlaštenih/certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja

Realizacija planova nadzora

Planirani nadzor sigurnosti provodio se prema odobrenim godišnjim planovima nadzora za 2018. godinu koji se utvrđuju na razini svakoga odjela/odsjeka u skladu s njegovim djelokrugom.

Sektor je provodio i neplanski nadzor u slučaju pojave negativnih trendova ili narušavanja prihvatljive razine sigurnosti (temeljem analize sigurnosti koju Sektor kontinuirano provodi ili zaprimanja informacija ili prijava o narušavanju sigurnosti iz domene nadležnosti Sektora).

Stupanj realizacije Plana nadzora za 2018. godinu je na visokoj razini i sva obrazloženja za odstupanja su objektivna i utemeljena. Razlika između planiranog i realiziranog broja nadzora je zanemariva što potvrđuje dobro planiranje nadzora kao i planiranje potrebnih resursa za provođenje tih nadzora.

Analizom broja nalaza i razine njihove ozbiljnosti utvrđenih nadzorom u 2018. godini te usporedbom s rezultatima nadzora prethodnih godina može se zaključiti kako nema značajnih promjena u broju i ozbiljnosti nalaza te nema negativnih trendova.

U 2018. godini nastavljen je skokovit rast broja operatora koji izvode letačke operacije sustavima bespilotnih zrakoplova.

Realizacija planova nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u 2018. godini u nadležnosti Sektora prikazana je u sljedećoj tablici:

Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Odjel letačkih operacija i školstva	Nadzor certificiranih operatora zrakoplova	20	16	4	80%	3	19
	Nadzor operatora zrakoplova prema izjavljenoj aktivnosti	2	2	-	100%	6	8
	Nadzor operatora zrakoplova koji nisu složeni u nekomercijalnim operacijama	9	9	-	100%	3	12
	Nadzor prijevoza opasnih roba	25	25	-	100%	1	26
	Nadzor osposobljavanja operatora zrakoplova u RH	1	1	-	100%	7	8
	Nadzor osposobljavanja operatora zrakoplova i organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova u inozemstvu	2	1	1	50%	3	4
	Nadzor registriranih površina	1	1	-	100%	-	1
	Nadzor zrakoplovnih priredbi	-	-	-	-	3	3
	Nadzor odobrenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova u skladu s EU propisima	9	9	-	100%	-	9
	Nadzor odobrenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca u skladu s nacionalnim propisima	11	9	2	82%	5	14
Odjel plovidbenosti	Nadzor Part 145, Part M, Part 147 i FSTD organizacija	45	44	1	98%	13	57
	Nadzor kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (ACAM)	20	18	2	90%	3	21
	Provjera plovidbenosti zrakoplova (ARW)	-	-	-	-	86	86
	ACAM i Part M u inozemstvu	3	3	-	100%	-	3
Odjel licenciranja	Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova	2	2	-	100%	6	8

Sektor letačkih operacija, školstva, plovodbenosti i licenciranja							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Odjel licenciranja	Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova u inozemstvu	11	7	4	64%	11	18
	Nadzor tijela za testiranje razine jezične sposobnosti	-	-	-	-	1	1
Odsjek zrakoplovne medicine	Nadzor zrakoplovnih medicinskih centara i zrakoplovno medicinskih ispitivača	10	10	-	100%	4	14
Odsjek SAFA/SACA inspekcija	Pregledi stranih zrakoplova na stajanci zračne luke (RAMP)	253	253	-	100%	15	268
Ukupno Sektor		424	410	14	97%	170	580

Tablica 2: Realizacija plana nadzora u 2018. godini – Sektor letačkih operacija, školstva, plovodbenosti i licenciranja

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Odjel letačkih operacija i školstva

Nadzor certificiranih operatora zrakoplova

Od planiranih 20 nadzora, četiri nadzora opravdano nije bilo moguće obaviti, jer je kod jednog operatora zrakoplova u komercijalnom zračnom prijevozu došlo do trajnog oduzimanja certifikata uslijed neusklađenosti s primjenjivim propisima, a dva operatora sustava bespilotnih zrakoplova s odobrenjem (kategorija D) su prestala sa svojim aktivnostima i nisu obnovili svoja odobrenja kojima je u međuvremenu istekao vremenski rok valjanosti. Gore navedeno rezultiralo je 80%-nom realizacijom nadzora predviđenih planom za 2018. godinu.

Tijekom 2018. godine obavljena su i dodatna tri neplanirana (izvanredna) nadzora od kojih je jedan izvršen za potrebe certifikacije novog operatora zrakoplova u komercijalnom zračnom prijevozu.

Nadzor operatora zrakoplova prema izjavljenoj aktivnosti

Plan nadzora operatora zrakoplova koji svoje aktivnosti obavljaju temeljem podesene Izjave u skladu s europskim i nacionalnim propisima obuhvatio je u 2018. godini odabrane operatore komercijalnih specijaliziranih operacija i uvjetne nadzore operatora sustava bespilotnih zrakoplova.

Uz potpuno izvršenje nadzora predviđenih planom za 2018. godinu, obavljeno je i dodatnih šest neplanskih (izvanrednih) nadzora u području bespilotnih zrakoplova, uzimajući u obzir stalni porast broja operatora bespilotnih zrakoplova i prirodu njihovih aktivnosti. Neplanski nadzor se osobito provodio na mjestima okupljanja većeg broja ljudi, gdje je i rizik od ugrožavanja sigurnosti bio veći.

Temeljem suradnje s Ministarstvom unutarnjih poslova te prikupljenih prijava građana i dalje je ostala primjetna neusklađenost operatora i rukovatelja bespilotnih zrakoplova s primjenjivim propisima, pa je slijedom navedenog Odjel u 2018. godini nastavio s aktivnostima promoviranja sigurne upotrebe bespilotnih zrakoplova i to putem

letaka, video promotivnih materijala, televizijskih gostovanja, održavanja radionica, ali i radom na poboljšanju propisa. Tako je krajem 2018. godine na snagu stupio novi Pravilnik o sustavima bespilotnih zrakoplova, kojim je Agencija prilagodila nacionalni regulatorni okvir budućem europskom regulatornom konceptu za bespilotne zrakoplove.

Nadzor nekomercijalnih operacija zrakoplovima koji nisu složeni i nadzor registriranih površina

Procjenom rizika identificirani su aerodromi i registrirane površine na kojima se odvijaju nekomercijalne operacije zrakoplovima koji nisu složeni i gdje je prisutnost zrakoplovnih inspektora bila nužna, pa je tako planom nadzora za 2018. godinu obavljeno deset nadzora na devet lokacija. Na odabranoj registriranoj površini osobito se nadziralo pridržavanje odredbi Zakona o zračnom prometu i Naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kojima je zabranjeno izvođenje komercijalnih operacija i osposobljavanja pilota zrakoplova, bez posebnog odobrenja Agencije.

Nadzori predviđeni planom za 2018. godinu realizirani su u cijelosti, pri čemu su obavljena i tri neplanska (izvanredna) nadzora.

Nadzor osposobljavanja operatora zrakoplova

Budući da je obvezni plan nadzora osposobljavanja letačkog, kabinskog i zemaljskog osoblja operatora zrakoplova u dvogodišnjem ciklusu gotovo u potpunosti realiziran u 2017. godini, Odjel je tijekom 2018. godine ovaj nadzor pretežito obavljao uvjetno tj. neplanski u slučajevima kada je procjena rizika, ovisno o vrsti osposobljavanja i složenosti operatora, ukazivala na opravdanost nadzora kod pojedinog operatora. Slijedom navedenog, Odjel je u 2018. godini obavio sedam neplanskih (izvanrednih) nadzora.

Što se tiče nadzora osposobljavanja operatora zrakoplova u inozemstvu, jedan se opravdano nije mogao obaviti jer je operator uslijed izvanrednih okolnosti privremeno obustavio svoje aktivnosti tako da ukupna realizacija nadzora osposobljavanja letačkog, kabinskog i zemaljskog osoblja operatora zrakoplova u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu iznosi 67% od planiranog broja nadzora.

Nadzor zrakoplovnih priredbi

Temeljem procjene rizika zrakoplovnih priredbi, tijekom 2018. godine obavljena su tri neplanirana (izvanredna) nadzora nad organizacijom i provedbom istih. Zrakoplovni inspektori su pritom nadzirali i izvođenje nekomercijalnih operacija zrakoplova, pa se tako na učinkovit način osigurao istovremeni nadzor sigurnosti u više zrakoplovnih područja.

Treba naglasiti da je tijekom 2018. godine Odjel dovršio prijedlog nacрта Pravilnika o zrakoplovnim priredbama koji je stupio na snagu u drugoj polovici 2018. godine. Uzimajući u obzir kompleksnost i vrstu zrakoplovne priredbe te uvođenjem "performance based" i „risk based" principa, Pravilnikom će se osigurati nadzor i zaštita sigurnosti zrakoplovne zajednice uz najmanje moguće administrativno opterećenje sudionika zrakoplovne priredbe.

Nadzor prijevoza opasnih roba (DG)

Nadzor prijevoza opasnih roba kod operatora zrakoplova, koji u skladu s posebnim odobrenjem iz Uredbe (EU) br. 965/2012 smiju prevoziti opasnu robu, obavio se u okviru utvrđenog plana nadzora certificiranih operatora zrakoplova. Plan nadzora nad ostalim subjektima koji su temeljem Pravilnika o uvjetima i načinu prijevozu opasnih roba zrakom certificirani za pojedine aktivnosti u prijevozu opasnih roba zrakom obavio se u cijelosti u skladu s planom. Dodatno, obavljen je i jedan neplanski (izvanredni) nadzor organizacije koja pruža osposobljavanje za opasne robe.

Nadzor ovlaštenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca

Plan nadzora organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova koji se nadziru po EU propisima (ATO) izvršen je u cijelosti. Što se tiče organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca koje se nadziru po nacionalnim propisima, provedeno je devet nadzora dok se dva nadzora opravdano nisu mogla obaviti jer su organizacije u međuvremenu prestale sa svojim aktivnostima.

Ukupna realizacija planiranih nadzora ovlaštenih organizacija za osposobljavanje pilota zrakoplova i padobranaca iznosi 90% od planiranog broja. Dodatno, obavljeno je pet neplaniranih (izvanrednih) nadzora od čega se četiri odnose na certifikacijski nadzor novih organizacija za osposobljavanje parajedričara, padobranaca i pilota sportsko-rekreativnih zrakoplova.

Odjel plovidbenosti

Nadzor Part 145, Part M, Part 147 i FSTD organizacija

Planirani nadzor ovlaštenih Part M, Part 145, Part 147 i FSTD organizacija ostvaren je u 98% u odnosu na plan. Opravdano je neizvršen jedan nadzor Part M organizacije budući je istoj u međuvremenu trajno oduzet certifikat. Dodatno je planirano ukupno 13 uvjetnih nadzora koji ovise isključivo o zahtjevima stranaka, a vezani su za nadzore koji su predviđeni za eventualno certificiranje i nadzor novih ovlaštenih organizacija ili temeljem promjena u strukturi postojećih organizacija, uslijed uočenih negativnih trendova ili temeljem prijava o ugrožavanju sigurnosti a u svrhu osiguranja dovoljnog resursa inspektora potrebnih za izvršenje tih nadzora.

U 2018. godini izvršeno je svih 13 uvjetnih nadzora od čega je sedam bilo u funkciji inicijalne certifikacije. Nadzorom su obuhvaćene sve ovlaštene organizacije (Part 145, Part M, Annex I, Part 147 i FSTD) najmanje jedanput u kalendarskoj godini, u cijelosti nad njenim aktivnostima u sklopu odobrenih ovlaštenja ili putem nenajavljenih nadzora koji se baziraju na temelju procjene rizika koji bi mogli imati utjecaj na sigurnost ili je nadzor obavljen nakon evaluacije Odjela temeljem uočenih negativnih trendova i postojanja sumnje da je narušena sigurnost u obavljanju poslova organizacije.

Procjena rizika bazira se na nepravilnostima utvrđenim tijekom prijašnjih nadzora pojedine organizacije, njene kompleksnosti i „starosti“, broju različitih tipova zrakoplova u odobrenim ovlaštenjima organizacije, učestalosti promjena odgovornih osoba unutar organizacije, značajnom povećanju ili smanjenju količine posla, uvođenju novih tipova zrakoplova, odlasku dugogodišnjih zaposlenika, prijemu novih zaposlenika te financijskoj stabilnosti organizacije.

Tijekom 2018. godine četiri ovlaštene organizacije odustale su od odobrenja, od toga dvije Part 145 i dvije Part M organizacije.

Nadzor kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (ACAM)

Planirani broj nadzora kontinuirane plovidbenosti (ACAM) zrakoplova u 2018. godini u skladu s međunarodnim standardima i primjenjivim zahtjevima realiziran je 90% u odnosu na plan uz napomenu da su dva planirana nadzora zrakoplova opravdano neizvršena zbog toga što navedeni zrakoplovi nisu bili plovidbeni (nije produžena plovidbenost). Dodatno, izvršena su dva ACAM nadzora nad drugim zrakoplovima te jedan neplanirani ACAM nadzor nad zrakoplovom temeljem procjene rizika da bi letenje tim zrakoplovom moglo značajno utjecati na sigurnost letenja.

Od ukupno 21 obavljenog ACAM pregleda zrakoplova u 2018. godini, 15 pregleda je obavljeno dok su zrakoplovi bili na radovima održavanja („In depth inspection“), a ostali pregledi su obavljeni za vrijeme dok su zrakoplovi bili operativni („Product inspection“).

Provjera plovidbenosti zrakoplova

Provjera plovidbenosti zrakoplova provodi se na zahtjev stranke pa se takvi nadzori ne planiraju iz razloga što njihova realizacija isključivo ovisi o tome hoće li vlasnici/operatori podnijeti zahtjev za provjeru plovidbenosti svojeg zrakoplova Agenciji ili ne tako da se isti tretiraju isključivo kao uvjetni nadzori.

Tijekom 2018. godine izvršeno je ukupno 86 pregleda zrakoplova za utvrđivanje njihove plovidbenosti koji su obavljani na zahtjev vlasnika/operatora zrakoplova što je porast od 16% u odnosu na 2017. godinu kada su provedena 74 takva nadzora.

Dodatno su izvršene dvije neplanirane (izvanredne) inspekcije zrakoplova temeljem anonimnih prijava da su zrakoplovi oštećeni prilikom slijetanja, a za isto Agenciji nisu bila podnesena obavezna izvješća o događaju od strane vlasnika/operatora.

ACAM i Part M u inozemstvu

U 2018. godini, u svrhu nadzora nad relevantnim brojem zrakoplova u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova, a temeljem činjenice što pojedini vlasnici zrakoplova radove održavanja zrakoplova obavljaju u inozemstvu, planirani broj od tri inozemna nadzora kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (ACAM) u cijelosti je izvršen tijekom radova održavanja na zrakoplovima u Srbiji, Sloveniji i Austriji.

U 2018. godini nije bilo planiranih inozemnih nadzora organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti (Part M).

Navedeni nadzori realizirani su u skladu s međunarodnim standardima i primjenjivim zahtjevima.

Odjel licenciranja

U 2018. godini Odjel licenciranja je kontinuirano provodio nadzor ispitivača pilota, organizacija za testiranje razine jezične sposobnosti pilota i kontrolora zračnog prometa. Odsjek zrakoplovne medicine (ustrojstvena jedinica unutar Odjela) kontinuirano je provodio nadzor zrakoplovno-medicinskih centara (AeMC) i zrakoplovno-medicinskih ispitivača (AME). Tijekom 2018. godine nastavljen je projekt unaprjeđenja rada i standardizacije postupanja zrakoplovnih inspektora koji obavljaju nadzor ispitivača. Navedne mjere provode se unutar Odjela letačkih operacija i školstva uz podršku Odjela.

Uz navedeno, u studenom 2018. godine proveden je godišnji tečaj osvježavanja znanja za ispitivače pilota. U svrhu izrade tema za tečaj korištene su povratne informacije zrakoplovnih inspektora s provedenih nadzora te su se praktične vježbe koje su provedene tijekom tečaja bazirale na tim primjedbama, kako bi se polaznicima na praktičnim primjerima skrenula pozornost na najčešće nesukladnosti u njihovom radu. U tu svrhu odjeli će tijekom 2019. godine održavati redovite sastanke kako bi se raspravljali problemi uočeni tijekom nadzora i isti iskoristili za standardizaciju ispitivača tijekom provođenja nadzora i godišnjeg tečaja za ispitivače.

Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova

Nadzor ovlaštenih ispitivača certificiranih od strane Agencije koji se provodi na teritoriju Republike Hrvatske realiziran je u potpunosti. Uz planirana dva nadzora, provedeno je i šest neplaniranih nadzora od čega je pet bilo u svrhu produljenja certifikata te jedan u svrhu obnavljanja certifikata ispitivača tako da je tijekom 2018. godine izvršeno ukupno osam nadzora ovlaštenih ispitivača u Republici Hrvatskoj.

Nadzor ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova u inozemstvu

Nadzor ispitivača pilota zrakoplova u inozemstvu zbog opravdanih razloga ostvaren je sa 64%. Naime, nadzor ispitivača se može provesti isključivo tijekom praktične provjere za stjecanje, produljenje ili obnavljanje dozvole ili ovlaštenja te realizacija ovisi isključivo o provjerama koje ispitivači provode s pilotima te terminima u kojima se

provjere obavljaju, a koji se često određuju ad-hoc, neposredno prije provođenja provjere. Nadzor nad dva ispitivača nije realiziran iz razloga što ispitivači tijekom cijele 2018. godine imali niti jednu provjeru, a dva ispitivača su imala samo jednu ad-hoc planiranu provjeru za čiji nadzor u datom trenutku nije bilo raspoloživih inspektora zbog ranije planiranih obveza na drugim poslovima.

Uz planirani nadzor, obavljeno je i 11 neplaniranih nadzora, od čega tri u svrhu stjecanja certifikata ispitivača te osam u svrhu produljenja certifikata ispitivača tako da je ukupno tijekom 2018. godine izvršeno 18 nadzora ovlaštenih ispitivača pilota zrakoplova u inozemstvu.

Nadzor tijela za testiranje razine jezične sposobnosti (LPAB)

U 2018. godini nije planiran niti jedan nadzor LPAB, međutim izvršen je jedan neplanirani nadzor tijela koje provodi testiranje razine jezične sposobnosti kontrolora zračnog prometa.

Odsjek zrakoplovne medicine

Nadzor zrakoplovno-medicinskih centara i zrakoplovno medicinskih ispitivača

Odsjek je u 2018. provodio kontinuirani nadzor zrakoplovno-medicinskih centara (AeMC) i zrakoplovno medicinskih ispitivača (AME). Nadzor je realiziran u potpunosti. Odrađeno je svih 10 planiranih nadzora, od čega su dva nadzora provedena nad medicinsko-zrakoplovnim centrima, a osam nad medicinsko-zrakoplovnim ispitivačima. Dodatno su obavljena četiri neplanirana nadzora u svrhu produljenja certifikata zrakoplovno-medicinskih ispitivača. Analizom rezultata nadzora nisu utvrđena značajna odstupanja u primjeni propisanih zahtjeva.

Odsjek SAFA/SACA inspekcija

Pregledi stranih zrakoplova na stajanci zračne luke (RAMP)

Odsjek SAFA/SACA inspekcija, u cilju procjene sigurnosti inozemnih operatora zrakoplova koji slijeću/uzlijeću sa međunarodnih zračnih luka u Republici Hrvatskoj, obavlja poslove nadzora sigurnosti tih operatora putem planiranih i "ad-hoc" inspekcijskih pregleda na stajanci zračne luke (tzv. RAMP inspekcija), u skladu sa zahtjevima dijela ARO.RAMP Uredbe (EU) br. 965/2012. Prilikom planiranja RAMP inspekcija, težište se stavlja na sljedeće parametre i zahtjeve:

- osiguranje dostatnih resursa za provođenje RAMP inspekcija operatora i zrakoplova s EASA Liste prioritizacije SAFA inspekcija zrakoplova i operatora u okviru EU SAFA programa i putem redovite EASA SAFA analize koju objavljuje EASA;
- osiguranje dostatnih resursa za provođenje RAMP inspekcija sumnjivih zrakoplova u skladu s analizom i procjenom rizika koju provodi odsjek SAFA/SACA;
- fokus planiranja RAMP inspekcijskog nadzora je na provođenju RAMP inspekcija u ljetnim mjesecima i vikendima na međunarodnim zračnim lukama uz obalu;
- ispunjavanje zadanog godišnjeg broja pregleda inozemnih operatora;
- ostvariti što veći uzorak operatora i zrakoplova koji slijeću na međunarodne zračne luke u RH;
- RAMP inspekcijama obuhvatiti sve međunarodne zračne luke u RH;
- provedbu RAMP inspekcija koordinirati s Odjelom letачkih operacija i Odjelom plovidbenosti zrakoplova.

Godišnji plan RAMP inspekcija nad inozemnim operatorima u 2018. godini temeljio se na proračunskoj metodologiji definiranoj Uredbom (EU) 965/2012 i gore navedenim smjernicama. Uzimajući u obzir broj operatora, vrstu operacija koje obavljaju, broj njihovih slijetanja na međunarodne zračne luke u Republici Hrvatskoj u zadnjih 12 mjeseci kao i sigurnosne rizike koji iz navedenoga proizlaze te primjenom propisane

metodologije, za 2018. godinu bilo je potrebno provesti 265 RAMP inspekcijskih nadzora na osam međunarodnih zračnih luka u Republici Hrvatskoj. Planirani broj nadzora realiziran je u potpunosti, a dodatno su obavljena i tri neplanirana (izvanredna) nadzora temeljem posebnih poruka upozorenja kojima EASA skreće pozornost na sumnjive operatore zrakoplova. Ukupno je tijekom 2018. godine obavljeno 268 RAMP inspekcija na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj. RAMP inspekcije su planirane i realizirane uglavnom tijekom ljetnog razdoblja kada je i najveći intenzitet operiranja inozemnih operatora na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj. Inspekcije su provedene kroz 24 izlaska na teren višečlanih timova (dva do tri člana u timu) pri čemu svaki izlazak u prosjeku traje četiri do pet dana, a uključuje i vikende.

Tijekom RAMP inspekcija obavljenih u 2018. godini, utvrđeno je ukupno 108 nesukladnosti na zrakoplovima, od čega je:

- 49 imalo mali utjecaj na sigurnost (Cat. 1 nesukladnost),
- 25 imalo značajni utjecaj na sigurnost (Cat. 2 nesukladnost),
- 12 imalo veliki utjecaj na sigurnost i rezultiralo je prizemljenjem zrakoplova do otklanjanja nesukladnosti (Cat. 3), a
- 22 nije imalo direktnog utjecaja na sigurnost, već se radilo o općim napomenama (Cat. G).

3.1.1.2 Provedba nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u nadležnosti Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom je obavljao poslove kontinuiranog nadzora udovoljavanja propisanim zahtjevima od strane aerodroma, pružatelja zemaljskih usluga te ovlaštenih organizacija za stručno osposobljavanje za obavljanje poslova od značaja za sigurnost zračnog prometa na aerodromu, te poslove kontinuiranog nadzora udovoljavanja propisanim zahtjevima od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa.

Odjel aerodroma provodio je nadzore u područjima kontrole i dokumentiranosti podataka objavljenih u Zborniku zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske (AIP), implementacije Uredbe Komisije (EU) br. 73/2010 od 26. siječnja 2010. o utvrđivanju zahtjeva o kvaliteti zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija za jedinstveno europsko nebo (SL L 23, 27.1.2010.) na zračnim lukama, implementacije Uredbe Komisije (EU) br. 139/2014 od 12. veljače 2014. o utvrđivanju zahtjeva i upravnih postupaka u vezi s aerodromima (SL L 44, 14.2.2014.) (dalje u tekstu: Uredba 139/2014), kretanje i zadržavanje životinja na području aerodroma, kontrolu postupaka nadzora izgradnje oko aerodroma te kontrolu postupaka pri rekonstrukciji i gradnji na području aerodroma, aerodromske karte (*aerodrome chart, parking/docking chart, obstacle chart*), kontrolu vizualnih sredstava za navigaciju, kontrolu ispravnosti i kvalitete sustava održavanja infrastrukture aerodroma, posebice operativne površine (stajanke i manevarske površine) s pripadajućim uređajima i sredstvima, kontrolu spasilačko-vatrogasne zaštite na aerodromu te provjeru vremena reagiranja i operativnih postupaka SVS-a, upravljanje postupcima na stajanci i kretanja vozila na operativnoj površini, kontrolu redovitosti i kvalitete održavanja vozila, sredstava i druge opreme koja se koristi u procesima prihvata i otpreme i spasilačko-vatrogasnoj službi, kontrolu osposobljenosti djelatnika pružatelja zemaljskih usluga, spasilačko-vatrogasne službe te održavanja, organizaciju i provedbu te dokumentiranost pojedinih procesa u prihvatu i otpremi zrakoplova, putnika, prtljage i tereta, kontrolu sadržaja, te ažuriranja i primjene aerodromskog priručnika, stupanj implementacije i primjene sustava upravljanja sigurnošću te nadzore u svrhu verifikacije implementacije korektivnih i preventivnih mjera.

Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom provodio je nadzor nad pružateljem usluga u zračnoj plovidbi - Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o. koja je jedina certificirana za pružanje usluga u zračnoj plovidbi u Republici Hrvatskoj, temeljem Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 1035/2011 od 17.

listopada 2011. o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (SL L 271, 18.10.2011.) (dalje u tekstu: Uredba 1035/2011). Odjel je u 2018. godini provodio nadzor nad:

- Operativnim uslugama u zračnom prometu (ATS),
- Uslugama komunikacije navigacije i nadzora (CNS),
- Uslugama zrakoplovne meteorologije (MET),
- Uslugama zrakoplovnog informiranja (AIS),
- Upravljanjem zračnim prometom (ASM),
- Upravljanjem protokom zračnog prometa (ATFM), i
- Oblikovanjem i utvrđivanjem načina, postupaka i drugih uvjeta za sigurno uzlijetanje i slijetanje zrakoplova na kontrolirani aerodrom (PANS OPS).

Težište nadzora u 2018. godini je bilo usmjereno na sustav upravljanja sigurnošću, sustav upravljanja kvalitetom, zahtjeve za analizu rizika i mjere ublažavanja rizika vezanih za promjene, tehničku i operativnu stručnost i sposobnost te usklađenost radnih metoda i operativnih postupaka s ICAO Annex-ima što je utvrđenom temeljem napravljene analize rizika. U 2018. godini započet je dvogodišnji ciklus provjere udovoljavanja pružatelja usluga u zračnoj plovidbi zajedničkim zahtjevima.

Odjel je u 2018. godini proveo redovni nadzor nad dvije organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa prema Uredbi Komisije (EU) 2015/340 čime je zaključen dvogodišnji ciklus nadzora.

Krajem 2018. godine, u djelokrugu rada Sektora bilo je ukupno 65 certificiranih subjekta, kako slijedi u pregledu:

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
Aerodromi sa svjedodžbom aerodroma	9
Aerodromi s odobrenjem za uporabu aerodroma	25
Helidromi s odobrenjem za uporabu	2
Organizacije za stručno osposobljavanje za obavljanje poslova od značaja za sigurnost zračnog prometa na aerodromu	9
Organizacije za pružanje zemaljskih usluga	17
Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi	1 od čega: Sjedište Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. Podružnica Zagreb/Lučko Podružnica Split/Brač Podružnica Dubrovnik Podružnica Zadar Podružnica Pula Podružnica Osijek Podružnica Rijeka Podružnica Lošinj
Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa	2
Ukupno	66

Tablica 3: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Sektora aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Odjel aerodroma registrira površine za slijetanje i uzlijetanje zrakoplova u skladu s člankom 18.b Zakona i ASO 2013-004 te je krajem 2018. godine u evidenciji bilo 20 takvih površina.

Realizacija planova nadzora

Planirani nadzor sigurnosti provodio se prema odobrenim godišnjim planovima nadzora za 2018. godinu koji se utvrđuju na razini svakog odjela u skladu s njegovim djelokrugom.

Stupanj realizacije Plana nadzora za 2018. godinu je na visokoj razini i sva obrazloženja za odstupanja su objektivna i utemeljena. Razlika između planiranog i realiziranog broja nadzora je zanemariva što potvrđuje dobro planiranje nadzora kao i potrebnih resursa za provođenje tih nadzora.

Analizom broja nalaza i razine njihove ozbiljnosti utvrđenih nadzorom u 2018. godini te usporedbom s rezultatima nadzora prijašnjih godina može se zaključiti kako nema nekih značajnijih promjena u broju i ozbiljnosti nalaza te nema negativnih trendova.

Realizacija planova nadzora sigurnosti civilnog zračnog prometa u 2018. godini u nadležnosti Sektora prikazana je u sljedećoj tablici:

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Odjel aerodroma	Operatori aerodroma koji posjeduju Svjedodžbu aerodroma	17	17	-	100%		17
	Operatori aerodroma koji posjeduju Odobrenje za uporabu aerodroma	14	12	2	86%	-	12
	Organizacije za stručno osposobljavanje	5	5	-	100%	-	5
	Pružatelji zemaljskih usluga	12	12	-	100%	1	13
Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	HKZP Sjedište	3	2	1	67%	-	2
	Podružnica HKZP - Dubrovnik	2	2	-	100%	-	2
	Podružnica HKZP - Lošinj	2	2	-	100%	-	2
	Podružnica HKZP - Osijek	3	2	1	67%	-	2
	Podružnica HKZP - Pula	2	2	-	100%	-	2

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom							
Odjel	Područje nadzora / Subjekti nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	Podružnica HKZP - Rijeka	1	1	-	100%	2	3
	Podružnica HKZP – Split/Brač	2	2	-	100%	-	2
	Podružnica HKZP - Zadar	2	2	-	100%	-	2
	Podružnica HKZP - Zagreb	2	2	-	100%	-	2
	Nadzor promjena	3	3	-	100%	6	9
	Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa (HKZP)	2	2	-	100%	2	4
	Organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa (HUSK)	2	2	-	100%	-	2
Ukupno Sektor		74	70	4	95%	11	81

Tablica 4: Realizacija plana nadzora u 2018. godini – Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Odjel aerodroma

Nadzor operatora aerodroma koji posjeduju svjedodžbu aerodroma

Plan nadzora operatora aerodroma koji posjeduju Svjedodžbu aerodroma ostvaren je u potpunosti. Jedan nadzor odnosio se na nadzor operatora koji posjeduje Svjedodžbu aerodroma u skladu s nacionalnom regulativom (Aerodrom Mali Lošinj), a ostalih 16 nadzora odnosilo se na operatore aerodroma sa EASA svjedodžbom (Svjedodžba aerodroma izdana u skladu s Uredbom EU br. 139/2014). Nadzorima operatora aerodroma koji posjeduju EASA svjedodžbu u 2018. godini započet je prvi ciklus nadzora istih nakon što je krajem 2017. godine završen proces konverzije Svjedodžbi u skladu s Uredbom EU br. 139/2014.

Nadzor operatora aerodroma koji posjeduju odobrenje za uporabu aerodroma

Plan nadzora je ostvaren s indeksom 86%. Plan nadzora operatora koji posjeduju odobrenje za uporabu aerodroma obuhvaćao je i nadzor dva helidroma. Na zahtjev operatora helidroma Agrokor, istome je ukinuto odobrenje te nije bilo potrebno provesti planirani nadzor. Zbog povećanog obujma posla u Odjelu vezanog uz EASA standardizacijski nadzor u 2018. godini, nadzor operatora interventnog helidroma Firule prebačen je u

2019. godinu. Odjel je u stalnom kontaktu s operatorom interventnog helidroma Firule te prati provedbu usklađivanja istog s primjenjivim zahtjevima.

Nadzor organizacija za stručno osposobljavanje

Plan nadzora organizacija za stručno osposobljavanje je ostvaren u potpunosti. Novih zahtjeva za izdavanje odobrenja za organizaciju za stručno osposobljavanje u 2018. godini nije bilo te stoga jedan uvjetno planirani nadzor nije izvršen.

Nadzor pružatelja zemaljskih usluga

Nadzor pružatelja zemaljskih usluga ostvaren je u potpunosti. Provedeno je svih 12 planiranih nadzora te jedan uvjetno planirani nadzor pružatelja zemaljskih usluga koji je proveden nad pružateljem usluga INA d.d. na Zračnoj luci „Franjo Tuđman“.

Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Realizacija nadzora prema područjima nadzora

Planovi nadzora operativnih usluga u zračnom prometu (ATS), nadzora usluga zrakoplovnog informiranja (AIS), nadzora usluga zrakoplovne meteorologije (MET) i nadzora usluga komunikacije, navigacije i nadzora (CNS) u potpunosti su obavljani.

Nadzor prema područjima nadzora usklađen je s konceptom analize rizika koja se provodi na dvije razine:

1. analiza rizika za izradu godišnjeg programa nadzora – analiza koja ima za svrhu identificirati koja funkcionalna područja nadzirane organizacije moraju biti predmetom nadzora što uključuje operativne usluge u zračnom prometu (ATS), usluge zrakoplovnog informiranja (AIS), usluge zrakoplovne meteorologije (MET) te usluge komunikacije, navigacije i nadzora (CNS), odnosno funkcije upravljanje zračnim prostorom (ASM), protokom zračnog prometa (ATFM), oblikovanje i utvrđivanje načina, postupaka i drugih uvjeta za sigurno uzlijetanje i slijetanje zrakoplova na kontrolirani aerodrom (PANS OPS) te organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa. Rezultat analize je minimalan broj nadzora po području nadzora.
2. analiza rizika u svrhu identifikacije cilja i opsega nadzora - analiza koja ima za svrhu prilagoditi cilj i opseg nadzora prije obavljanja planiranog nadzora uzimajući u obzir sve do tada prikupljene činjenice (događaje vezane za sigurnost, prethodna izvješća s nadzora, nesukladnosti koje se odnose na područje koje je predmetom nadzora, promjene vezane za sigurnost, informacije o mogućim nesukladnostima te izmjene propisa koje se odnose na područje koje je predmetom nadzora).

Nadzor HKZP sjedišta

Nenajavljeni nadzor HKZP sjedišta nije izvršen zbog dodatnih nadzora promjena vezanih za sigurnost (Planirano četiri uvjetna nadzora, a provedeno je šest). Također, jedan uvjetni nadzor HKZP sjedišta planiran je uz uvjet zaprimanja zahtjeva za izdavanje Svjedodžbe pružatelja aerodromskih letnih informacija (AFIS), međutim s obzirom da to nije bio slučaj isti nije niti izvršen. S obzirom na navedeno plan nadzora je 67% realiziran.

Podružnice HKZP – Zagreb/Lučko, Dubrovnik, Zadar, Pula

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran.

Podružnica HKZP – Split/Brač

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran. Za 2018. godinu bio je planiran i jedan uvjetni nadzor ukoliko bi došlo do potrebe za certifikacijom pružatelja usluga letnih informacija, no s obzirom da to nije bio slučaj isti nije niti realiziran.

Podružnica Rijeka

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran. Također, obavljen su dva neplanirana nadzora. Jedan dodatni nadzor obavljen je zbog nemogućnosti da se u istom danu obavi nadzor svih usluga, dok je drugi nadzor obavljen slijedom zaprimljenih informacija vezano za moguće nesukladnosti kod pružanja usluga zrakoplovne meteorologije.

Podružnica HKZP – Lošinj

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran. Za 2018. godinu bio je planiran i jedan uvjetni nadzor ukoliko bi došlo do potrebe za certifikacijom pružatelja usluga letnih informacija, no s obzirom da to nije bio slučaj isti nije niti realiziran.

Nadzor promjena vezanih za sigurnost

Plan nadzora promjena vezanih za sigurnost je u potpunosti realiziran. Uz obavijesti koje je Odjel zaprimio od strane pružatelja usluga u zračnoj plovidbi (HKZP) o promjenama koje sukladno zahtjevima Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 1034/2011 od 17. listopada 2011. o nadzoru sigurnosti u upravljanju zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi (SL L 271, 18.10.2011.) moraju biti predmetom nadzora, obavljen je nadzor za još četiri promjene koje su planirane kao uvjetne te dvije koje su nisu bile planirane s obzirom da je obavijest o promjenama pristigla tek u 2018. godini (RNAV visual), odnosno promjene koja je trebala biti implementirana u 2017. godini, a prebačena je u 2018. (rekonstrukcije elektroenergetskog napajanja). Promjene koje su bile predmetom nadzora su:

- Implementacija SECSI FRA (South East Common Sky Initiative Free Route Airspace);
- Uvođenje novog zasebnog sustava Skypad za posebne okolnosti (contingency);
- Uvođenje nadzora zemaljskog prometa na Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb putem sustava A-SMGCS (Advanced-Surface Movement Guidance and Control);
- ARES monitor kao sekundarni monitor na CroATMS_C u TWR po podružnicama;
- Promjena rekonstrukcije elektroenergetskog napajanja glavne zgrade HKZP-a;
- Uvođenje dodatnog samostojećeg barometra u APP i TWR prostorije Podružnica HKZP-a Pula i Split;
- uvođenja AUTO METAR izvješća umjesto METAR izvješća izvan otvorenosti aerodroma na ZL Split;
- Implementacija novog zrakoplovnog navigacijskog postupka – LDSP RNAV Visual RWY23;
- Implementacija novog zrakoplovnoig navigacijskog postupka - LDDU RNAV (RNP) RWY 30.

Organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa HKZP

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran. Obavljen je planirani redoviti godišnji nadzor organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. u svrhu provjere kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima Uredbe 2015/340 te nadzor standarda osposobljavanja (*Monitoring of training standards*) – ATCO.AR.C.005. Uz dva redovna nadzora obavljena su i dodatna dva uvjetna nadzora Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. i to vezano za nadzore uređaja za vježbanje (simulatora) u sklopu postupka odobravanja plana kontinuiranog osposobljavanja.

Organizacija za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa HUSK

Planirani broj nadzora je u potpunosti realiziran.

Obavljen je planirani redoviti godišnji nadzor organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa i Hrvatskog učilišnog središta za kontrolu zračnog prometa (HUSK) u svrhu provjere kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima Uredbe 2015/340 te nadzor standarda osposobljavanja, (*Monitoring of training standards*) sukladno zahtjevu ATCO.AR.C.005 za osnovno osposobljavanje (*Basic Training*).

Koncept nadzora prema nadziranim cjelinama

Godišnji sveobuhvatni nadzor udovoljavanja zajedničkim zahtjevima podijeljen je u dva dijela u trajanju po tjedan dana svaki kako je i planirano Godišnjim programom nadzora za 2018. Radi usklađivanja sa sezonskim opterećenjem pružatelja usluga te raspoloživim resursima, proljetni nadzor je obavljen u razdoblju od 23. do 27. travnja 2018. godine za nadzor usluga ATS, MET, AIS, CNS te funkcija ASM, ATFM i PANS OPS. Drugi dio godišnjeg sveobuhvatnog nadzora obavljen je na jesen i to u razdoblju od 15. do 19. listopada 2018. godine za usluge ATS, MET, AIS i CNS te funkcije ASM, ATFM i PANS OPS. U skladu s Godišnjim programom nadzora, dva godišnja sveobuhvatna nadzora su nadopunjena u svibnju, lipnju, rujnu, listopadu, studenom i prosincu kraćim komplementarnim nadzorima izdvojenih lokacija/podružnica HKZP-a.

3.1.1.3 Provedba nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u nadležnosti Ureda zaštite zračnog prometa

Ured zaštite zračnog prometa obavljao je poslove nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u skladu s odredbama Zakona, Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4 i Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2.

Nadzor zaštite primarno se temelji, pored aktivnosti u područjima zakonodavstva, dokumentacije, organizacije i osposobljavanja, na mjerama kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa te institutima i ovlastima određenim Uredbom Komisije (EU) br. 18/2010 od 8. siječnja 2010. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 300/2008 Europskog parlamenta i Vijeća u vezi sa specifikacijama za nacionalne programe kontrole kvalitete u području zaštite civilnog zračnog prometa (SL L 7, 12.1.2010.) (dalje u tekstu: Uredba 18/2010) i člankom 133. Zakona. Mjere kontrole kvalitete na nacionalnoj razini određene su Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2. U cilju osiguranja implementacije, učinkovitosti i održivosti zahtjeva određenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa propisane su mjere kontrole kvalitete od kojih su sljedeće preventivnog karaktera i naročito relevantne za funkciju nadzora:

1. Audit zaštite,
2. Inspekcija zaštite, i
3. Prosudba zaštite.

Tijekom 2018. godine u djelokrugu rada Ureda bilo je ukupno 73 certificirana subjekta, kako slijedi u pregledu:

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
Operatori aerodroma	35 od čega: 9 - Uredba 300/2008 26 - Uredba 1254/2009
Operatori zrakoplova	11 od čega: 2 - Uredba 300/2008

Vrsta subjekta	Broj certificiranih subjekata
	9 - NPZCZP
Ostali subjekti	27 od čega: 9 – teret i pošta Uredba 300/2008 1 – pružatelj usluga u zračnoj plovidbi 4 – pružatelj usluga određenih mjera zaštite 13 – osposobljavanje za zaštitu
Ukupno	73

Tablica 6: Pregled certificiranih subjekata pod nadležnošću Ureda zaštite zračnog prometa

Realizacija planova nadzora

Mjere kontrole kvalitete civilnog zračnog prometa obavljene su temeljem Plana kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa za 2018. godinu, metodologijom određenom Uredbom 18/2010 i Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2. Za 2018. godinu planirano je 65 mjera kontrole kvalitete, što je u odnosu na plan za 2017. godinu povećanje od 25% (2017. – 52 mjere kontrole kvalitete). Broj planiranih aktivnosti određen je temeljem propisanih zahtjeva za frekvenciju mjera kontrole kvalitete te u korelaciji sa statističkom i analitičkom obradom nalaza i podataka prikupljenih obavljenim mjerama kontrole kvalitete tijekom 2017. godine, koja ukazuje na dobru razinu implementacije zahtjeva određenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa. U cilju usklađivanja s kriterijima Europske komisije, pored planiranih, obavljeno je i 27 dodatnih, neplaniranih mjera kontrole kvalitete. Tijekom 2018. godine obavljeno je ukupno 90 mjera kontrole kvalitete. Dva planirana nadzora nisu izvršena. Povećanje broja mjera kontrole kvalitete ostvareno je prvenstveno u dijelu ponovljenih nadzora (follow-up inspekcija), u cilju provjere učinkovitosti mjera za otklanjanje nesukladnosti utvrđenih inicijalnim nadzorima, te povećanim brojem aktivnosti testiranja mjera zaštite prikrivenim provjerama. Realizacija godišnjeg plana kontrole kvalitete na razini je od 97%.

Temeljem regulatornog zahtjeva određenog Uredbom 18/2010 kontrola kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa obavlja se redovito nad svim subjektima koji imaju odgovornost za zaštitu civilnog zračnog prometa. Područja primjene i odgovornosti subjekata određene Uredbom (EZ) br. 300/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2008. o zajedničkim pravilima u području zaštite civilnog zračnog prometa (SL L 97, 9.4.2008.) (dalje u tekstu: Uredba 300/2008) na odgovarajući su način transponirana u Nacionalni program zaštite civilnog zračnog prometa Republike Hrvatske. Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa određena su i dodatna područja primjene prilagođenih mjera zaštite i odgovornosti za iste, koja se temelje na međunarodnim standardima i nacionalnim specifičnostima.

U korelaciji s regulatornom podjelom subjekata nadležnih za primjenu mjera zaštite civilnog zračnog prometa u procesima kontrole kvalitete, koje obavlja Agencija, utvrđene su tri opće skupine subjekata nad kojima je nadzor sukladnosti obavezujući:

1. Operatori aerodroma,
2. Operatori zrakoplova/zračni prijevoznici,
3. Ostali subjekti.

Skupina operatora aerodroma, subjekata odgovornih za zaštitu i primjenu određenih kategorija mjera zaštite, dijeli se u dvije podskupine: operatori aerodroma/zračne luke koje primjenjuju mjere zaštite u skladu s Uredbom 300/2008 i posjeduju svjedodžbu aerodroma (devet aerodroma) i operatori aerodroma koji primjenjuju alternativne mjere zaštite u skladu s Uredbom Komisije (EU) 1254/2009 o utvrđivanju mjerila na temelju kojih se

državama članicama omogućuje odstupanje od zajedničkih osnovnih standarda zaštite civilnog zračnog prometa i o donošenju alternativnih mjera zaštite (SL L 338 19.12.2009.) (dalje u tekstu: Uredba 1254/2009), a posjeduju odobrenje za uporabu aerodroma (26 aerodroma).

Skupina operatora zrakoplova koji obavljaju komercijalni zračni prijevoz dijeli se u dvije podskupine, zračni prijevoznici koji primjenjuju mjere zaštite u skladu s zajedničkim osnovnim standardima određenim Uredbom 300/2008 (dva operatora zrakoplova) i zračni prijevoznici operatori zrakoplova s najvećom dopuštenom masom pri polijetanju manjom od 5.700 kg koji primjenjuju pojedine mjere zaštite u skladu sa zajedničkim osnovnim standardima, temeljem zahtjeva utvrđenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa (devet operatora zrakoplova).

Skupina ostalih subjekata, koji primjenjuju standarde zaštite zračnog prometa, a koji djeluju unutar ili izvan prostora zračne luke i koji osiguravaju robu i/ili usluge zračnim lukama ili kroz njih, dijeli se u četiri podskupine, regulirani agenti/poznati pošiljatelji, pružatelji usluga u zračnoj plovidbi, pružatelji usluga određenih mjera zaštite temeljem ugovora s operatorom aerodroma i subjekti koji osiguravaju osposobljavanje u skladu s Uredbom 300/2008. Skupinu ostalih subjekata sačinjava 27 subjekata.

Realizacija planova nadzora zaštite civilnog zračnog prometa u 2018. godini u nadležnosti Ureda prikazana je u sljedećoj tablici:

Ured zaštite zračnog prometa							
Ured	Područje nadzora	Broj nadzora					
		Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
		Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Ured zaštite zračnog prometa	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori aerodroma	21	20	1	95%	18	38
	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – operatori zrakoplova	40	39	1	98%	7	46
	Mjere kontrole kvalitete zaštite CZP – ostali subjekti	4	4	-	100%	2	6
Ukupno Ured		65	63	2	97%	27	90

Tablica 7: Realizacija plana nadzora u 2018. godini – Ured zaštite zračnog prometa

Obrazloženja i pojašnjenja u vezi s realizacijom planova nadzora

Neplanirane inspekcije zaštite Europske komisije, obavljene u razdoblju od 23. do 27. travnja 2018. godine (Zračna luka „Franjo Tuđman“) i 17. do 21. rujna 2018. godine (nadležno tijelo – Agencija) značajno su utjecale na izvršenje poslova kontrole kvalitete tijekom 2018. godine, prvenstveno na dinamiku izvršenja plana i raspored aktivnosti zbog angažmana resursa Ureda tijekom nekoliko kalendarskih mjeseci (pripreme za audit i otklanjanje utvrđenih nalaza o nesukladnostima).

Realizacija godišnjeg plana kontrole kvalitete na razini je od 97%. Od ukupnog broja planiranih aktivnosti dvije nisu izvršene, u skupini operatora zrakoplova i operatora aerodroma koji primjenjuju alternativne mjere zaštite.

Aktivnosti nisu izvršene zbog gubitka statusa operatora zrakoplova/aerodroma. Neizvršene aktivnosti ne predstavljaju negativan utjecaj na stanje zaštite civilnog zračnog prometa, te ne utječu na ukupnu ocjenu kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj.

Inspekcije u području zaštite civilnog zračnog prometa u načelu trebaju biti nenajavljene, sukladno važećim EU propisima. Tijekom izvještajnog razdoblja, od 90 mjera kontrole kvalitete, 38 je obavljeno u zračnim lukama, 46 kod operatora zrakoplova i šest u području ostalih subjekata.

Mjerama kontrole kvalitete ukupno su utvrđena 154 nalaza o mjerama/postupcima/dokumentaciji koji nisu sukladni s odredbama Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4. Nalazi o sukladnostima/nesukladnostima ocjenjuju se stupnjevima određenim Nacionalnim programom kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2, među kojima su relevantni:

- 2 – udovoljava/poželjno poboljšanje
- 3 – ne udovoljava/manji nedostaci
- 4 – ne udovoljava/ozbiljni nedostaci

Od 154 utvrđena nalaza o nesukladnostima s odredbama Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, 142 su utvrđena kod operatora aerodroma, sedam kod operatora zrakoplova, a pet kod ostalih subjekata.

U skupini operatora aerodroma 104 nalaza su stupnja 3, a 38 nalaza stupnja 4.

U skupini operatora zrakoplova, utvrđeno je pet nalaza stupnja 3 i dva nalaza stupnja 4.

Kod ostalih subjekata (pružatelji usluga zaštitnih kontrola, organizacija za osposobljavanje za zaštitu, regulirani agenti i poznati pošiljatelji) utvrđeno je pet nalaza stupnja 3

Distribucija nalaza po pojedinim setovima međusobno povezanih mjera djelomično je izmijenjena dok je ukupan broj nalaza o nesukladnostima povećan u iznosu od 17% u odnosu na 2017. godinu (131 nalaz).

Statističkom i analitičkom obradom nalaza i podataka prikupljenih obavljenim mjerama kontrole kvalitete i operativnim aktivnostima, ocjenjuje se da je povećanje broja nalaza u odnosu na 2017. godinu u korelaciji s neplaniranim aktivnostima te sveobuhvatnim auditom zaštite obavljenim nad dva operatora aerodroma (jedan audit u 2017.) koji primjenjuju mjere zaštite u skladu s Uredbom 300/2008.

Identificirana su i sljedeća područja/aktivnosti/mjere s višom razinom nesukladnosti s metodama i sredstvima zaštite propisanim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, prvenstveno u dijelu nadležnosti operatora aerodroma:

1. Kontrola pristupa i kretanja u štićenim područjima zračnih luka - u dijelu granica, iskaznica i praćenog pristupa,
2. Zaštitni pregled osoba, stvari koje nose i vozila,
3. Zaštitni pregled putnika i ručne prtljage,
4. Prijevoz tereta i pošte.

3.1.1.4 Pregled realizacije planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2018. godini

Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo						
Sektor/Odjel/Ured	Broj nadzora					
	Planirani nadzori				Neplanirani / Uvjetni nadzori	Ukupno izvršeno
	Plan	Izvršeno	Opravdano neizvršeno	Indeks		
Sektor letačkih operacija, školstva, plovidbenosti i licenciranja	424	410	14	97%	170	580
Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	74	70	4	95%	11	81
Ured zaštite zračnog prometa	65	63	2	97%	27	90
Ukupno Agencija	563	543	20	96%	208	751

Tablica 8: Realizacija planova nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2018. godini – Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

Agencija je u 2018. godini izvršila ukupno 751 nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Od toga, 563 su planirani nadzori, a 208 nadzora su neplanirani, odnosno uvjetni.

Neplanirani i uvjetni nadzori su izvršavani u slučajevima potrebe certifikacije novih operatora, produljenja certifikata ili inicijalnog stjecanja certifikata ispitivača, pojave negativnih trendova ili narušavanja prihvatljive razine sigurnosti, zaprimanja informacija ili prijava o narušavanju sigurnosti, temeljem zahtjeva ovlaštenih organizacija vezano za promjene s obzirom na opseg odobrenja, promjene odgovornih osoba, dodavanje novih lokacija i prostora, temeljem zahtjeva za provjeru plovidbenosti zrakoplova ili temeljem zahtjeva za ishođenjem ovlaštenja za novu organizaciju, ishođenjem novih odobrenja za uporabu aerodroma, te u svrhu nadzora provedenih radova nadzora infrastrukture ili u svrhu recertifikacije organizacije za osposobljavanje.

Opravdano nije izvršeno 20 planiranih nadzora u slučajevima neaktivnosti operatora u razdoblju planiranog nadzora, isteka valjanosti certifikata i njegovog neobnavljanja prije planiranog termina obavljanja nadzora, odustanka ovlaštenih organizacija od odobrenja, privremenog oduzimanja Potvrda o plovidbenosti zrakoplova, nepodnošenja zahtjeva za konverziju svjedodžbe aerodroma, isteka odobrenja za uporabu aerodroma, neimanja uvjeta zbog propusta pružatelja usluga u implementaciji područja nadzora te neimanja potrebe za provedbom nadzora jer je planirani nadzor izvršen u sklopu drugog nadzora. Iz objektivnih razloga te nadzore nije bilo moguće izvršiti.

Realizacijom planova nadzora od 96%, Agencija je ostvarila značajan rezultat u provedbi nadzora sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa u 2018. godini.

3.1.2 Certificiranje zrakoplovnih subjekata

Sektor letačkih operacija i plovidbenosti zrakoplova

Odjel letačkih operacija i školstva

Tijekom 2018. godine Odjel je certificirao:

- jednog operatora zrakoplova u komercijalnom zračnom prijevozu;
- jednu organizaciju za osposobljavanje padobranaca;
- jednu organizaciju za osposobljavanje pilota sportsko-rekreativnih zrakoplova;
- dvije organizacije za osposobljavanje pilota parajedrilica.

Pored toga, tijekom 2018. godine Odjel je evidentirao 828 operatora sustava bespilotnih zrakoplova za izvođenje letačkih operacija A, B i C kategorije.

Odjel plovidbenosti zrakoplova

U 2018. godini certificirane su dvije organizacije za vođenje kontinuirane plovidbenosti zrakoplova (Part M) i jedna organizacija za održavanje zrakoplova (Part 145) u skladu s Dijelom M Poddio F Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 od 26. studenoga 2014. o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove (SL L 362, 17.12.2014.).

Odjel licenciranja

Tijekom 2018. godine certificirana su tri nova ispitivača.

Odsjek zrakoplovne medicine

U 2018. godini, zrakoplovno-medicinski centri (AeMC) i zrakoplovno-medicinski ispitivači (AME) su izdali sljedeći broj certifikata o zdravstvenoj sposobnosti/ izvještaja:

VRSTA CERTIFIKATA O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI/IZVJEŠTAJA	BROJ IZDANIH CERTIFIKATA O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI/IZVJEŠTAJA		UKUPNO
Certifikat o zdravstvenoj sposobnosti pilota zrakoplova i padobranaca	Kategorija 1	607	1072
	Kategorija 2	204	
	Kategorija LAPL	261	
Certifikat o zdravstvenoj sposobnosti kontrolora zračnog prometa	Kategorija 3		307
Medicinski izvještaj za kabinsku posadu			121
UKUPNO			1.500

Tablica 9: Pregled izdanih certifikata o zdravstvenoj sposobnosti/izvještaja u 2018. godini

Odsjek zrakoplovne medicine provodio je poslove pregleda i evaluacije medicinske dokumentacije za gore navedene preglede tijekom 2018. godine.

Odsjek je u prosincu 2018. godine organizirao uspješan dvodnevni tečaj osvježanja znanja za zrakoplovno-medicinske ispitivače (AME Refresher Course) koji je imao međunarodni karakter. Tečaju je prisustvovalo 99 polaznika iz osam država (Hrvatska, Austrija, Bosna i Hercegovina, Italija, Makedonija, Slovenija, Srbija i Katar).

Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Odjel aerodroma

Tijekom 2018. godine izdana su dva odobrenja za uporabu aerodroma s privremenim rokom valjanosti odobrenja. Odjel je registrirao i dvije površine za slijetanje i uzlijetanje zrakoplova.

U 2018. godini Odjel je izdao 10 odobrenja pružateljima zemaljskih usluga. Od toga, šest odobrenja odnosilo se na obnovu odobrenja postojećim pružateljima zemaljskih usluga, a preostala četiri odobrenja su za nove pružatelje zemaljskih usluga.

U 2018. godini Odjel je odobrio 13 instruktora za stručno osposobljavanje.

Odjel usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom

Certifikacija organizacija za osposobljavanje kontrola zračnog prometa

U 2018. godini obavljeni su redoviti nadzori organizacija HUSK i HKZP u skladu sa zahtjevima Uredbe Komisije (EU) 2015/340 čime je završen dvogodišnji ciklus nadzora.

U svrhu kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima predmetne Uredbe i certifikata organizacije za osposobljavanje kontrolora zračnog prometa, tijekom 2018. godine odobreno je:

- dva tečaja osposobljavanja za lokaciju;
- dvije izmjene plana kontinuiranog osposobljavanja;
- tri izmjene sheme stručnosti za lokaciju;
- tri odobrenja promjene;
- jedno odobrenje tečaja osposobljavanja STDi;
- jedna procedura za upravljanje promjenama koje ne zahtijevaju prethodno odobrenje;
- jedna promjena vezana za odgovornog rukovoditelja.

Ured zaštite zračnog prometa

Tijekom 2018. godine jedna pravna osoba zatražila je ocjenu sposobnosti pružatelja usluga određenih mjera zaštite na aerodromu, koja se provodi u postupku standardiziranom Posebnim uvjetima za pravne osobe koje obavljaju određene poslove zaštite na aerodromu. Ukupno u Republici Hrvatskoj četiri pravne osobe registrirane za obavljanje zaštitarske djelatnosti posjeduju ocjenu sposobnosti pružatelja usluga određenih poslova zaštite na aerodromu.

U području osposobljavanja glavne aktivnosti u izvještajnom razdoblju ostvarene su u dijelu unaprjeđenja sustava osposobljavanja i certificiranja zaštitnog osoblja, kao jednog od bitnih elemenata propisanih međunarodnim standardima, preporučenom praksom i EU zakonodavstvom (certificiranje od strane nadležnog tijela ili u ime nadležnog tijela). Certifikacija određenih kategorija zaštitnog osoblja obveza je određena Poglavljem 11 Priloga 1 Provedbene uredbe Komisije (EU) 2015/1998 od 5. studenoga 2015. o utvrđivanju detaljnih mjera za provedbu zajedničkih osnovnih standarda iz područja zaštite zračnog prometa (SL L 299, 14.11.2015.) (dalje u tekstu: Uredba 2015/1998) i Poglavlja 11 Dio 4 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa.

Poslovi certifikacije/recertifikacije zaštitnog osoblja tijekom 2018. godine obavljani su u planiranih sedam ispitnih rokova. Certifikati su izdani u sklopu 590 upravnih postupaka, kojima je završen postupak koji uključuje teorijski ispit, OJT, praktičan ispit, i u većini slučajeva test provjere kompetencije.

U Republici Hrvatskoj status subjekta koji osigurava osposobljavanje RTG operatera i/ili ostalih kategorija zaštitnog osoblja u skladu s Uredbom 2015/1998 posjeduje 13 subjekata, sedam operatera aerodroma, dva operatera zrakoplova, tri pružatelja usluga određenih mjera zaštite i Policijska akademija. Tijekom 2018. godine odobreno je devet revizija programa osposobljavanja.

Status instruktora zaštite, za sve ili pojedine module osposobljavanja, posjeduje 19 osoba odobrenih od Agencije.

3.1.3 Licenciranje zrakoplovnog osoblja

U 2018. godini, Odjel licenciranja obavljao je poslove licenciranja zrakoplovnog osoblja (izdavanje dozvola; stjecanje, produžavanje i obnavljanje ovlaštenja, posebnih ovlasti i certifikata; priznavanje i konverzija dozvola, ovlaštenja, posebnih ovlasti i certifikata), kako slijedi:

- Part FCL dozvola pilota aviona, helikoptera, jedrilica i balona u skladu s europskim propisima;
- dozvola pilota jedrilica, balona, parajedrilica, ovjesnih jedrilica, padobrana s pogonom, sportsko-rekreativnih zrakoplova i padobranaca u skladu s nacionalnim propisima;
- Part 66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova;
- dozvola kontrolora zračnog prometa i studenata kontrolora zračnog prometa;
- dozvola dispečera leta/operativnog kontrolora leta.

Radi davanja uvida u opseg poslova u nadležnosti Odjela vezano uz licenciranje zrakoplovnog osoblja koje se provodi kontinuirano, u sljedećoj tablici nalazi se broj evidentiranih dozvola prema vrsti dozvole:

VRSTA DOZVOLE	BROJ DOZVOLE		UKUPNO
DOZVOLA PILOTA – AVION (PART-FCL)	ATPL(A)	307	786
	CPL(A)	159	
	PPL(A)	319	
	LAPL(A)	1	
DOZVOLA PILOTA – HELIKOPTER (PART-FCL)	PPL(H)	-	24
	CPL(H)	16	
	ATPL(H)	8	
DOZVOLA PILOTA – JEDRILICA (PART-FCL)	SPL	8	8
DOZVOLA PADOBRANACA	301		301
NACIONALNA DOZVOLA PILOTA JEDRILICE	106		106
DOZVOLA PILOTA BALONA	5		5
DOZVOLA PILOTA PARAJEDRILICE	453		453
DOZVOLA PILOTA OVJESNE JEDRILICE	79		79
DOZVOLA PILOTA PADOBRANA S POGONOM	5		5
DOZVOLA PILOTA SPORTSKO REKREATIVNOG ZRAKOPLOVA KLASA	Klasa I	56	119
	Klasa II	58	
	Klasa III	4	
	Klasa IV	1	
KONTROLOR ZRAČNOG PROMETA (ATC)	ATC	281	335
	ATC - student	54	

VRSTA DOZVOLE	BROJ DOZVOLA		UKUPNO
DOZVOLA ODRŽAVANJA ZRAKOPLOVA (PART-66)	PART 66	403	403
DISPEČERI LETA/ OPERATIVNI KONTROLORI PROMETA	FDO/ FOO	42	42
UKUPNO			2.666

Tablica 10: Pregled broja važećih dozvola zrakoplovnog osoblja u nadležnosti Odjela licenciranja

Teorijski ispiti

U 2018. godini, Odjel je obavljao poslove organizacije, provođenja, nadzora i administracije teorijskih ispita u svrhu stjecanja Part FCL dozvola pilota aviona i helikoptera i Part 66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova. Također su provedeni ispiti i za nacionalne dozvole sportsko rekreativnog zrakoplova i rukovatelje bespilotnih letjelica. Radi davanja uvida u opseg poslova u nadležnosti Odjela vezano uz licenciranje zrakoplovnog osoblja koje se provodi kontinuirano, u nastavku se daje pregled broja pristupnika koji su tijekom 2018. polagali teorijski ispit za stjecanje dozvole:

VRSTA DOZVOLE		BROJ PRISTUPNIKA
Part FCL dozvola pilota aviona	PPL (A)	386
	CPL (A)	-
	ATPL(A)	491
	IR(A)	-
Part FCL dozvola pilota helikoptera	PPL(H)	-
	CPL(H)	-
	ATPL (H)	9
	IR(H)	-
Part-FCL dozvola pilota jedrilica		-
Part-FCL dozvola pilota balona		-
Dozvola pilota parajedrilice		-
Dozvola pilota ovjesne jedrilice		-
Dozvola pilota jedrilice		-
Dozvola pilota balona		-
Dozvola pilota sportsko-rekreativnog zrakoplova		249
Dozvola padobranaca		-
Certifikat o položenom ispitu – rukovatelj bespilotnih letjelica (UAS)		76
Part 66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova		306

VRSTA DOZVOLE		BROJ PRISTUPNIKA
Part FCL dozvola pilota aviona	PPL (A)	386
	CPL (A)	-
	ATPL(A)	491
	IR(A)	-
Part FCL dozvola pilota helikoptera	PPL(H)	-
	CPL(H)	-
	ATPL (H)	9
	IR(H)	-
Part-FCL dozvola pilota jedrilica		-
Part-FCL dozvola pilota balona		-
Dozvola pilota parajedrilice		-
Dozvola pilota ovjesne jedrilice		-
Dozvola pilota jedrilice		-
Dozvola pilota balona		-
Dozvola pilota sportsko-rekreativnog zrakoplova		249
Dozvola padobranaca		-
Certifikat o položenom ispitu – rukovatelj bespilotnih letjelica (UAS)		76
Part 66 dozvola osoblja za održavanje zrakoplova		306
UKUPNO		1.517

Tablica 11.: Pregled broja pristupnika za stjecanje dozvola u 2018. godini

3.1.4 Posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa

Pored nadzora zaštite civilnog zračnog prometa, aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa uvjetovane su određenim brojem neplaniranih, izvanrednih događaja i promjenama stanja/sustava zaštite civilnog zračnog prometa na međunarodnoj i regionalnoj razini. U funkciji Nadležnog tijela u području zaštite civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj ostvarene su aktivnosti u područjima zakonodavstva i normativnog uređenja, suradnje s tijelima koja čine sustav zaštite civilnog zračnog prometa, uključujući i međunarodnu razinu, preventivnih mjera zaštite, tehničke opreme i infrastrukture za zaštitu zračnog prometa, općenito praćenja primjene Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa te osposobljavanja za zaštitu civilnog zračnog prometa.

Tijekom 2018. godine, kao ključne procese i događaje potrebno je izdvojiti:

1. Operativnu implementaciju novog Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4 i Nacionalnog programa kontrole kvalitete civilnog zračnog prometa, Izdanje 2;
2. Provođenje mjere kontrole kvalitete - test zaštite. Mjera kontrole kvalitete test zaštite u nadležnosti je Ministarstva unutarnjih poslova. Zbog neodgovarajuće provedbe, intenzitetom i obuhvatom mjera zaštite, Agencija je tijekom 2018. godine, sukladno propisanim nadležnostima, planirala i započela provoditi test zaštite u svim područjima određenim Uredbom Komisije 18/2010, u cilju dostizanja intenziteta i obuhvata određenog kriterijima Europske komisije;
3. Izgradnju kapaciteta nadzora u području kibernetičke sigurnosti.

Navedeni događaji i procesi, zbog složenosti, značaja i potrebnog opsega angažmana radnika Ureda uvjetovali su radne prioritete i utjecali na sposobnost i mogućnost realizacije svih planiranih aktivnosti.

Zakonodavstvo i normativno uređenje

Proces razvoja i unaprjeđenja zakonodavnog okvira Republike Hrvatske u domeni zaštite civilnog zračnog prometa nastavljen je i tijekom 2018. godine. Agencija je kontinuirano obavljala aktivnosti praćenja razvoja i izmjena međunarodnih standarda i preporučene prakse, a posebno europskih regulatornih akata, u cilju usklađivanja nacionalnog zakonodavnih i provedbenih propisa. Operativna primjena svih izmjena i dopuna europskog zakonodavstva u području zaštite civilnog zračnog prometa tijekom 2018. godine, koje je obvezujuće i izravno primjenjivo u državama članicama, obavljena je nadziranim procesima koordiniranim od Agencije. Pored navedenih, temeljnih poslova u području zakonodavstva i normativnog uređenja, obavljen je niz aktivnosti u dijelu evaluacije, izrade i donošenja normativnih i operativnih provedbenih akata, s naglaskom na:

1. Nacionalni program zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4;
2. Nacionalni program kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2.

Nadzor provedbe i inicijative za izmjene Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa i Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa poslovi su i obveza Agencije temeljem članka 116. i 116.a Zakona.

Nacionalni program zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 3 i Nacionalni program kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 1, donijela je Vlada Republike Hrvatske 21. ožujka 2013. godine, u vrijeme obavljanja završnih aktivnosti za stjecanje punopravnog članstva u EU. Programi predstavljaju temeljne normativne dokumente kojima se uređuju mjere zaštite civilnog zračnog prometa, odgovornosti subjekata zaštite i mjere kontrole kvalitete.

Sukladno Zakonom određenim ovlastima, Agencija je početkom 2016. godine pokrenula proces donošenja novih programa, i to: Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4 i Nacionalnog programa kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 2. Tijekom 2017. godine Agencija je kontinuirano usklađivala nacрте tekstova novih izdanja Nacionalnih programa s izmjenama relevantnog EU zakonodavstva koje su u međuvremenu stupile na snagu.

Nova izdanja Nacionalnih programa donijela je Vlada Republike Hrvatske na 97. sjednici održanoj dana 24. svibnja 2018.

Sustav zaštite i suradnja s nadležnim tijelima

U odnosu na sustav zaštite i suradnju s tijelima nadležnim za mjere zaštite, naglasak u aktivnostima i dalje je usmjeren na ustanovljavanje i operacionalizaciju funkcije Agencije kao Nadležnog tijela u području zaštite civilnog

zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, odnosno primarno koordinaciju rada tijela nadležnih u pojedinim segmentima zaštite civilnog zračnog prometa te nadzor operativne provedbe preventivnih mjera zaštite.

S Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske ostvarena je suradnja na regulatornoj i operativnoj razini, posebno u segmentu dodatnih mjera zaštite. U regulatornom području ostvarene su zajedničke aktivnosti u primjeni provedbenog propisa za obavljanje provjere podobnosti osoba, standardiziranjem postupanja u provjeri određenih elemenata provjere podobnosti, poput prethodnih iskustava.

U skladu s nadležnostima određenim Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa i funkcijom Agencije kao Nadležnog tijela ostvarena je aktivna suradnja tijela nadležnih za procjenu prijetnji civilnom zračnom prometu, SOA-e, MUP-a i Agencije, uz sudjelovanje predstavnika operatora zrakoplova i aerodroma.

U koordinaciji Agencije, tijekom izvještajnog razdoblja održano je 7 sastanaka radne grupe za procjenu prijetnji – TAWG, s ciljem procjene prijetnji civilnom zračnom prometu i određivanja razine, sukladno specifičnoj klasifikaciji propisanoj Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa. Procjenom prijetnji obuhvaćeni su mogući utjecaji svih izvršenih djela nezakonitog ometanja na globalnoj i regionalnoj razini. Agencija je temeljem obavljenih procjena odredila odgovarajuće mjere reakcije ili dodatne mjere zaštite.

Suradnja, na konzultativnoj razini ostvarena je i s pravnim osobama registriranim za zaštitarsku djelatnost, konzultacijama o organizacijskim i kvalitativnim zahtjevima za ustrojstvo takvih subjekata obzirom na potencijalno preuzimanje poslova zaštitnog pregleda putnika i ručne prtljage, te sa subjektima u zaštićenom lancu opskrbe (HS Produkt, Newrest d.o.o., Mediteran Security).

Mjere zaštite i posebni programi zaštite

Nadzor primjene mjera zaštite civilnog zračnog prometa obavljen je kontinuiranim praćenjem operativne prakse i analizom podataka, uključujući i podatke prikupljene mjerama kontrole kvalitete.

Ostvarene su aktivnosti u području primjene alternativnih mjera zaštite civilnog zračnog prometa. Uredbom 1254/2009 i točkom 1.0.1, Poglavlje 1, Dio 3 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, određeno je da Agencija može temeljem lokalne procjene rizika odobriti alternativne mjere zaštite, navedene točkom 1.8.2, Poglavlje 1, Dio 2 Nacionalnog programa, kojima se osigurava adekvatna razina zaštite u zračnim lukama ili demarkiranim područjima zračnih luka u kojima je promet ograničen s jednom ili više propisanih kategorija operacija (trenutno 26 aerodroma s odobrenjem).

U procesu potpune operativne primjene obvezujućih i izravno primjenjivih zahtjeva određenih Uredbom 1254/2009 i zahtjeva određenih Nacionalnim programom zaštite civilnog zračnog prometa, Izdanje 4, Agencija je obavila lokalnu procjenu prijetnji i rizika za 3 aerodroma koji primjenjuju alternativne mjere zaštite.

Sigurnosni incidenti u području mrežnih i informacijskih sustava u porastu su, razmjerom i brojem. Izdanjem 4 Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa određene su temeljne mjere zaštite u području kibernetičke sigurnosti kao i odgovornosti subjekata za zaštitu kritičnih informacijskih sustava u području civilnog zrakoplovstva.

Na razini Europske unije, donošenjem Direktive (EU) br. 2016/1148 od 6. srpnja 2016. o mjerama za visoku zajedničku razinu sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava širom Unije (SL L 194/1, 19.7.2016.) (dalje u tekstu: Direktiva 2016/1148), pokrenut je globalan i ujednačen pristup za djelotvoran odgovor na prijetnje mrežnim i informacijskim sustavima.

Donošenjem Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga („Narodne novine“ broj 64/18) obavljen je prijenos Direktive 2016/1148 (tzv. NIS direktiva) u nacionalno zakonodavstvo.

Tijekom 2018. godine Agencija je sudjelovala u aktivnostima implementacije Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga, kroz članstvo u Podskupini za zračni promet, prvenstveno u dijelu određivanja kriterija za utvrđivanje važnosti negativnog učinka incidenta i pragova za utvrđivanje važnosti negativnog učinka te identifikacije operatora ključnih usluga.

Agencija je također sudjelovala i u aktivnostima razvoja kibernetičke sigurnosti u području civilnog zrakoplovstva, koje provode Europska komisija i EASA.

Procjenama prijetnji civilnom zračnom prometa, koje se obavljaju u redovitim razmacima, obuhvaćene su i potencijalne prijetnje u kontekstu izvršenih terorističkih aktivnosti u državama Europske unije i okruženja, te izmjene preventivnih mjera zaštite civilnog zračnog prometa propisane razvojem regulatornih zahtjeva Europske unije. Procjenom prijetnji utvrđeni su uvjeti za zadržavanje razine i opsega dodatnih mjera zaštite uvedenih nakon terorističkog napada u Parizu, početkom 2015. godine, u odnosu na javna područja zračnih luka (ASEO 001/2015).

Temeljem obaveza i nadležnosti određenih Zakonom, Ured je odobrio slijedeće posebne programe zaštite, programe osposobljavanja za zaštitu te statuse subjekta zaštite:

1. Aerodromi:

- sedam odobrenja Programa zaštite (zračne luke);
- tri odobrenja Posebnih aerodromskih programa zaštite (alternativne mjere zaštite).

2. Domaći zračni prijevoznici:

- dva odobrenja Programa zaštite;
- šest odobrenja Programa zaštite operatora zrakoplova za komercijalni zračni prijevoz zrakoplovima manjim od 5.700 kg MTOM, u sklopu poglavlja 10 – Zaštita Operativnog priručnika.

3. Ostali subjekti koji primjenjuju mjere zaštite:

- jedno odobrenje Programa zaštite reguliranog pružatelja usluga opskrbe zrakoplova;
- jedno odobrenje Programa zaštite poznatog pošiljatelja

Infrastruktura za zaštitu civilnog zračnog prometa

U području planiranja, izgradnje i rekonstrukcija zračnih luka te nabave i korištenja zaštitne opreme, tijekom izvještajnog razdoblja nastavljene su aktivnosti vezane uz analizu i odobravanje projektne dokumentacije, te konzultacije u svim značajnim projektima, prvenstveno za novi putnički terminal u Zračnoj luci Franjo Tuđman te izgradnju putničkog terminala u Zračnoj luci Dubrovnik. Kao bitnu aktivnost u ovom području rada potrebno je naglasiti davanje mišljenja u tri postupka uvođenja nove tehničke opreme.

3.1.5 Posebne aktivnosti vezano uz infrastrukturne projekte na aerodromima

U 2018. godini nastavljani su infrastrukturni radovi na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj. U svrhu podizanja razine sigurnosti zračnog prometa i kvalitete usluge na aerodromima u Republici Hrvatskoj u 2018. godini izvedeni su, dovedeni do završnih faza ili započeti radovi na rekonstrukciji i dogradnji pojedinih objekata od značaja za sigurnost zračnog prometa. U velikoj mjeri započeti su radovi koje su operatori aerodroma definirali prilikom procesa konverzije svjedodžbe aerodroma prema Uredbi EU br. 139/2014 kroz Dokument o prihvaćanju odstupanja i poduzetim mjerama (*Deviation Acceptance and Action Document: DAAD*) te će po završetku istih neka od utvrđenih odstupanja na zračnim lukama biti otklonjena. U tu svrhu Odjel aerodroma obavljao je poslove

provjere usklađenosti projektne dokumentacije s propisanim zahtjevima te sudjelovao u tehničkim pregledima izvedenih objekata. Pri tome se, uz prometno-tehnološki dio, posebna pozornost usmjeravala na otklanjanje utvrđenih odstupanja definiranih kao DAAD i sigurnosni dio provođenja radova, te su se uz projektну dokumentaciju pregledavale sigurnosne analize za provođenje radova. Proces pregleda projektne dokumentacije i sigurnosnih analiza završavao je izdavanjem odobrenja za provođenje radova na održavanju i rekonstrukciji pojedinih objekata od značaja za sigurnost zračnog prometa.

Infrastrukturni projekti u 2018.. godini na aerodromima u Republici Hrvatskoj:

Rbr.	Operator aerodroma	Provedeni radovi
1.	Zračna luka Dubrovnik	Projekt „Razvoj ZL Dubrovnik“ (rekonstrukcija i dogradnja operativnih površina): Završetak radova na rekonstrukciji USS, ugradnja nove svjetlosne signalizacije (ugrađen sustav osvjetljena središnje crte USS). Izgrađena je nova staza za vožnju „F“. Provedeni radovi na uređenju osnovne staze USS. Izvođenje radova na rekonstrukciji i izgradnji objekata koji služe u procesima prihvata i otpreme (sortirница) te za smještaj opreme i vozila.
2.	Zračna luka Split	Izgradnja novog putničkog terminala i prateće infrastrukture: Radovi započeli u 2016. godini i trajali su kroz cijelu 2017. i 2018. godinu. Očekivani završetak radova predviđen je početkom 2019. godine.
3.	Zračna luka Zadar	Radovi na izgradnji podvožnjaka ispod staze za vožnju „G“ te proširenja stajanke za zrakoplove. Radovi na izgradnji podvožnjaka ispod staze za vožnju „G“ su podijeljeni u tri faze i započeli su u ožujku 2017. godine te nastavljeni kroz 2018. godinu. Krajem 2018. godine započeli su radovi na proširenju stajanke za zrakoplove.
4.	Zračna luka Osijek	Završeni su radovi na proširenju putničkog terminala te radovi na postavljanju ILS sustava.
5.	Zračna luka „Franjo Tuđman“	U 2018. godini započeli su radovi na proširenju prostora za smještaj opreme koja služi u procesu prihvata i otpreme zrakoplova. U suradnji s HKZP-om završen je postupak implementacije A-SMGCS sustava .

Tablica 12: Pregled infrastrukturnih projekata na aerodromima u Republici Hrvatskoj u 2018. godini

Osim započetih radova, završenih radova te radova koji su se kontinuirano odvijali u 2018. godini na zračnim lukama u Republici Hrvatskoj nastavljene su pripreme za buduće infrastrukturne radove. Po tom pitanju Odjel aerodroma sudjelovao je u pripremi prostorno-planske dokumentacije za dogradnju i produljenje USS na zračnoj luci Brač te dokumentacije za izgradnju i postavljanje sustava prilazne rasvjete na zračnoj luci Pula.

3.1.6 Upravljanje sigurnosnim rizicima

Sustav upravljanja rizicima, kao i u svim drugim organizacijama, je sastavni dio cjelovitog sustava upravljanja Agencije, a kao takav ima zadatak omogućiti efikasno upravljanje rizicima koji utječu ili bi mogli utjecati na poslovanje Agencije. Sustav upravljanja sigurnosnim rizicima se primjenjuje kako na interne organizacijske

opasnosti, tako i na opasnosti vezane uz sigurnost zračnog prometa u cjelini. Proces upravljanja sigurnosnim rizicima Agencije opisan je u priručniku QSM-MAN-003, Part 3. Safety Risk Management.

Identifikacija internih organizacijskih opasnosti i upravljanje pridruženim rizicima je u najvećoj mjeri fokusirana na unutarnje rizike organizacije koji utječu ili bi mogli utjecati na provedbu procesa certifikacije i nadzora. Izvori informacija važnih za identifikaciju internih organizacijskih opasnosti su rezultati provedenih internih nadzora, promjene u organizacijskoj strukturi, glavnim (core) procesima Agencije, značajne promjene u propisima i okruženju i slično.

U skladu s definiranim procesom razrađen je i implementiran „HACZ Hazard Log“ u kojem su identificirane i analizirane potencijalne opasnosti, te definirane mjere za ublažavanja rizika. Uspostavljeni „HACZ Hazard Log“ se redovito prati glede provedbe definiranih mjera i njihove efikasnosti, te po potrebi ažurira s novim stavkama. Agencija je 2018. godine u području djelovanja internog sustava upravljanja sigurnošću nastavila aktivnosti vezane uz implementaciji usuglašenih mjera ublažavanja rizika prepoznatih kroz ranije provedene analize, te je radila na kontinuiranom poboljšanju postupaka i radnih procesa u skladu s nacionalnim i međunarodnim zahtjevima.

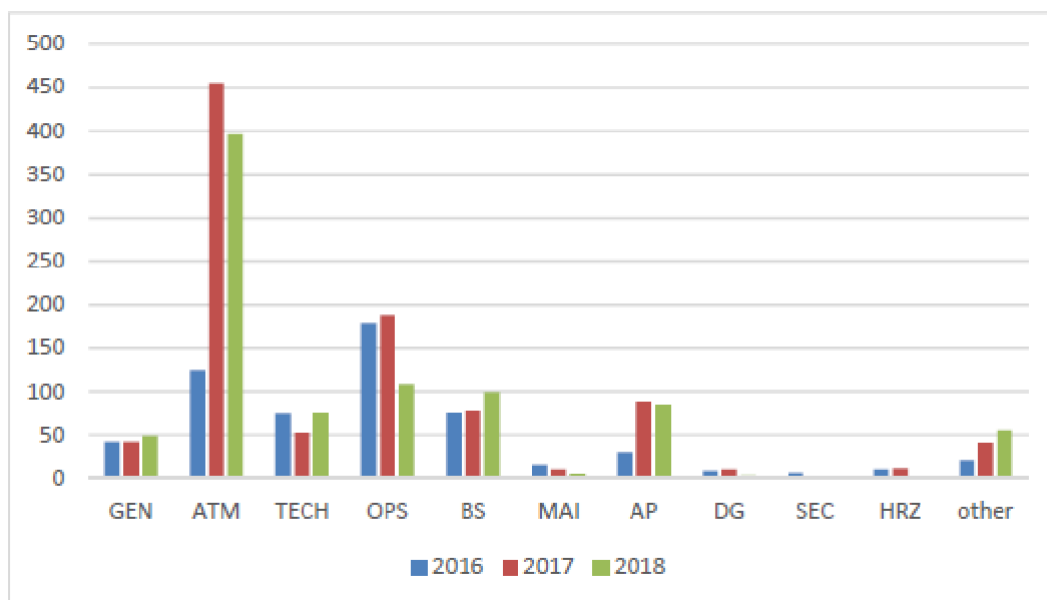
Agencija nadzire provedbu Uredbe (EU) br. 376/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o izvješćivanju, analizi i naknadnom postupanju u vezi s događajima u civilnom zrakoplovstvu i Pravilnika o provedbi Uredbe (EU) br. 376/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o izvješćivanju, analizi i naknadnom postupanju u vezi s događajima u civilnom zrakoplovstvu («Narodne novine» broj 107/15, 92/16). Uredba, između ostalog, definira i obvezu organizacije da procjeni rizik i analizira svaki događaj u kojemu je identificiran sigurnosni problem. S implementacijom zahtjeva Uredbe i stalnim unapređivanjima procesa koji uređuju postupanje vezano uz prikupljanje, obradu i analizu događaja u svrhu utvrđivanja opasnosti za sigurnost, te poduzimanje odgovarajućih korektivnih i/ili preventivnih mjera za poboljšanje zrakoplovne sigurnosti vidljivi su i rezultati uloženog napora kroz jačanje sigurnosti na nacionalnoj razini i stalni napredak kulture izvješćivanja.

U skladu s utvrđenim procedurama Agencije, u 2018. godini održavani su redovni sastanci Odbora za sigurnost (Safety Board) Agencije na kojima su analizirana periodička izvješća o stanju sigurnosti u zračnom prometu. Izvješća predstavljaju statistički obrađeni podaci prikupljeni putem reaktivnog i proaktivnog procesa upravljanja sigurnošću, tj. podaci o događajima povezanim sa sigurnošću prijavljeni putem sustava obaveznog i dobrovoljnog izvješćivanja. Svi prijavljeni događaji su kategorizirani prema pokazateljima definiranim u Nacionalnom programu sigurnosti zračnog prometa. Za svaki pokazatelj određene su granične vrijednosti a trendovi kretanja istih se prate i analiziraju. Značajnija odstupanja se detaljnije analiziraju i u slučaju prepoznavanja opasnosti omogućavaju definiranje aktivnosti usmjerenih na smanjivanje rizika i po potrebi predlaganje izmjene Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu.

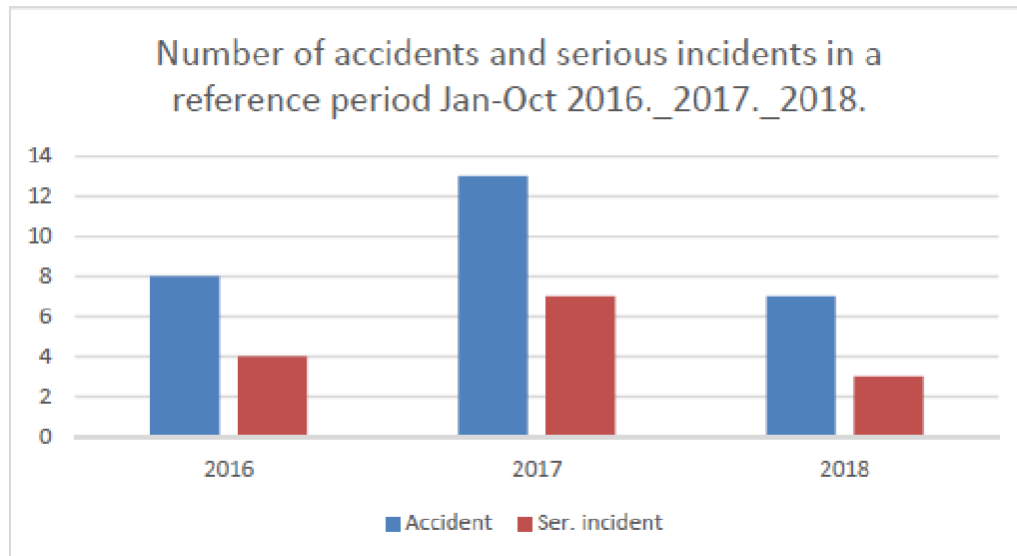
Pripremljeno je i analizirano Godišnje izvješće o razini sigurnosti u zračnom prometu za 2018. godinu (Yearly Aviation Safety Report) temeljeno na podacima iz ECCAIRS baze podataka o događajima povezanim sa sigurnošću. Događaji su kategorizirani prema parametrima koje Agencija koristi za praćenje i statističku obradu prikupljenih podataka, a koji su usklađeni s Nacionalnim programom sigurnosti u zračnom prometu.

Prema Nacionalnom programu sigurnosti u zračnom prometu indikatori za praćenje sigurnosti su definirani kroz tri razine (Tiers), gdje prvu razinu (Tier I) čine nesreće i ozbiljne nezgode, drugu razinu nezgode (Tier II) i treću razinu (Tier III) čine svi ostali događaji povezani sa sigurnošću sa svojim podindikatorima. Događaji se razvrstavaju prema kategorijama događaja u skladu s ICAO ADREP taksonomijom.

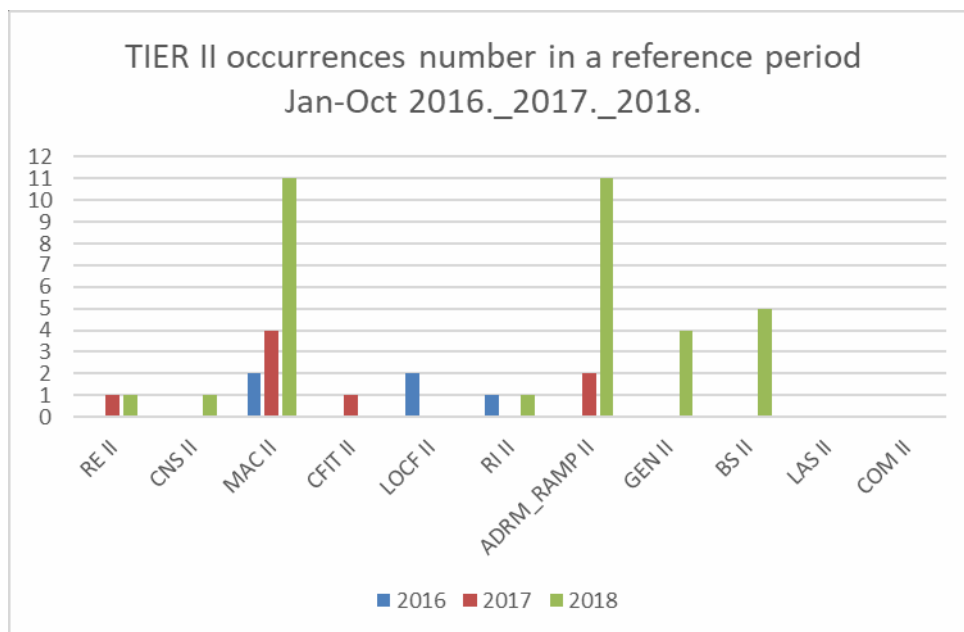
U tablicama koje slijede prikazani su trendovi kretanja broja događaja prema postavljenim kategorijama te kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine I, II i III.

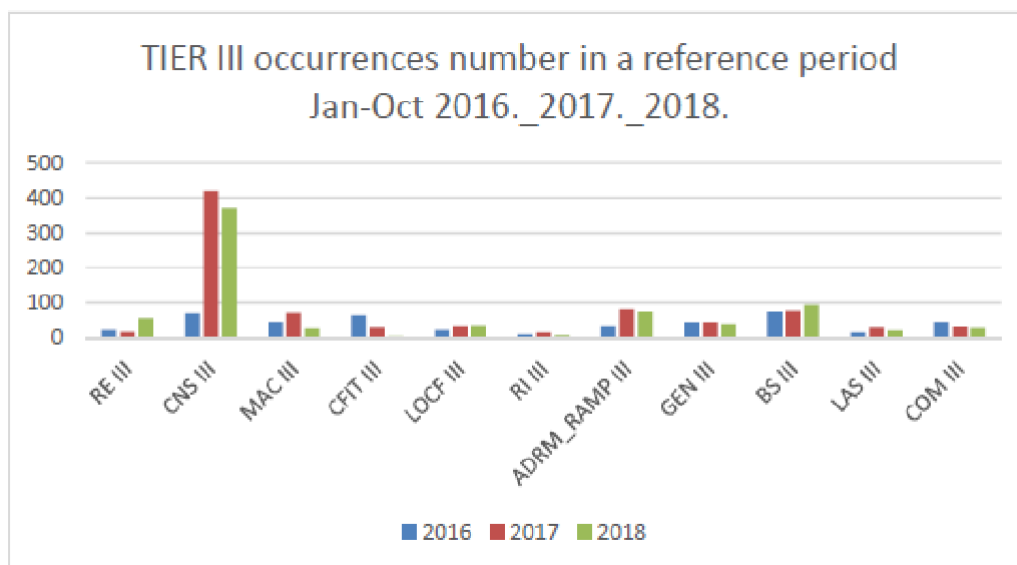
Grafikon 1: Broj događaja u civilnom zrakoplovstvu prema postavljenim kategorijama

Grafikon 2: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine I

Grafikon 3: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine II

Grafikon 4: Kategorizacija događaja u civilnom zrakoplovstvu prema SSP pokazateljima Razine III

Tijekom 2018. godine zaprimljena su je i obrađena ukupno 882 izvješća o događajima povezanim sa sigurnošću, što je nešto niža stopa izvješćivanja u odnosu na statističke podatke za prethodnu godinu.

Blagi porast broja izvješća u odnosu prošlu godinu bilježi se u domeni TECH zračnih prijevoznika u prvom kvartalu 2018. godine. U drugoj polovici godine broj izvješća u ovom području se sveo na prosječne vrijednosti. Svaki događaj pojedinačno je analiziran, te je osigurana pravovremena provedba potrebnih korektivnih mjera. Iz analize

događaja ne može se utvrditi zajednički uzrok ovih događaja koji bi zahtijevao sustavno rješavanje. Odjel plovidbenosti Agencije redovito prati izvješća o pouzdanosti koje operatori šalju na mjesečnoj bazi.

Najveći broj izvješća u ATM specifičnim događajima odnosi na vojnu opremu u dijelu u kojem se koristi za civilni zračni promet, koji nemaju značajan utjecaj na sigurnost, te na kvarove CNS opreme (Communication, Navigation, Surveillance – Komunikacija, navigacija, nadzor) koji su u većoj mjeri uzrokovani nepovoljnim vremenskim uvjetima početkom godine. Agencija je prilikom nadzora utvrdila da pružatelj usluga u zračnoj plovidbi prati zahtjeve vezane uz raspoloživost pružanja ATC usluga u pojedinim En-route i TMA sektorima kako je definirano Operativnim sporazumom, da prati odstupanja te, ukoliko je potrebno, poduzima adekvatne korektivne mjere.

U proteklom periodu bilježimo porast događaja vezanih uz narušavanje propisane separacije između zrakoplova (indikator MAC-midair collision) što je značajan porast s obzirom na referentno razdoblje praćenja iz 2017. godine. U četiri slučaja se kao root cause prepoznaje nedostatak u koordinaciji s KZP ACC Brindisi i ACC Padova. Zbog uvođenja nove sektorizacije (Brindisi) došlo do poremećaja u koordinaciji između pružatelja usluga zbog čega je između uključenih subjekata održan sastanak i dogovorene mjere za mitigaciju ovog rizika, čija se implementacija prati od strane Agencije.

Tijekom 2018. godine stopa izvješćivanja u domeni AP (aerodromi) je ostala na istoj razini kao i prethodnih godina, međutim više od 50% tih izvješća je prijavljeno iz drugih izvora, a ne od samih operatora. To pokazuje da i dalje ima potrebe za provedbu aktivnosti vezanih za unaprjeđenje kulture izvješćivanja ovih subjekata. Slijedom toga Agencija je u 2018. godini provela radionicu s voditeljima za sigurnost (Safety Manager) na kojoj se je, između ostalog, obradila i tema vezane uz važnost sustava izvješćivanja u procesu upravljanja rizicima.

Značajniji događaji u ADRM-RAMP području, koji su u odnosu na prethodne godine ozbiljnije kategorije rizika, se uglavnom odnose na učestale probleme vezane uz kvar rampe na TWY-T, probijanje rampe ili obilazak rampe (MZLZ) i na probleme vezane uz koordinaciju i organizaciju radova izgradnje i rekonstrukcije USS-e i drugih operativnih površina na aerodromu Dubrovnik. Svi događaji su analizirani od strane relevantnih organizacija, a provedba korektivnih mjera je popraćena od strane nadležnih inspektora Agencije.

Mali broj prijavljenih događaja u generalnoj avijaciji ne odražava pravo stanje sigurnosti jer su gotovo sve nesreće koje su se desile tijekom zadnje tri godine vezane upravo za zrakoplove generalne avijacije. Zbog toga je Agencija u sklopu redovnih nadzora i prilikom organizacije radionica sa zrakoplovnom zajednicom stavila veći naglasak na praćenje kvalitete školovanja koja se provode u generalnoj avijaciji, promociju sustava izvješćivanja, te podizanje svijest pilota o važnosti dobre pripreme leta.

Predstavnici Agencije su tijekom 2018. godine aktivno sudjelovali u radu EASA mreže analitičara zrakoplovne sigurnosti (Network of Analysts - NoA) i EASA SM TeB (Safety Management Member States Technical Body). Mreža analitičara zrakoplovne sigurnosti osobito pridonosi poboljšanju zrakoplovne sigurnosti u Europskoj uniji, provodeći sigurnosne analize s ciljem identifikacije novih opasnosti koje bi trebale biti obrađene kroz Europski plan zrakoplovne sigurnosti (EASp) i dalje transponirane kroz nacionalne program sigurnosti u zračnom prometu zemalja članica. TeB-ovi su tehničke skupine koje se fokusiraju na određeno područje u nadležnosti EASA-e i u najvećoj mjeri imaju za cilj razmjenu informacija i najbolje prakse, te savjetovanje država članica o pitanjima provedbe zahtjeve u pojedinim domenama. TeB koji se bavi praćenjem domene sustava upravljanja sigurnošću se tijekom 2018. godine bavio temama vezanim uz pripremu dokumenta EPAS 2019-2023 (Europski plan sigurnosti), razvoju nove strategije promocije informacija o sigurnosti, širenju područja standardizacije na zahtjeve sustava izvješćivanja i sustava upravljanja, te razmjenu najbolje prakse vezane uz definiranje i implementaciju nacionalnih planova sigurnosti.

U skladu s internim dokumentom Agencije - Priručnik osposobljavanja (Training Manual - TR-MAN-001) i Programom i planom osposobljavanja, tijekom 2018. godine održano je početno osposobljavanje i dva osposobljavanja za obnovu znanja djelatnika Agencije u području sustava upravljanja sigurnošću. Osposobljavanjem su, između ostalog, pokrivena tema vezane uz identifikaciju opasnosti i upravljanje rizicima, što je bitno za uspostavu sustava upravljanja rizicima i kako provoditi efektivni nadzor komponenti i elemenata SMS-a, modeli procjene sigurnosti - Safety Assessment, obveze koje proizlaze iz Nacionalnog programa sigurnosti u zračnom prometu itd.

U skladu s odredbama Sporazuma o suradnji između Agencije i Agencije za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu Agenciji je u 2018. godini omogućen pristup Nacionalnoj bazi podataka (ECCAIRS) u kojoj se evidentiraju događaji povezani sa sigurnošću prijavljeni u sklopu obaveznog i dobrovoljnog izvješćivanja. ECCAIRS sustav prilagođen je potrebama Agencije kako bi osiguralo praćenje SSP indikatora prepoznatih u Nacionalnom programu sigurnosti u zračnom prometu. U vezi sa svim ovim promjenama dogovorena je i implementirana operativna procedura Agencije i Agencije za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu kojom se detaljnije uređuju pitanja vezana uz unos i administraciju podataka u bazi, osiguranje kvalitete unesenih podataka, povjerljivost i zaštita izvora informacija, te koordinacija aktivnosti između ove dvije agencije. Agencija administrira podatke u ECCAIRS bazi putem instalirane aplikacije ECCAIRS Browser. Agencija je tijekom 2018. godine sukladno dodjeljenim ovlastima kontinuirano radila na praćenju i ažuriranju ECCAIRS baze podataka, osiguranju adekvatne i pravovremene analize događaja i praćenju provedbe potrebnih korektivnih mjera.

Agencija ima važnu ulogu u implementaciji Provedbene Uredbe Komisije (EU) br. 390/2013 od 3. svibnja 2013. o utvrđivanju plana performansi za usluge u zračnoj plovidbi i mrežne funkcije. Sukladno Sporazumu koji je Agencija potpisala s Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o. Agencija je implementirala postupke vezane uz zajedničko korištenje RAT alata preko CCL TOKAI softvera koji se nalazi na EUROCONTROL-ovom serveru, a koji služi za određivanje razine ozbiljnosti događaja u ATM domeni. Obveza je Agencije vezana za prikupljanje i analizu informacija u cilju određivanja podataka za airborne komponentu u RAT alatu, te u konačnici mogućnost izračuna ukupne komponente ozbiljnosti rizika (Overall Score). Prema Planu mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje (FAB CE PP RP2 2015.-2019.) cilj je bio u 2018. godini osigurati procjenu razine ozbiljnosti - Overall Score prema RAT metodologiji za 80% događaja vezanih uz narušavanje minimalne separacije, neodobrene ulaze na uzletno-sletnu stazu i ATM specifične događaje.

3.2 Sustav upravljanja kvalitetom

Sustav upravljanja kvalitetom (Quality Management System – QMS) je temelj na kojem se gradi poslovanje Agencije. Neprekidnim održavanjem i unaprjeđivanjem Sustava upravljanja kvalitetom osigurava se sukladnost procesa i procedura Agencije s referentnim zahtjevima.

Obveza uspostave sustava upravljanja koji, između ostalog, uključuje i funkciju praćenja sukladnosti sustava upravljanja nadležnog tijela s relevantnim zahtjevima (unutarnji nadzor) i procese upravljanja sigurnosnim rizicima prepoznata je i u EU uredbama. Sustav praćenja sukladnosti (Compliance Monitoring) je detaljno opisan u HACZ Priručniku kvalitete (QSM-MAN-001).

Prema planu unutarnjih nadzora Agencije za 2018. godinu, provedeni su unutarnji nadzori Odjela aerodroma (ožujak 2018.), Odjela plovidbenosti (lipanj 2018.), Ureda Agencije - osposobljavanje (listopad 2018.), Odjela pravnih poslova - pisarnica (studenj 2018.) i Odjela licenciranja i zrakoplovne medicine (prosinac 2018.). Za sve utvrđene nesukladnosti, definirani su i usvojeni planovi korektivnih mjera. U skladu s primjenjivim propisima koji

se odnose na sustav upravljanja nadležnih zrakoplovnih tijela, Agencija je uspostavila sustav praćenja efikasnosti i pravovremenosti poduzimanja korektivnih i preventivnih mjera. Praćenje sukladnosti uključuje i sustav povratnih informacija kojim se na redovitoj dvotjednoj bazi rukovodstvo Agencije izvješćuje o statusu provedbe potrebnih korektivnih mjera, eventualnim odstupanjima i potrebnim resursima

Skupnom analizom pojedinačnih izvješća s internih nadzora za 2018. godinu utvrđeno je kako postoji potreba za poboljšanjima u sljedećim područjima:

- procesu praćenja i dokumentiranja aktivnosti vezanih uz implementaciju novoobjavljenih propisa;
- osiguranje kontinuirane ažuriranosti web stranice;
- ažuriranje odjelskih priručnika i korištenje kontroliranih obrazaca i lista provjere;
- proces osposobljavanja (evaluacija i odobrenje internih predavača, praćenja aktivnosti OJT instruktora i realizacije OJT osposobljavanja, razrada pojedinih cjelina osposobljavanja);
- praćenje ciklusa nadzora.

Prepoznati nedostaci su uzeti u obzir i prilikom procjene internih opasnosti, te su obrađeni i u dokumentu „HACZ Hazard Log“. Mjere mitigacije rizika su definirane i njihova se provedba kontinuirano nadzire.

U 2018. godini započeta je izrada novog izdanja Priručnika kvalitete na hrvatskom jeziku. Novo izdanje priručnika nosi naziv Priručnik sustava upravljanja i njime se definira radni okvir za provedbu poslova u okviru dodijeljenih nadležnosti na području sigurnosti i zaštite civilnog zrakoplovstva, te se nastoji unaprijediti učinkovitost i efikasnost djelovanja Agencije na poboljšanje sigurnosti civilnog zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj. Analiziran je i utjecaj nove Uredbe (EU) 2018/1139 o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Agencije Europske unije za sigurnost zračnog prometa na postojeći sustav upravljanja, te definirane mjere koje će osigurati uspješnu prilagodbu sustava novim zahtjevima.

Sustav upravljanja kvalitetom Agencije dio je cjelokupnog sustava upravljanja koji, između ostalog, osigurava uspostavu sustava dokumentacije, osigurava provedbu politike kvalitete i definira procese za obavljanje poslova i pružanje usluga iz nadležnosti Agencije koji udovoljavaju potrebe i očekivanja naših korisnika, te zadovoljavaju zahtjeve sustava upravljanja kvalitetom ISO 9001: 2015.

Kako bi se održala kompetentnost svih zrakoplovnih inspektora Agencije u području sustava upravljanja kvalitetom, u skladu s Programom i planom osposobljavanja zrakoplovnih inspektora Agencije, u 2018. godini održana su dva interna školovanja zrakoplovnih inspektora na temu Sustava upravljanja i Metode auditiranja.

Školovanje na temu Sustava upravljanja je novi tečaj razvijen kao dio početne obuke za osoblje koje u svojem svakodnevnom radu zahtijeva razumijevanje osnovnih principa i osnovnih elemenata sustava upravljanja, koncepta praćenja usklađenosti i unaprjeđivanje vještina provođenja audita u domeni sustava upravljanja. Za sve inspektore Agencije ovo školovanje je obvezano prije početka obavljanja dužnosti inspektora.

Vezano uz promjene u sustavu upravljanja Agencije tijekom 2018. godine, inicirana je i provedena procjena rizika odlaska direktora Agencije sukladno zahtjevu Priručnika kvalitete definiranom u QM-54-3 - Changes in the management system i zahtjevu ARX.GEN.220 (Promjene u sustavu upravljanja). Poglavlje QM-54-3 prepoznaje bilo kakvu promjenu u management sustavu kao potencijalnu opasnost tj. hazard za sposobnost Agencije da ispunjava postavljene ciljeve i udovoljava traženim zahtjevima. Stoga je bilo nužno precizno identificirati što se mijenja u sustavu upravljanja, a što ostaje nepromijenjeno, odnosno utvrditi koliki je opseg i potencijalni utjecaj promjene na ukupno poslovanje Agencije. U skladu s prezentiranom procjenom rizika i identificiranim mitigacijskim mjerama poduzete su aktivnosti u očuvanju efektivnosti rada Agencije.

3.3 Nadzori/inspekcije međunarodnih organizacija i institucija

U cilju praćenja primjene međunarodnih propisa i standarda, te osiguranja njihove ujednačene provedbe, Agencija je, kao nadležno tijelo za nadzor sigurnosti i zaštite zračnog prometa, i sama predmet kontinuiranog nadzora od strane međunarodnih organizacija i institucija.

3.3.1 ICAO – USOAP nadzor

Kako je Agencija tijekom 2015. i 2016. godine ICAO Nacionalnom koordinatorskom osoblju dostavila dokaze o provedbi svih korektivnih mjera na nalaze ICAO-a koji spadaju pod nadležnost Agencije, te ažurirala sva protokolarna pitanja (Protocol Questions) u domeni AGA, AIR, ANS, AIG, LEG, OPS, ORG, PEL kao i liste provjere usklađenosti zakonodavnog sustava Republike Hrvatske (Compliance Checklists) prema standardima ICAO Annexa ICAO, Agencija je tijekom 2018. godine nastavila pratiti i održavati ažuriranost svih podataka dostavljenih na ICAO USOAP CMA web platformu, posebice onih koji se odnose na obvezu kontinuirane notifikacije razlika između primjenjivih propisa (nacionalnih i europskih) i standarda ICAO Annexa.

Agencija kontinuirano nastoji ojačati suradnju s ICAO Nacionalnim koordinatorskim osobljem kako bi se osigurala pravovremena i kontinuirana razmjena bitnih informacija koje su podložne promjenama uslijed učestalih promjena u regulativi, te podigla razina efektivne implementacije ICAO standarda.

3.3.2 Europska komisija – inspekcija zaštite zračnog prometa

Tijekom 2018. godine Europska komisija obavila je dvije naplanirane inspekcije zaštite zračnog prometa u Republici Hrvatskoj.

Inspekcija zaštite operatora aerodroma Zračna luka „Franjo Tuđman“ obavljena je u razdoblju od 23. do 27. travnja 2018. godine s ciljem utvrđivanja kvalitete primjene Uredbe 2015/1998. Inspekcijom zaštite utvrđeno je devet nalaza o nesukladnostima koji su otklonjeni i o čemu je Europska komisija obaviještena Planom korektivnih mjera.

Inspekcija zaštite nad Nadležnim tijelom (Agencijom) obavljena je s ciljem utvrđivanja kvalitete primjene Uredbe 300/2008., u razdoblju od 17. do 21. rujna 2018. godine. Inspekcija je obavljena u dva dijela, prvi pregledom dokumentacije i radnih procesa u prostorijama Agencije, a drugi nadzorom operatora aerodroma Zračna luka Zadar.

Inspekcijom zaštite utvrđeno je sedam nalaza o nesukladnostima i jedna preporuka za poboljšanje. Nalazi su otklonjeni (osim nalaza koji se odnosi na manje izmjene Nacionalnog programa zaštite civilnog zračnog prometa što je dugotrajniji proces), a o čemu je Europska komisija obaviještena Planom korektivnih mjera.

3.3.3 EASA standardizacija

U skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 628/2013 od 28. lipnja 2013., EASA provodi kontinuirani nadzor nadležnih tijela zemalja članica kojim se prati standardizacija u primjeni Osnovne Uredbe (Uredba 2018/1139) i njezinih provedbenih pravila.

U travnju 2018. godine EASA je nad Agencijom provela standardizacijsku inspekciju prema zahtjevima Uredbe 1178/2011, Dio FSTD – uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let (FSTD.HR.04.2018) prilikom kojeg nisu utvrđeni nalazi nesukladnosti.

Prvi put je u svibnju 2018. provedena standardizacijska inspekcija u području aerodroma prema zahtjevima Uredbe 139/2014 o utvrđivanju zahtjeva i upravnih postupaka u vezi s aerodromima (ADR.HR.05.2018). Tijekom standardizacijske inspekcije utvrđena su četiri nalaza razine D i osam nesukladnosti tzv. UNC (undertaking non-conformity) kod pravnih osoba koje certificira i nadzire Agencija. Nalazi su uglavnom vezani uz nedostatke u procesu konverzije nacionalne svjedodžbe aerodroma na svjedodžbu aerodroma prema Uredbi Komisije 139/2014. Inspekcijom je utvrđeno da Agencija ima napredan sustav upravljanja i posjeduje potrebne kompetencije i sposobnost za provedbu obveza vezanih uz implementaciju ove nove EU Uredbe. U skladu s nalazima izrađen je Plan korektivnih mjera koje se uglavnom odnose na ponovni pregled (review) primjenjivih tehničkih specifikacija (Certification Specification - CS) i unaprijeđenje nadzora usklađenosti novih zahtjeva. Plan korektivnih mjera je usuglašen i odobren od strane EASA-e, a otklanjanje utvrđenih nalaza odvija se u skladu s rokovima definiranim u odobrenom planu korektivnih mjera.

Tijekom 2018. godine Agencija je nastavila aktivno provoditi aktivnosti vezane uz provedbu korektivnih mjera na nalaze sa standardizacijske inspekcije provedene od strane EASA-e iz srpnja 2017. godine u domeni plovidbenosti zrakoplova (AIR.HR.07.2017). U skladu s planom korektivnih mjera organizirane su radionice za industriju i pojačan je nadzor u području Uredbe 376/2014 i procedura vezanih uz izvješćivanje o događajima, organizirane su radionice za industriju glede implementacije Uredbe 2015/1536, provedeno je interno školovanje zrakoplovnih inspektora po zahtjevima Uredbe 376/2014 i Uredbe 2015/1536, te je osigurano kontinuirano praćenje provedbe dogovorenih korektivnih mjera u industriji.

3.3.4 EASA izvješće o kontinuiranom praćenju

Osim provedbe standardizacijskih inspekcija, Uredbom 628/2013 uspostavljen je koncept kontinuiranog praćenja (*Continuous Monitoring Approach – CMA*) sposobnosti nadležnih zrakoplovnih vlasti u provedbu svojih obveza. Glavni cilj CMA koncepta je tranzicija iz sustava nadzora usklađenosti (*compliance audits*) prema planiranim i redovitim intervalima, na sustav koji je više orijentiran na rizike i stvarne performanse nekog sustava, a koji omogućava određivanje prioritetnih inspekcija kada i gdje se ukaže potreba.

Prema spomenutoj Uredbi, EASA kvartalno prikuplja i analizira relevantne podatke i procjenjuje sposobnost nacionalnih zrakoplovnih vlasti u provedbi nadzora sigurnosti. Podaci se prikupljaju iz više izvora: Europska komisija, EASA, nacionalne zrakoplovne vlasti i druga međunarodna tijela (ICAO, EUROCONTROL, Međunarodni monetarni fond itd.). U cilju efikasnijeg procesa prikupljanja podataka EASA je razvila web korisničko sučelje nazvano *Standardisation Information System* (SIS) preko kojeg se svi podaci kvartalno moraju ažurirati.

Sve prikupljene podatke EASA obrađuje u tzv. Modelu, sustavu koji osigurava objektivnu i konzistentnu analizu, a koji u obzir uzima sljedeće indikatore:

- opće podatke o državi članici (politička stabilnost, promjene BDP-a, SSP implementacija, ICAO LEI (nedostatak efektivne implementacije korektivnih mjera - *Lack of Effective Implementation* -LEI itd.),
- podatke o nadležnim zrakoplovnim vlastima (npr. promjene budžeta, značajne promjene u organizaciji, broj i fluktuacija tehničkog osoblja koje provodi certifikaciju i nadzor prema domenama itd.),
- veličinu i kompleksnost zrakoplovne industrije (broj zrakoplova u registru, broj odobrenih organizacija i izdanih dozvola, promet itd.),
- podatke o razini sigurnosti (neposredni sigurnosni problem (immediate safety concern), SAFA omjer, broj nesreća, ozbiljnih nezgoda itd.),
- rezultate prethodnih standardizacijskih inspekcija,
- sposobnost nadležnih tijela za djelotvornu provedbu korektivnih mjera,

- rezultate pregleda izvedenih na temelju međunarodnih konvencija ili državnih programa za ocjenu sigurnosti, i
- proteklo vrijeme od zadnje standardizacijske inspekcije itd.

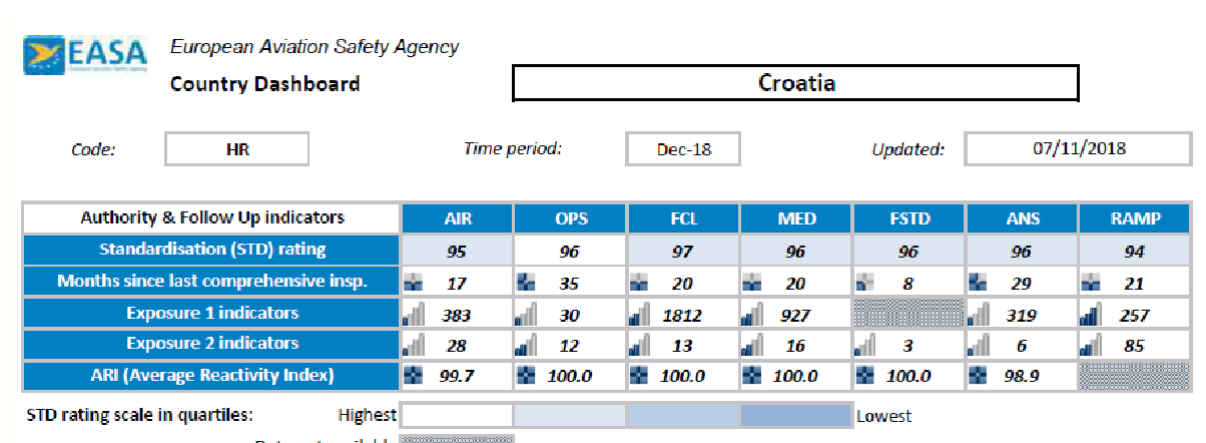
Rezultati modela (ulazni podaci i rezultati ocjenjivanja) u obliku kvartalnih izvješća (*Continuous Monitoring Report*) se stavljaju na raspolaganje nacionalnom koordinatoru za standardizaciju dotične države članice. EASA svake godine dostavlja i Europskoj komisiji godišnje izvješće o aktivnostima stalnog praćenja i inspekcijskim nadzorima izvedenim tijekom prethodne godine.

Na temelju kontinuiranog praćenja i provedenih analiza, EASA prilagođava program inspekcijskog nadzora, određuje prioritete, te planira i određuje područje i obim (scope) standardizacijske inspekcije. Kada postoji dokaz da je došlo do pogoršanja performanse sigurnosti, EASA poduzima odgovarajuće mjere u skladu s ovlastima iz Uredbe. U slučaju dobrih rezultata, CMA koncept predviđa mogućnost produžavanja maksimalnog intervala između dvije sveobuhvatne (*full-scope*) EASA standardizacijske inspekcije na razdoblje u trajanju i do četiri godine.

U zadnjem EASA izvješću o kontinuiranom praćenju iz prosinca 2017. godine Republika Hrvatska je ocijenjena visokim ocjenama u svim domenama što ukazuje na visoki stupanj udovoljavanja postavljenim zahtjevima.

Izvješće također obuhvaća pokazatelje prosječnog indeksa reaktivnosti (*Average Reactivity Index* - ARI), koji označava reaktivnost zemlje u rješavanju i zatvaranju nalaza sa standardizacijskih inspekcija. Izvješće obuhvaća i standardizacijske ocjene (*Standardisation Rating*) za svako od područja u kojem EASA provodi standardizacijske inspekcije. Prema EASA izvješćima za 2018. godine prosječni indeksi reaktivnosti i standardizacijske ocjene Republike Hrvatske u gotovo svim područjima su iznad prosjeka indeksa i ocjena država članica EU (*EASA MS average* - ARI). Slijede prikazi prosječnih indeksa reaktivnosti i standardizacijskih ocjena za područja u kojima EASA provodi standardizacijske inspekcije (Izvor: EASA).

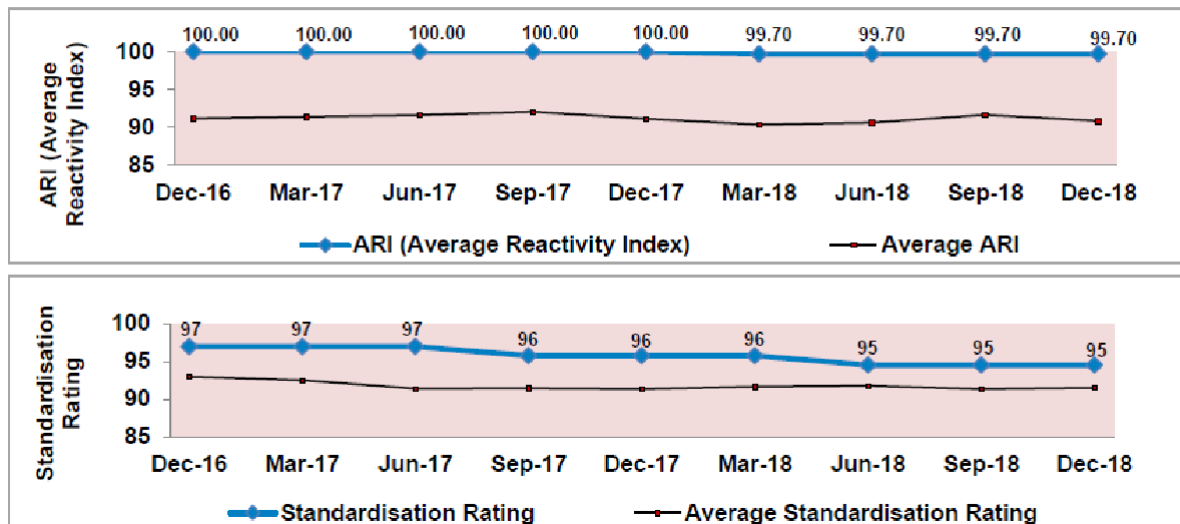
Napomena: nije dostupan prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena za područje *RAMP* inspekcija.

Tablica 13: Standardizacijska ocjena i indeksi – objedinjeno po područjima krajem 2018. godine

Code **HR**

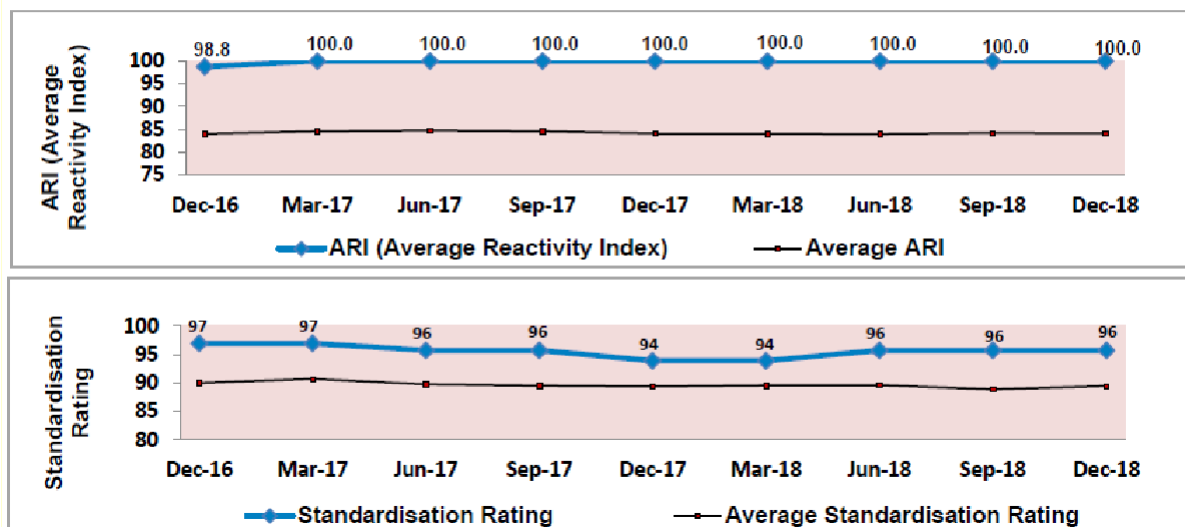
Domain **AIR**

Grafikon 5: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – plovbenost zrakoplova (AIR)

Code **HR**

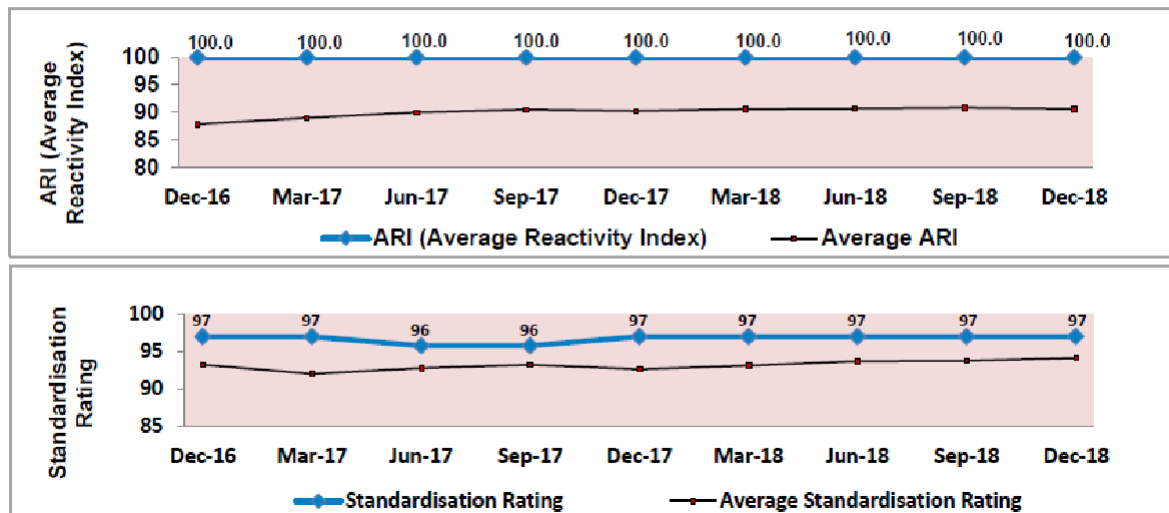
Domain **OPS**

Grafikon 6: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – letačke operacije (OPS)

Code **HR**

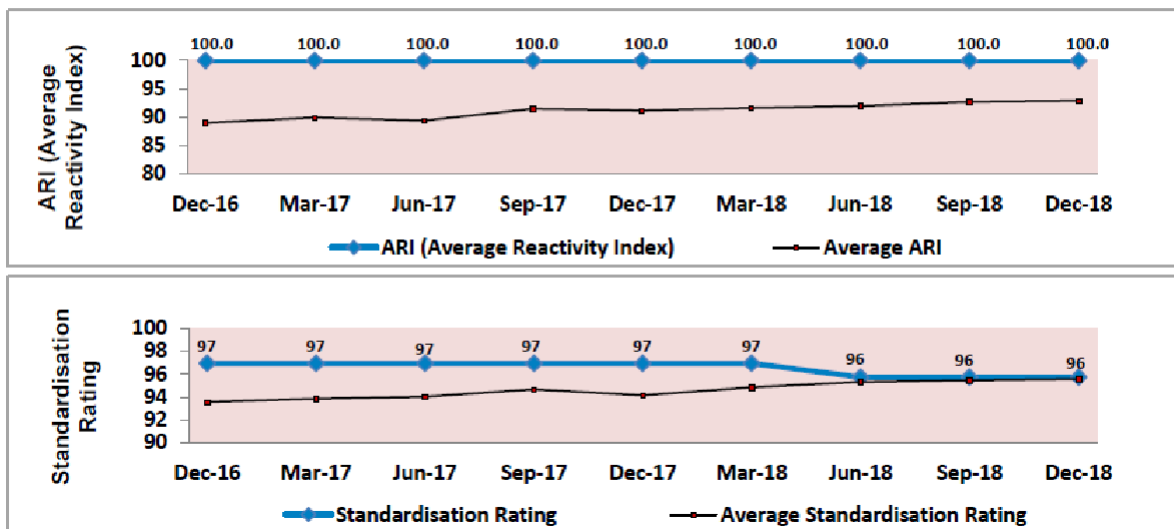
Domain **FCL**

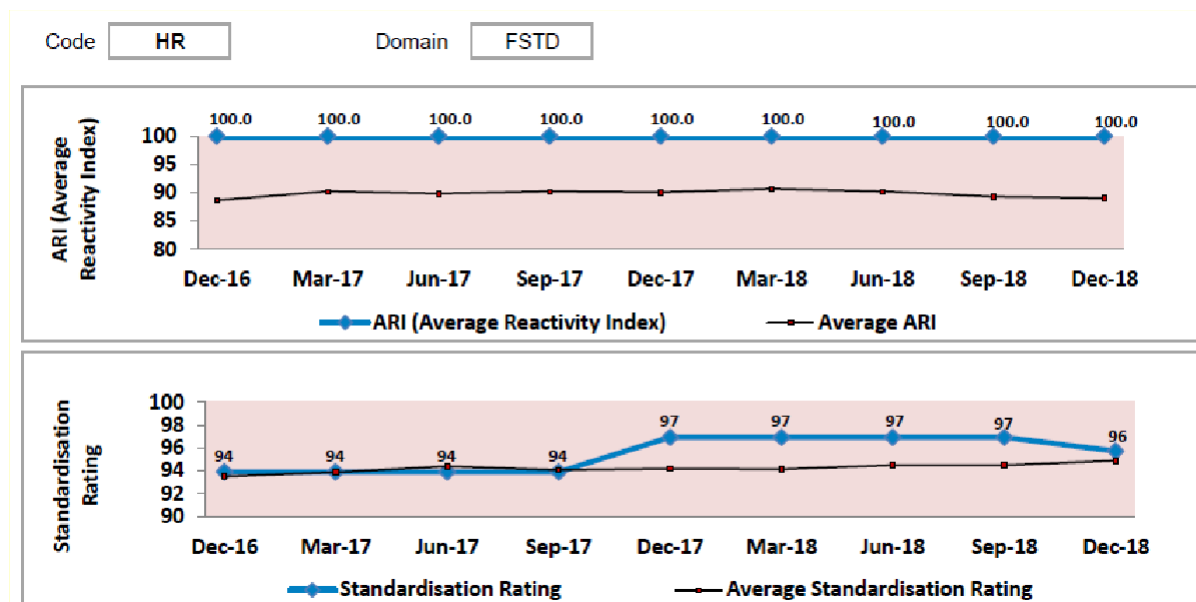
Grafikon 7: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – licenciranje zrakoplovnog osoblja (FCL)

Code **HR**

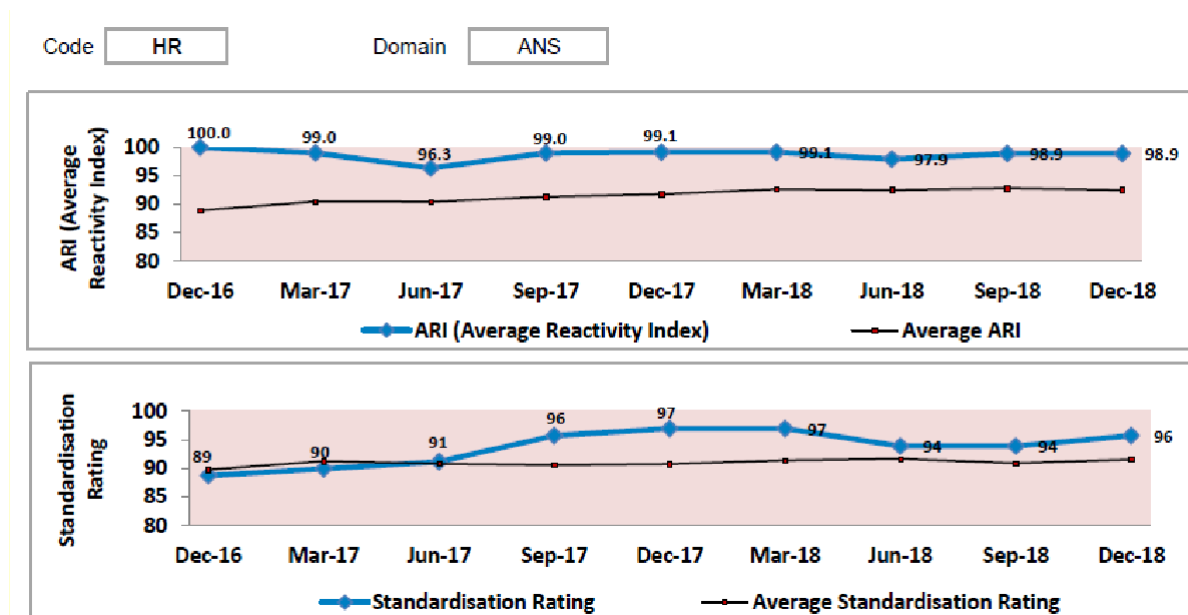
Domain **MED**

Grafikon 8: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – zrakoplovna medicina (MED)

Grafikon 9: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – simulatori letenja (FSTD)

Grafikon 10: Prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena – pružanje usluga u zračnoj plovidbi (ANS)

Iz prikazanih grafikona vidljivo je kako su prosječni indeks reaktivnosti i standardizacijska ocjena za Republiku Hrvatsku u gotovo svim područjima iznad prosjeka država članica EU.

3.4 Rad na izradi nacрта prijedloga podzakonskih propisa

U nadležnosti Agencije je izrada nacрта prijedloga podzakonskih propisa iz područja svoje nadležnosti.

3.4.1 Pravilnici i ostale regulatorne aktivnosti

Za 2018. godinu bila je planirana izrada tri pravilnika iz područja koja nisu uređena EU propisima (nacionalni propisi). Pod izradom nacрта pravilnika podrazumijeva se izrada nacрта prijedloga novih pravilnika, kao i izmjene i dopune postojećih.

Izrada planiranih pravilnika odgođena je za 2019. godinu, i to zbog sljedećih razloga:

- a) Pravilnik o helidromima: glavni razlog izrade novog Pravilnika o helidromima bio je usklađivanje postojećeg Pravilnika s najnovijim izmjenama ICAO Annexa 14 (Volume II – Heliports), četvrto izdanje. Pravilnik je bio planiran za zadnji kvartal 2018. godine, no tijekom rada na njemu ICAO je objavio državno pismo SL 2018.97.E, Ref: 4/1.1.58-18/97 s prijedlozima amandmana Annexa 14, Volume II. Zbog analize velikog broja predloženih izmjena zaustavljen je rad na nacrtu Pravilnika te je u daljnju proceduru donošenja upućen u ožujku 2019. godine.
- b) Pravilnik o spasilačko-vatrogasnoj zaštiti na aerodromu: iako je nacrt dovršen tijekom 2018. godine, predmetni pravilnik vezan je uz Pravilnik o helidromima pa je od početka trebalo voditi računa da budu zajedno poslani u donošenje i objavu. Naime, u novom nacrtu Pravilnika o helidromima izbrisan je pojam interventnog helidroma, te su sukladno tome sve odredbe koje se odnose na interventne helidrome brisane i iz nacрта Pravilnika o spasilačko-vatrogasnoj zaštiti. Nacrt Pravilnika o spasilačko-vatrogasnoj zaštiti upućen je stoga u ožujku 2019. godine resornom Ministarstvu u daljnju proceduru donošenja.
- c) Pravilnik o projektiranju, prihvaćanju, gradnji i održavanju zrakoplova na koje se ne primjenjuje Uredba (EZ) br. 216/2008: izrada prijedloga nacрта je odgođena iz razloga što je 11. rujna 2018. stupila na snagu Uredba 2018/1139 (Osnovna uredba) kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) 216/2008. Obzirom na izmjene koje nova uredba uvodi, a koje imaju direktan utjecaj na predmetni Pravilnik, odlučeno je da se odgodi donošenje nacрта predmetnog pravilnika kako bi novim nacrtom na adekvatan način bilo pokriveno sve što Uredbom 2018/1139 nije regulirano. Zbog navedenih regulatornih promjena i naziv pravilnika će u dijelu pozivanja na predmetnu Uredbu morati biti izmijenjen.

U odnosu na navedeno, Agencija je svoje regulatorne aktivnosti usmjerila na unaprjeđivanje postojećih nacionalnih propisa te implementaciji nacionalnih i EU propisa. Tijekom 2018. godine donesen je niz pravilnika s ciljem stvaranja modernog i učinkovitog regulatornog okvira za bespilotne zrakoplove i generalnu avijaciju, te ostala područja civilnog zrakoplovstva. Osim toga, pojedini pravilnici mijenjani su radi usklađivanja s novim propisima Europske unije, ali i kao posljedica povremenih kašnjenja u donošenju europskog zakonodavstva. Tako su u 2018. godini doneseni sljedeći pravilnici:

1. Pravilnik o tehničkim sustavima i objektima za pružanje usluga u zračnoj plovidbi («Narodne novine» broj 28/18)
2. Pravilnik o upravljanju zračnim prostorom («Narodne novine» broj 32/18)
3. Pravilnik o letenju zrakoplova («Narodne novine» broj 32/18)
4. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima kojima moraju udovoljavati poduzetnici koji obavljaju stručno osposobljavanje pilota sportsko-rekreativnih zrakoplova, balona i jedrilica («Narodne novine» broj 35/18)

5. Pravilnik o stavljanju izvan snage Pravilnika o provedbi Uredbe Komisije (EU) br. 1178/2011 o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura vezano za članove posade zrakoplova u civilnom zrakoplovstvu u skladu s Uredbom (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća («Narodne novine» broj 35/18)
6. Pravilnik o zrakoplovnim priredbama («Narodne novine» broj 64/18)
7. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju zračnim prostorom («Narodne novine» broj 104/18)
8. Pravilnik o sustavima bespilotnih zrakoplova («Narodne novine» broj 104/18)

Agencija je ovlaštena izdavati obvezujuće naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti i direktive u pitanjima iz područja civilnog zrakoplovstva (članak 5. stavak 15. Zakona). Tako su u 2018. godini objavljene četiri Naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti (Air Safety Order – ASO), i to:

1. ASO-2018-001 Korištenje zrakoplovnih klipnih motora nakon isteka kalendarskog resursa (CTBO)
2. ASO-2018-002 Zahtjevi za produljenje resursa zrakoplovne komponente
3. ASO-2018-003 Zahtjevi vezani uz preglede zrakoplova, zrakoplovnih komponenti i njihovih resursa
4. ASO-2018-004 Izvanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje zrakoplova na kopnenim i vodenim površinama

Agencija je nastavila pratiti objavljivanje ICAO državnih pisama (ICAO State Letters) radi pravodobnog informiranja o planiranim ili usvojenim izmjenama ICAO standarda i preporučene prakse i drugim pitanjima vezanim za djelovanje ICAO organizacije.

3.4.2 Praćenje EU propisa i nacрта EU propisa

Kao što je i predviđeno Godišnjim programom rada za 2018. godinu, kao i internim procedurama, Agencija je nastavila pratiti donošenje novih EU propisa kao i objavu nacрта EU propisa, a sve s ciljem pravovremenog planiranja njihove implementacije.

Osim toga, a sukladno Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat od 2016. do 2020. godine prema kojem Republika Hrvatska ima prioritetnu obvezu jačanja kvalitete i učinkovitosti zastupanja utvrđenih stajališta, odnosno djelovanja hrvatskih predstavnika u Vijeću Europske unije kao i drugim institucijama i radnim tijelima Europske unije, predstavnica Agencije nastavila je aktivno sudjelovati u radu koordinacijskog tijela za obavljanje europskih poslova koje je sukladno gore navedenom Programu osnovano unutar resornog Ministarstva. Navedeno tijelo ima za cilj kroz uspostavu procedura za adekvatno praćenje, analizu i komentare na nacрте EU propisa iz područja prometa, telekomunikacija i pošte, razviti sustav pravovremenog uključivanja i sudjelovanja u zakonodavnim aktivnostima Unije tj. utjecati na sadržaje budućih propisa u skladu s interesima Republike Hrvatske i stavovima njenih stručnih tijela među kojima je i Agencija. Dodatno, ovakav način rada trebao bi poslužiti boljoj pripremi za predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem Europske unije u prvoj polovici 2020. godine.

3.5 Provedba aktivnosti vezanih uz Jedinostveno europsko nebo

Tijekom 2018. godine, Agencija je nastavila provoditi aktivnosti vezane uz europsku inicijativu Jedinostveno europsko nebo (*Single European Sky* – SES) kako slijedi u nastavku.

3.5.1 Lokalni plan implementacije jedinstvenog europskog neba

Republika Hrvatska je potpisala i ratificirala Međunarodnu konvenciju o suradnji o sigurnosti zračne plovidbe s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL (Zakon o potvrđivanju Protokola s usuglašenom Međunarodnom konvencijom o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe - EUROCONTROL («Narodne novine», Međunarodni ugovori broj 8/05). Jedna od obaveza koja proizlazi iz Konvencije je sudjelovanje u projektu Europskog plana implementacije jedinstvenog europskog neba (*European Single Sky Implementation Plan* – dalje u tekstu ESSIP). ESSIP predstavlja zajednički dogovoren plan provedbe obaveza koje proizlaze iz regulative jedinstvenog europskog neba, s ciljem poboljšanja europske mreže zračnog prometa koji ima sljedeće ciljeve: povećanje ekonomičnosti, kapaciteta i sigurnosti zračnog prometa, te povećanje zaštite okoliša. Temeljem ESSIP-a se razvijaju lokalni planovi implementacije jedinstvenog europskog neba (*Local Single Sky Implementation Plan* - LSSIP) na razini država, pa tako i LSSIP Republike Hrvatske.

U 2018. godini, Agencija je zajedno s ostalim dionicima sudjelovala u izradi LSSIP dokumenta razine 1 (tekstualni dokument) i razine 2 (baza podataka LSSIP ciljeva). Nadležnost Agencije unutar LSSIP dokumenta je nadzor sigurnosti prilikom implementacije pojedinog cilja LSSIP, što se provodi kontinuirano nakon zaprimljene notifikacije od strane HKZP-a i/ili zračnih luka.

3.5.2 Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe

Uspostava funkcionalnih blokova zračnog prostora (*Functional Airspace Block* - FAB) dio je inicijative Europske unije za stvaranje Jedinstvenog europskog neba (*Single European Sky* - SES), čiji je cilj optimizacija i poboljšanje odvijanja zračnog prometa u Europi, te posljedično smanjenje kašnjenja i ukupnih troškova.

Republika Hrvatska je, temeljem Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe (*Functional Airspace Block Central Europe* - FAB CE) koji je potpisan 5. svibnja 2011. godine u Brdu kod Kranja u Sloveniji te Zakona o potvrđivanju Sporazuma o uspostavi Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe («Narodne novine», Međunarodni ugovori broj 5/12), članica Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe.

U cilju provedbe zadaće nadzora sigurnosti unutar FAB CE, 30. svibnja 2011. godine potpisan je u Bratislavi Sporazum o suradnji kojim se pobliže reguliraju odnosi između nacionalnih nadzornih tijela unutar FAB CE, te je temeljem tog Sporazuma definiran odbor za koordinaciju FAB CE nacionalnih nadzornih tijela (*FAB CE National Supervisory Authority Coordination Committee*). Predsjedavanje Odborom određeno je na način da svaka zemlja predsjedava jednu godinu. Republika Bosna i Hercegovina je predsjedavala Odborom u 2018. godini, a predstavnici Agencije sudjelovali su u njegovom radu. Tijekom 2018. godine održana su tri sastanka u Bosni i Hercegovini na kojima uz redovite aktivnosti vezano za razmjenu informacija vezanih za sigurnost kod prekograničnih pružanja usluga i FAB CE promjena vezanih za sigurnost, izrađeno je i izvješće Europskoj komisiji o provedbi Plana mjerenja učinkovitosti za treću godinu referentnog razdoblja te je usvojen je Program rada NSA CC-a za 2019. godinu.

3.5.3 Plan mjerenja učinkovitosti

Budući da je Plan mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje (FAB CE PP RP2 2015.-2019.) odobren od strane Europske komisije, tijekom 2018. godine je prema zahtjevima Europske komisije obavljeno i prvo izvješćivanje o procesu monitoriranja provedbe Plana tijekom 2016. godine.

Plan mjerenja učinkovitosti za drugo referentno razdoblje (FAB CE PP RP2 2015.-2019.), koji je odobren od strane Europske komisije, definira ciljeve na razini FAB-a CE te nacionalne ciljeve s aspekta pružanja usluga u zračnoj plovidbi. Ciljevi koji su definirani Planom mjerenja učinkovitosti su kapacitet, sigurnost, okoliš i troškovna učinkovitost.

Agencija je prema važećim propisima obvezna provoditi monitoring svih zacrtanih ciljeva tijekom referentnog razdoblja od pet godina i redovno izvještavati Europsku komisiju prema rokovima navedenim u propisima. Proces monitoringa je uspostavljen izradom internih procedura unutar Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. i Agencije. Agencija izradu završnih godišnjih izvješća koordinira na nacionalnoj razini te sudjeluje u izradi završnog godišnjeg FAB CE izvješća za područje kapaciteta u izračunu visine poticaja kao i za izvještavanje o investicijama na FAB CE razini.

Proces monitoriranja i izvještavanja obavljen je po utvrđenom obrascu koji je bio dostavljen od strane Europske komisije/PRB. U 2018. godini je tako izrađeno izvješće za treću godinu provedbe Plana mjerenja učinkovitosti koje je i dostavljeno Europskoj komisiji/PRB do 1. lipnja 2018. godine zajedno s prijedlogom visine cijena rutnih naknada za 2019. godinu. Izvješće je izrađeno na FAB CE razini, a u njegovoj izradi su sudjelovali predstavnici Agencije koji prate provedbu Plana mjerenja učinkovitosti na nacionalnoj razini.

U 2018. godini posebna pozornost bila je usmjerena na monitoriranje provedbe Plana mjerenja učinkovitosti u dostizanju postavljenih ciljeva koji su postavljeni od strane Europske komisije i pružanju eventualnih dodatnih pojašnjenja. Dodatno su krajem godine prema korisnicima bila upućena pojašnjenja u pogledu kapitalnih investicija i troška kapitala u referentnom razdoblju.

3.6 Ostali poslovi

Agencija je u 2018. godini obavljala i brojne ostale poslove iz svoje nadležnosti.

3.6.1 Pokrenuti prekršajni postupci iz područja civilnog zrakoplovstva

Agencija, u okviru nadležnosti nadzora i inspekcije sigurnosti zračnog prometa, temeljem članka 5. stavka 7. točka 16. Zakona i članka 109. i 112. stavak 1. Prekršajnog zakona («Narodne novine» broj 107/07, 39/13 i 157/13, 92/14, 110/15 i 70/17), kao ovlašteni tužitelj, ima pravo i obvezu protiv počinitelja prekršaja iz područja civilnog zrakoplovstva podnositi optužne prijedloge ili izdavati prekršajne naloge. Prekršajni postupci vode se u Ministarstvu/Upravi zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte/Sektoru zračnog prometa, kao ovlaštenog tijela za vođenje prekršajnog postupka u prvom stupnju, sukladno članku 163. Zakona. U drugom stupnju, u povodu izjavljene žalbe odlučuje Visoki prekršajni sud. U 2018. godini Agencija je kao ovlašteni tužitelj pokrenula 18 prekršajnih postupaka. Prekršajni postupci pokrenuti su zbog sljedećih prekršaja:

1. Nepoštivanje odredbi kojim su regulirana pravila letanja i opći uvjeti za obavljanje operacija sustavom bespilotnih zrakoplova - prekršaj iz članka 13. i 22. Zakona, a u svezi s odredbama Pravilnika o sustavima bespilotnih zrakoplova („Narodne novine“, broj 49/15 i 77/15), kažnjiv temeljem odredbe članka 150. stavak 1. točka 16. i članka 156. stavak 1. Zakona - pokrenuto 15 prekršajnih postupaka
2. Nepoštivanje odredbi kojim su regulirani uvjeti kojima mora udovoljavati zrakoplovno osoblje - prekršaj iz članka 81. stavka 1. i 2. Zakona, kažnjiv temeljem članka 159. stavak 1. Zakona i nepoštivanje odredbi vezanih za utvrđivanje plovidbenog stanja zrakoplova – prekršaj iz članka 59. stavka 1. i 3. Zakona, kažnjiv temeljem članka 150. stavka 1. točke 10. i 17. Zakona - pokrenut jedan prekršajni postupak

3. Nepoštivanje odredbi kojim je regulirano izvan aerodromsko slijetanje i uzlijetanje zrakoplova – prekršaj iz članka 19. stavak 1. Zakona, kažnjiv temeljem članka 152. stavak 3. Zakona - pokrenut jedan prekršajni postupak
4. Nepoštivanje odredbi kojim je regulirana obveza pravnih i fizičkih osoba koje podliježu nadzoru sigurnosti omogućavanja obavljanja nadzora zrakoplovnim inspektorima - prekršaj iz članka 128. Zakona, kažnjiv temeljem odredbe članka 155. stavka 1. točka 1. Zakona - pokrenut jedan prekršajni postupak.

3.6.2 Vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova

Vođenje Hrvatskog registra civilnih zrakoplova obuhvaća: upis zrakoplova, dodjeljivanje registarskih oznaka i registarskog broja, upis podataka i upis promjene podataka, brisanje zrakoplova iz Registra, izdavanje Rješenja i Potvrda o registraciji i brisanju zrakoplova te kontinuirano praćenje i ažuriranje podataka (vlasništvo, založno pravo, operator, podaci o zrakoplovu). Svakog prvog u mjesecu, na internetskim stranicama Agencije objavljena je ažurirana tablica Registra koja je informativnog karaktera budući su podaci podložni dnevnim promjenama. Za točno stanje podataka stranke se mogu obratiti Agenciji i zatražiti Izvadak. Registar je javna knjiga za koju se smatra da potpuno i istinito odražava činjenično i pravno stanje zrakoplova. Izvadci iz Registra imaju dokaznu snagu javnih isprava.

Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja Hrvatskog registra civilnih zrakoplova («Narodne novine» broj 137/12), propisan je elektronski oblik vođenja Registra koji omogućava lakši i brži upis podataka, uvid u upisane podatke i stavljanje istih na raspolaganje zainteresiranim subjektima. U 2018. godini Registar se nastavio voditi u elektronskom obliku što je omogućilo veću učinkovitost i pravovremenost u izvršavanju poslova. Tijekom 2018. godine nastavljena je implementacija EMPIC-EAP softvera podmodula Aircraft Registration (AR) i Aircraft Ownership (AO) u sklopu koje je odrađen posjet irskim zrakoplovnim vlastima u Dublinu s ciljem prikupljanja korisnih informacija iz prakse, a kako bi se olakšala završna faza implementacije. Također, implementacija AR podmodula izmijenjena je i prilagođena zahtjevima modula za odobravanje i nadzor organizacija OAS (Organization Approval and Surveillance), a kako bi se osigurala ispravna struktura organizacija. Naime, s obzirom na to da oba modula koriste iste podatke iz centralnog modula u koji se upisuju fizičke i pravne osobe, izrađen je kronološki redoslijed unosa kako bi se mogle pratiti povijesne promjene unutar organizacije. Osnovni cilj prelaska na EMPIC-EAP softver je unaprjeđenje elektronskog načina vođenja registra i usklađivanje podataka između Registra i Odjela plovidbenosti, što je neodvojiv dio procesa registracije zrakoplova i procesa nadzora kontinuirane plovidbenosti zrakoplova.

Na temelju članka 51. i 67. Zakona i članka 38. Pravilnika, a vezano uz postupak brisanja po službenoj dužnosti zrakoplova kojima svjedodžba o plovidbenosti zrakoplova nije valjana duže od pet godina, Agencija je kontaktirala zadnje upisane vlasnike zrakoplova čiji su postupci bili u tijeku zbog rješavanja vlasničkopravnih odnosa, odnosno za koje se ispostavilo da zadnje upisani vlasnik u Registru ne odgovara izvanregistarskom stanju te je ujedno i završila postupak brisanja zrakoplova po službenoj dužnosti.

Agencija je u skladu s potpisanim Sporazumom o suradnji i Protokolom za razmjenu podataka između Agencije i Porezne uprave, svaku promjenu podataka i informacija o zrakoplovima registriranim u Republici Hrvatskoj dostavila Poreznoj upravi. Cilj navedenih dokumenata je pravovremena dojava novog upisa zrakoplova kao i promjena u evidencijama Agencije, sa svrhom stvaranja Imovinske kartice za potrebe Porezne uprave. Razmjena podataka vrši se putem kurira na elektroničkom mediju (CD-R). Na dan 31. prosinca 2018. godine, u Registar je bilo upisano 328 zrakoplova od kojih, prema evidenciji Odjela plovidbenosti, 154 ima važeću svjedodžbu o plovidbenosti zrakoplova, odnosno važeće dopuštenje za letenje.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2018. godine, Odjel zrakoplovnog prava i međunarodnih poslova zaprimio je 162 predmeta koji se odnose na vođenje Registra, a riješeno je 160 predmeta, prema tablici koja slijedi.

VRSTA PREDMETA	ZAPRIMLJENO	RIJEŠENO
Upis zrakoplova	20	19
Brisanje zrakoplova	15	15
Promjena podataka	40	39
Upis ili brisanje ovrhe / založnog prava / stečaja	4	4
Izdavanje izvotka	51	51
Rezervacija registracijske oznake i rednog broja u Registru	23	23
Odobrenje odstupanja od pravilnikom propisanih dimenzija registracijske oznake	2	2
Ostalo	7	7
UKUPNO	162	160

Tablica 14: Struktura predmeta u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova u 2018. godini

3.6.3 Odobravanje letova

U skladu sa Zakonom, Ured obavlja poslove odobravanja letova inozemnih civilnih zrakoplova u hrvatskom zračnom prostoru što obuhvaća obavljanje poslova na odobravanju komercijalnog zračnog prijevoza u linijskom i povremenom prometu, odobravanje prijevoza opasnih roba zrakom prijevoznicima iz trećih zemalja, prelete i slijetanja inozemnih zrakoplova koji nemaju standardnu svjedodžbu o plovidbenosti i dr.

U skladu s primjenjivim europskim i nacionalnim propisima obavljani su i poslovi vezano uz odobravanje letačkih operacija i aktivnosti koje se smiju obavljati samo na temelju odobrenja Agencije.

Ured, u skladu s odredbama Zakona, uz Ministarstvo obrane daje suglasnost u postupku izdavanja godišnjih i pojedinačnih diplomatskih odobrenja za prelet i slijetanje inozemnih državnih (civilnih) zrakoplova, a odobrenje izdaje Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Ured se tijekom godine, a u skladu sa smjernicama i mjerama Europske komisije (Notices to Stakeholders), pripremao za mogući izlazak Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije bez sporazuma o povlačenju u kojem slučaju zračni prijevoznici iz Ujedinjene Kraljevine postaju prijevoznici iz treće zemlje i moraju ishoditi odobrenje za obavljanje zračnog prijevoza u države članice Europske unije. U prosincu 2018. godine Europska komisija objavila je Akcijski plan za izvanredne situacije u slučaju izostanka dogovora („no deal“Contingency Action Plan). Za područje zračnog prometa izrađeni su nacrti dviju Uredbi: o određenim aspektima sigurnosti zrakoplovstva te o zajedničkim pravilima kojima se osigurava osnovna zračna povezanost s obzirom na povlačenje Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Unije.

U 2018. godini Ured je, zajedno s nadležnim ustrojstvenim jedinicama, sudjelovao i u izradi dva podzakonska propisa primjenjiva na djelokrug rada Ureda, vodio statistiku izdanih odobrenja prema vrstama operacija te objavio detaljnije informacije za operatore na internetskoj stranici Ureda.

Odobranje letova

Struktura i broj predmeta po vrstama odobrenja daje se u tablici:

Struktura predmeta za odobravanje letova	
Suglasnosti za godišnja diplomatska odobrenja za prelete i slijetanja inozemnih državnih zrakoplova	38
Suglasnosti za pojedinačna diplomatska odobrenja za prelete i slijetanja inozemnih državnih zrakoplova	177
Odobrenja za obavljanje usluga linijskog zračnog prijevoza inozemnim zračnim prijevoznicima	63
Odobrenja za obavljanje usluga povremenog zračnog prijevoza inozemnim zračnim prijevoznicima	158
Preleti i slijetanja inozemnih civilnih zrakoplova s opasnim robama	24
Letovi inozemnih zrakoplova koji nemaju standardnu svjedodžbu o plovidbenosti	18
Radovi iz zraka inozemnih operatora zrakoplova	3
Odobrenja letačkih operacija koje nisu zračni prijevoz	111
Ostalo	7
UKUPNO	599

Tablica 15: Struktura predmeta za odobravanje letova u 2018. godini

Komercijalni zračni prijevoz prijevoznika iz trećih zemalja

Sukladno članku 15. Zakona inozemni zrakoplovi smiju letjeti u hrvatskom zračnom prostoru na temelju odobrenja, a uvjeti i način izdavanja odobrenja propisani su Pravilnikom o odobravanju letova u hrvatskom zračnom prostoru («Narodne novine» broj 50/17), (u daljnjem tekstu Pravilnik).

Ured je izdavao odobrenja za obavljanje usluga linijskog i povremenog zračnog prijevoza zračnim prijevoznicima iz trećih zemalja koja se odnose na prometna prava. Odobrenje za prometna prava izdavallo se zračnim prijevoznicima koji su udovoljili zahtjevima vezanima uz sigurnost zračnog prometa i ishodili tehničko odobrenje (TCO odobrenje) od strane EASA-e u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 452/2014 od 29. travnja 2014. o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi s letačkim operacijama operatora iz trećih zemalja (SL L 133, 6.5.2014.).

Provjera sigurnosnog statusa operatora iz trećih zemalja i zrakoplova s kojima su namjeravali prometovati u Republiku Hrvatsku, obavljala se na EASA-inom internetskom sučelju. U slučajevima kada su se letovi obavljali sa zrakoplovima drugog operatora iz treće zemlje na temelju ugovora o zakupu zrakoplova s posadom, Ured je obavljao procjenu dodatne relevantne dokumentacije operativnog prijevoznika.

Osim sigurnosti zračnog prometa zračni prijevoznici su morali udovoljiti zahtjevima drugih europskih i nacionalnih primjenjivih propisa koji čine uvjete za izdavanje odobrenja propisane Pravilnikom u odnosu na osiguranje zračnog prijevoznika, zaštitu civilnog zračnog prometa, razinu buke zrakoplova i dr.

Linijski zračni promet

Prometna prava u linijskom zračnom prijevozu pojedinim prijevoznicima iz trećih zemalja odobravalu su se u okviru uvjeta utvrđenih sveobuhvatnim sporazumima o međunarodnom zračnom prometu ili sporazumima o uspostavi zajedničkog zračnog prostora koje je sklopila Europska unija. Na treće zemlje za koje nije sklopljen sporazum na razini Europske unije primjenjivali su se dvostrani/mnogostrani sporazumi o zračnom prometu koje je sklopila Republika Hrvatska. Za obavljanje linijskog prometa, zračni prijevoznici moraju biti određeni (dezinirani) od strane svojih zrakoplovnih vlasti osim ako nije drugačije određeno međunarodnim sporazumom. Tako je odobravanje prometnih prava obuhvaćalo provjeru jesu li zračni prijevoznici određeni, dogovorene linije prometovanja, tjedni broj i raspored letova u skladu s gore spomenutim sporazumima i dr.

Prethodno mišljenje resornog Ministarstva pribavljalo se kada neka od prometnih prava nisu bila dogovorena pojedinim sporazumom ili kada s državom zračnog prijevoznika nije sklopljen sporazum o zračnom prometu.

U linijskom zračnom prijevozu odobrenja su se izdavala prijevoznicima posebno za ljetni odnosno zimski red letenja.

Osim operativnih prijevoznika, odobrenja su morali ishoditi i marketinški zračni prijevoznici iz trećih zemalja za obavljanje prijevoza na temelju ugovora o letovima sa skupnom oznakom (code-share).

Povremeni zračni promet

Letovi u povremenom prometu prijevoznicima iz trećih zemalja odobravali su se na temelju Pravilnika, osim ako povremeni prijevoz nije bio reguliran sporazumom. Povremeni letovi obavljaju se na temelju sklopljenih ugovora o zračnom prijevozu između prijevoznika i naručitelja prijevoza.

Povremeni letovi uključivali su letove u sklopu turističkih paket-aranžmana (inclusive-tour charter letovi), ad-hoc charter letove za vlastite potrebe pravnih i fizičkih osoba, prijevoz robe, taksi letovi na zahtjev i dr. Početkom i tijekom ljetne sezone odobravali su se letovi na obalne zračne luke poglavito u turističke svrhe i to pojedini letovi ili serije.

U lipnju i srpnju 2018. godine, za vrijeme održavanja Svjetskog nogometnog prvenstva u Rusiji, odobravali su se letovi za posebne događaje u svrhu prijevoza hrvatskih navijača na utakmice hrvatske nogometne reprezentacije. Veliki uspjeh hrvatske nogometne reprezentacije rezultirao je i značajnim povećanjem broja zahtjeva za odobravanjem letova ruskim i drugim zračnim prijevoznika iz trećih zemalja sa zrakoplovima velikog kapaciteta (od 250 do 400 putničkih sjedala). U pojedinim slučajevima operacije su se obavljale i sa dva leta dnevno kako bi se udovoljilo velikom interesu. Stoga je Ured morao uložiti dodatne napore tijekom vršnog opterećenja ljetne turističke sezone kako bi se u iznimno kratkim rokovima izdala potrebna odobrenja u skladu s primjenjivim propisima. Obzirom da je bila uglavnom riječ o letovima četvrte i sedme zračne slobode dodatno je bilo potrebno, u skladu s Pravilnikom, ishoditi i izjave o suglasnosti hrvatskih zračnih prijevoznika te pozitivno mišljenje resornog Ministarstva / Uprave zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte na temelju kojeg su se izdavala odobrenja.

Prijevoz opasnih roba zrakom

Prijevoz opasnih roba zrakom, bilo u preletu ili sa slijetanjem i polijetanjem s teritorija Republike Hrvatske, odobravao se operatorima iz trećih zemalja na temelju posebnih propisa ICAO koji uređuju siguran prijevoz opasne robe zrakom. Osim sukladnosti s navedenim propisima, operatori su također morali imati EASA TCO odobrenje te biti ovlašteni od svojih zrakoplovnih vlasti za siguran prijevoz takve robe u zračnom prometu. Izdavala su se i odobrenja za prijevoz opasne robe zabranjene za prijevoz zrakom u normalnim okolnostima, a na temelju izuzeća

kojeg izdaje inspektor za opasne robe nakon provedenog posebnog postupka u skladu s gore navedenim propisima.

Letačke operacije za koje je prema propisima potrebno odobrenje Agencije

U suradnji s nadležnim inspektorima iz odgovarajućih ustrojstvenih jedinica Agencije, obavljali su se poslovi na izdavanju odobrenja inozemnim i domaćim operatorima za letačke operacije izvanaerodromskih slijetanja i uzlijetanja aviona, helikoptera, balona s posadom, sportsko-rekreativnih zrakoplova, izvanaerodromskih skokova padobranom, radova iz zraka, letova ispod minimalne sigurne visine, raspršivanje predmeta ili tvari iz zrakoplova i dr., a sukladno europskim i nacionalnim propisima koji za takve operacije zahtijevaju odobrenje Agencije. Ovisno o vrsti letačke operacije, Ured je provjeravao udovoljavanje zahtjevima koji su predviđeni primjenjivim propisima.

Izvan aerodromska slijetanja i uzlijetanja zrakoplova

Zakonom je propisano kako je izvanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje zrakoplova dozvoljeno samo uz odobrenje Agencije i uz uvjete navedene u odobrenju uzimajući u obzir sigurnost operacija.

Uvjeti i način izdavanja odobrenja regulirani su Naredbom o zrakoplovnoj sigurnosti o slijetanju i uzlijetanju zrakoplova (osim helikoptera) na kopnene i vodene površine, a koja je u 2018. izmijenjena (ASO-2018-004) i stupila je na snagu 07.08.2018. godine. Odobrenja za izvanaerodromska slijetanja i uzlijetanja aviona izdavana su operatorima za potrebe obavljanja komercijalnih radova iz zraka, aktivnosti aeroklubova te za slijetanje u nekomercijalne turističke i sportsko-rekreativne svrhe inozemnih i domaćih operatora zrakoplova. Odobrenja su se izdavala u opravdanim slučajevima za pojedinačne operacije ili na ograničeno vremensko razdoblje i broj operacija.

Najveći broj odobrenja izdan je za slijetanje i uzlijetanje na površinu bivšeg aerodroma na otoku Unije za nekomercijalne (privatne) svrhe, a koji od 2013. godine nema odobrenje za uporabu aerodroma.

Usprkos velikom interesu, odobrenja za izvanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje na površinu Plisko polje na otoku Visu nisu se mogla izdavati budući je prijemor nekolicine subjekata oko prava korištenja iste za posljedicu imao narušavanje sigurnosti zračnog prometa. Zbog navedenih okolnosti, Agencija je od Ministarstva državne imovine zatražila rješavanje imovinsko-pravnih odnosa budući je Republika Hrvatska vlasnik predmetne površine. Navedeno za Agenciju predstavlja prethodno pitanje koje je potrebno riješiti kako bi se osigurali uvjeti za sigurno izvođenje letačkih operacija te za izdavanje odobrenja zainteresiranim operatorima.

Odobrenja za izvanaerodromska slijetanja i uzlijetanja helikoptera izdavala su se u skladu s Pravilnikom o izvanaerodromskom slijetanju i uzlijetanju helikoptera («Narodne novine» 52/12 i 08/13) inozemnim operatorima zrakoplova u komercijalnom zračnom prijevozu, za letove u nekomercijalne (privatne) svrhe te za potrebe obavljanja radova iz zraka. Izvanaerodromska slijetanja odobravalu su se i za polijetanje s plovila usidrenih u teritorijalnim vodama Republike Hrvatske, na kojima je obavljena granična kontrola, na površine na otocima i turistički atraktivne lokacije na obali i u unutrašnjosti.

Izvan aerodromski skokovi padobranom

Izvanaerodromski skokovi padobranom koji se izvode na površine izvan aerodroma ili registriranih površina moraju ishoditi odobrenje Agencije. U skladu s odredbama Pravilnika o padobranstvu («Narodne novine» 65/15) odobrenja su se izdavala aeroklubovima za potrebe njihovih redovitih klupskih aktivnosti ukoliko je rukovoditelj skakanja, kao odgovorna osoba za izvođenje skokova, imao dozvolu odgovarajuće kategorije izdanu od strane Agencije te ukoliko je prethodno pribavljena suglasnost kontrole zračne plovidbe za uspostavu ad-hoc strukture.

Radovi iz zraka inozemnih operatora zrakoplova

Budući da sukladno europskom propisu operatori zrakoplova iz država članica Europske unije, Norveške, Islanda, Liechtensteina i Švicarske smiju obavljati specijalizirane letačke operacije (radove iz zraka) bez potrebe ishođenja certifikata i odobrenja izdan je manji broj odobrenja za radove iz zraka u odnosu na protekle godine. Na temelju Naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti o odobravanju obavljanja radova iz zraka inozemnih operatora zrakoplova (ASO-2012-003), u 2018. godini izdana su tri odobrenja za obavljanje radova iz zraka operatorima iz trećih zemalja u svrhu distribucije cjepiva za lisice i za potrebe iskakanja padobranaca.

Ostale letačke operacije

U pojedinim slučajevima, ovisno o vrsti operacija radova iz zraka, u sklopu odobrenja za radove iz zraka su se odobrile i operacije izbacivanja i raspršivanja iz zrakoplova u letu u svrhu distribucije cjepiva za lisice, za letove ispod minimalne visine prilikom geofizičkih, geoloških i drugih snimanja te za operacije helikoptera s podvješanim teretom. Tijekom 2018. godine također su se izdavala i odobrenja za puštanje lakih slobodnih balona bez posade te za ispaljivanje pirotehničkih objekata.

3.6.4 Rješavanje o pritužbama za zaštitu prava putnika

Prava putnika u zračnom prijevozu regulirana su prvenstveno Uredbom (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju zajedničkih pravila u vezi s naknadom i pomoći putnicima u slučaju uskraćivanja ukrcanja i otkazivanja ili dugih kašnjenja letova (SL L 46, 17. 2. 2004.), te Uredbom (EZ) br. 1107/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o pravima osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti u zračnom prijevozu (SL L 204, 26. 7. 2006).

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu (»Narodne novine« broj 94/13) mirno rješavanje sporova povodom prigovora putnika stavljeno je u isključivu nadležnost Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo (do 2013. godine nadležna tijela za ovu vrstu sporova bila su Ministarstvo i Agencija). Navedenim promjenama, a i ulaskom Republike Hrvatske u EU, iz godine u godinu značajno raste broj prigovora putnika, što se vidi iz tablice u nastavku.

Prigovor	Otkazan let	Duže kašnjenje	Uskraćen ukrcaj	Osoba sa smanjenom pokretljivošću	Ukupno
2012.	-	1	1	-	2
2013.	7	27	2	-	36
2014.	8	39	1	1	49
2015.	38	110	12	-	160
2016.	49	104	5	1	159
2017.	75	157	6	-	238
2018.	172	254	11	1	438

Tablica 16: Pregled broja prigovora vezanih uz zaštitu prava putnika

Tijekom 2018. godine ukupni broj otvorenih predmeta je 438, što je 200 predmeta više od prethodne godine i predstavlja porast od 84%. Polovica zaprimljenih prigovora riješena je u korist putnika isplatom novčane naknade.

Agencija po primitku prigovora putnika, a sukladno proceduri utvrđenoj od strane Europske komisije, utvrđuje jesu li ispunjene sve pretpostavke za pokretanje mirnog rješenja spora te potom, uzevši u obzir okolnosti slučaja i priloženu dokumentaciju, kontaktira prijevoznika, po potrebi i putnika, zračnu luku i druge pravne i fizičke osobe te donosi konačno mišljenje koje dostavlja prijevozniku i putniku.

3.6.5 Ekonomska regulacija u zračnom prometu

U skladu s člankom 42. Zakona i člankom 4. Pravilnika o naknadama zračnih luka Agencija odobrava cjenike naknada zračnih luka i njegove izmjene. U 2018. godini zaprimljena su dva zahtjeva u svezi s odobravanjem cjenika reguliranih naknada zračnih luka. Jedan zahtjev je odobren, a jedan je odbijen.

Utvrdjivanje jediničnih cijena rutnih i terminalnih naknada

U skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada («Narodne novine» broj 91/13), Agencija utvrđuje jedinične cijene rutnih i terminalnih naknada za naplatne zone u Republici Hrvatskoj, u skladu s EUROCONTROL-ovim Sustavom rutnih naknada i odgovarajućim EU propisima. Agencija je u 2018. godini, u propisanom postupku, utvrdila jedinstvenu konačnu bazu troškova i konačnu jediničnu cijenu rutnih naknada Republike Hrvatske za 2019. godinu, te iste uputila u daljnji postupak donošenja pred Proširenim odborom za rutne naknade (Enlarged Committee for Route Charges) EUROCONTROL-a. Isto tako, Agencija je utvrdila konačnu bazu troškova i konačnu jediničnu cijenu terminalnih naknada Republike Hrvatske za 2019. godinu. Jedinične cijene rutnih i terminalnih naknada objavljuju se na način uobičajen u zračnom prometu putem Zbornika zrakoplovnih informacija Republike Hrvatske (AIP) i EUROCONTROL-ovih okružnica (Information Circulars).

Agencija je stalni član Proširenog odbora za rutne naknade (Enlarged Committee for Route Charges) koji je dio nadzorne strukture EUROCONTROL-a, a sastoji se od predstavnika zemalja članica. Također, u okviru ovog odbora djeluje i stalna radna grupa (*Study group*) čiji zadaci se sastoje u razmatranju različitih financijskih pitanja u organizaciji procesa prikupljanja i obrade podataka koje zemlje članice dostavljaju EUROCONTROL-u i Europskoj komisiji. Agencija ima stalnog predstavnika u okviru ove radne grupe.

Nadzor ekonomske sposobnosti subjekata u civilnom zrakoplovstvu Republike Hrvatske

Operatori aerodroma

Na osnovu Pravilnika o uvjetima kojima mora udovoljavati operator aerodroma za izdavanje te način izdavanja svjedodžbe aerodroma i odobrenja za uporabu aerodroma, Pravilnika o pružanju zemaljskih usluga te Naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti ASO-2010-005 Postupak i kriteriji za izdavanje Odobrenja za pružanje zemaljskih usluga, utvrđuje se potreba procjenjivanja financijskog položaja operatora aerodroma u okviru izdavanja i redovitog nadzora imatelja svjedodžbe aerodroma kao i procjena financijskog položaja pružatelja zemaljskih usluga.

U okviru ovih propisa propisano je da operator aerodroma i pružatelj zemaljskih usluga dokazuje svoju ekonomsku sposobnost dostavljanjem određene financijske dokumentacije tj. dokazima o ekonomskoj sposobnosti kao što su: godišnja financijska izvješća o rezultatima poslovanja, izvješće ovlaštenog revizora o obavljenoj reviziji poslovanja, Bruto bilancu, Bilancu, Račun dobiti i gubitka, Investicijski plan poslovanja uz Plan izvora sredstava, Obrazloženje realizacije plana. Isto tako imatelji svjedodžbe aerodroma kontinuirano su dužni dostavljati dokaze o ekonomskoj sposobnosti operatora za prethodnu kalendarsku godinu.

Pregled ekonomske sposobnosti operatora aerodroma kontinuirani je posao koji se obavlja tijekom cijele godine. Djelokrug rada ne uključuje samo verifikaciju i kontrolu dokumentacije već ima i savjetodavnu ulogu te obuhvaća i kontinuirani nadzor primjene važećih računovodstvenih propisa.

Isto tako, Pravilnikom o pružanju zemaljskih usluga predviđa se razdvajanje računa (konta) za djelatnost zemaljskih usluga od računa za druge djelatnosti u skladu s važećom komercijalnom praksom.

Isto tako, Agencija odobrava unutar cjenika naknada zračnih luka tzv. regulirane usluge. Postojećim ICAO standardima propisano je da cijena navedenih usluga nikako ne može biti iznad troškova tj. traži se ekonomska opravdanost cijene svake pojedine usluge. Svaka korekcija cjenika reguliranih usluga se pomno ispituje u skladu s važećom regulativom i obvezom zračnih luka o razdvajanju financijskih tokova.

Tijekom 2018. godine pregledana su financijska izvješća sljedećih operatora aerodroma: Zračna luka Pula d.o.o., Aerodrom Brač d.o.o., Zračna luka Dubrovnik d.o.o., Zračna luka Split d.o.o., Međunarodna Zračna luka Zagreb d.d., Zračna luka Zadar d.o.o., Zračna luka Osijek d.o.o., Zračna luka Rijeka d.o.o. i Zračno pristanište Mali Lošinj d.o.o.

Pregled financijskih izvješća uključuje i pregled planova poslovanja za buduće razdoblje u kojem se glavni naglasak stavlja na kontinuitet poslovanja i financijsku sposobnost u području sigurnosti operacija na aerodromima. U 2018. godini dvije zračne luke nisu u adekvatnom roku dostavile potrebne informacije o ekonomskoj sposobnosti.

Operatori zrakoplova

U skladu sa zahtjevima Uredbe 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici, Agencija je ovlaštena utvrđivati financijski položaj operatora zrakoplova.

Agencija je gore navedeni EU propis razradila internim dokumentom „Postupak za izdavanje, kontinuirano praćenje valjanosti, privremeno oduzimanje i oduzimanje operativne licencije“ u okviru kojeg se utvrđuju obveze zračnog prijevoznika i procedura procjenjivanja financijskog položaja ovisno o tipu operativne licencije.

Postupak razrađuje prikupljanje specifične dokumentacije koja obuhvaća financijska izvješća, izvještaje o bonitetu, planove poslovanja i drugu propisanu dokumentaciju zračnog prijevoznika koja služi provjeri ispunjenja uvjeta financijske sposobnosti u trenutku izdavanja i tijekom kontinuiranog praćenja valjanosti operativne licencije.

Isto tako predviđene radnje obuhvaćanju i možebitne promjene tijekom rada operatora (tehničke i financijske) kao i slučajeve privremenog ili trajnog oduzimanja operativne licencije.

Pristigla dokumentacija se preispituje u skladu s dobrom financijskom praksom te važećim zakonodavstvom uz posebni osvrt na: odgovarajuće propise kojima se regulira poslovanje trgovačkih društava odnosno poslovanje subjekta ovisno o statusu podnositelja zahtjeva i odgovarajuće propise kojima se regulira financijsko poslovanje ovisno o statusu podnositelja zahtjeva.

Analiza financijskih izvještaja temelji se na horizontalnoj i vertikalnoj analizi uz korištenje financijskih pokazatelja kao što su: pokazatelji likvidnosti, pokazatelji zaduženosti, pokazatelji aktivnosti, pokazatelji ekonomičnosti, pokazatelji profitabilnosti uz utvrđivanje iznosa odgovarajućeg neto kapitala.

Tijekom 2018. godine pregledana je financijska dokumentacija u okviru odobravanja operativne licencije ili kontinuiranog praćenja valjanosti postojeće operativne licencije kod tri operatora zrakoplova.

Prema gore navedenoj proceduri za svakog od operatora zrakoplova utvrđuje se financijski položaj radi utvrđivanja financijske sposobnosti udovoljavanja tekućim i eventualnim budućim zahtjevima iz područja sigurnosti operacija. Operatori zrakoplova se kontaktiraju osobno i primjenjuje se individualni pristup, jer se i obim njihovih operacija znatno razlikuje.

3.7 Suradnja s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima

Pri obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Agencija je obavezna surađivati s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima u području sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa.

3.7.1 Suradnja s domaćim nadležnim tijelima

Tijekom 2018. godine, Agencija je nastavila surađivati s tijelima državne uprave, prije svega s resornim Ministarstvom i Agencijom za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu, a koja su uz Agenciju, nadležna tijela za civilno zrakoplovstvo u Republici Hrvatskoj, sukladno odredbama Zakona. Suradnja s resornim Ministarstvom odvijala se kao i prethodnih godina u skladu s nadležnostima za civilno zrakoplovstvo propisanih Zakonom. S Agencijom za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu nastavljena je suradnja na unaprjeđenju zajedničkih operativnih procedura za zajedničko postupanje o događajima povezanim sa sigurnošću, te protokola i procedura vezane uz pristup, korištenje, unos i razmjenu podataka u ECCAIRS bazu podataka. Isto tako, Agencija je surađivala i s Državnom upravom za zaštitu i spašavanje po pitanjima od zajedničkog interesa.

Suradnja i koordinacija obavljala se u području zaštite civilnog zračnog prometa sa Sigurnosno-obavještajnom agencijom i Ministarstvom unutarnjih poslova, u dijelu praćenja stanja zaštite, procjene prijetnji i definiranja dodatnih mjera zaštite civilnog zračnog prometa. S Ministarstvom unutarnjih poslova suradnja i koordinacija obavljala se i u dijelu kontrole kvalitete zaštite civilnog zračnog prometa.

Agencija je ostvarivala suradnju i s drugim tijelima državne za potrebe obavljanja poslova tih državnih tijela ili za potrebe Agencije, u skladu s propisanim nadležnostima. Temeljem Sporazuma o suradnji i Protokola za razmjenu podataka između Agencije i Porezne uprave, Agencija je nastavila s dostavom promjene podataka i informacija o zrakoplovima Poreznoj upravi iz Hrvatskog registra civilnih zrakoplova.

Predstavnici Agencije sudjelovali su u radu sljedećih povjerenstava i radnih skupina:

- Povjerenstvo za upravljanje sigurnošću u zračnom prometu,
- Nacionalno povjerenstvo za upravljanje zračnim prostorom,
- Nacionalno povjerenstvo za olakšice,
- Nacionalno povjerenstvo za zaštitu civilnog zračnog prometa,
- Nacionalno povjerenstvo za prijevoz opasnih stvari,
- Povjerenstvo za međusektorsku koordinaciju za nacionalni sustav za praćenje emisije stakleničkih plinova,
- Povjerenstvo za sprečavanje sudara zrakoplova i ptica, i
- Radna skupina za izradu procjene rizika od katastrofa u Republici Hrvatskoj.

3.7.2 Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima

Tijekom 2018. godine, Agencija je ostvarila značajnu suradnju s inozemnim nadležnim tijelima i organizacijama. Predstavnici Agencije aktivno su sudjelovali na redovitim sastancima i aktivnostima europskih te drugih međunarodnih organizacija i institucija iz područja zračnog prometa, u radu njihovih stručnih tijela i radnih grupa. Suradnja s Agencijom Europske Unije za sigurnost zračnog prometa – EASA, nadležnim tijelima Europske komisije, Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe – EUROCONTROL te Europskom konferencijom civilnog zrakoplovstva - ECAC od posebnog je interesa za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije. Temeljem članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, Agencija je obavezna aktivno sudjelovati u radu mnogobrojnih tijela

i radnih grupa iz područja civilnog zrakoplovstva/civilnog zračnog prometa u ulozi predstavnika Republike Hrvatske kao punopravne članice Europske unije. U skladu s navedenim, izrađen je Plan sudjelovanja u radu međunarodnih organizacija i institucija u 2018. godini koji je sastavni dio Godišnjeg programa rada Agencije za 2018. godinu.

Predstavnici Agencije uključeni su u razne odbore koji djeluju u suradnji ili pod okriljem Europske komisije: EASA odbor (EASA Committee), Odbor za sigurnost zračnog prometa (Air Safety Committee), Regulatorni odbor za zaštitu u civilnom zrakoplovstvu (Regulatory Committee for Civil Aviation Security), (Odbor za Jedinstveno europsko nebo (SES Committee) te raznovrsne radne skupine koje se bave zaštitom prava putnika u zračnom prijevozu, pitanjima naknada zračnih luka, zaštitom u civilnom zračnom prometu i dr.

Predstavnici Agencije u 2018. godini aktivno su sudjelovali u sljedećim radnim grupama i tijelima EASA-e:

- Member Advisory Board (MAB)
- Management Board
- Technical Body (TeB) - General Aviation
- Technical Body (TeB) - Air Operations
- Technical Body (TeB) - Aerodromes
- Technical Body (TeB) - Safety Management
- Technical Body (TeB) - ATM/ANS
- Technical Body (TeB) - Production and Continuing Airworthiness
- Technical Body (TeB) - Air Crew including Flight Crew, Cabin Crew, Medical and FSTDNetwork of Analysts (NoA)
- Medical Expert Group (MEG)
- National Standardisation Coordinator meeting
- Common Training Initiative Group
- Ramp Inspection Coordination and Standardisation (RICS)
- Groundhandling expert group
- ECCAIRS 2.0 Key user Group
- Maturity Model Working Group

Isto tako, tijekom 2018. godine, predstavnici Agencije sudjelovali su u radu sljedećih radionica i konferencija pod okriljem EASA-e:

- DTO Workshop - AMC/GM review for FTO
- EASA Annual Safety Conference
- EASA Preparatory Meeting for the ICAO DGP
- ECQB Workshop
- ESCP High Level Meeting on Cybersecurity in Civil Aviation
- European Aero-Medical Repository
- High Level Conference on Drones
- NAA ACAM Workshop
- NBR workshop
- Workshop on UAS specific category
- Workshop on Flight Time Limitations (FTL) and Fatigue Risk Management (FRM) for commercial air transport operators
- Workshop on the Use of training devices including FSTD

Na razini EUROCONTROL-a predstavnici Agencije sudjelovali su u radu sljedećih tijela:

- PBN exploratory workshop for NETOPS
- Change Management and Oversight Workshop in the context of 2017/373
- CER
- 8.33 ISG
- Vertical flight efficiency in Europe
- NETOPS

Tijekom 2018. godine, predstavnici Agencije sudjelovali su u radu radnih grupa pod okriljem ECAC-a, pod nazivom Guidance Material Task Force. Značajni resursi Agencije u 2018. godini bili su usmjereni na sudjelovanje u radu tijela i radnih grupa Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE), naročito u radu Vijeća Funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE Council) i Koordinacijskog odbora nacionalnih nadzornih tijela (NSA CC).

Nominirani predstavnici Agencije u 2018. godini sudjelovali su u radu EASA standardizacijskih inspekcija u domenama aerodroma, letačkih operacija, sigurnosni pregled inozemnog zrakoplova na stajanci i upravljanja zračnim prometom i usluge u zračnoj plovidbi, te inspekciji zaštite Europske komisije.

Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima odvijala se u skladu s planom sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela koji je sastavni dio Godišnjeg programa rada za 2018. godinu. Temeljem plana sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela, predstavnici Agencije sudjelovali su na radnim sastancima korisnika EMPIC-EAP softvera.

Inozemna nadležna tijela u čijem radu su sudjelovali predstavnici Agencije u 2018. godini:

Inozemna nadležna tijela	Plan	Realizacija	Utrošak čovjek/dan
EASA	73	68	119
EC	36	24	41
EUROCONTROL	12	11	145
ECAC	5	1	2
FAB CE	12	10	15
ICAO	1	3	8
Nadležna tijela za civilno zrakoplovstvo drugih država	22	17	38
Ostala inozemna nadležna tijela	28	17	40
EMPIC	12	9	42
Ukupno	201	160	440

Tablica 17: Pregled sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela u 2018. godini

Pregled sudjelovanja u radu inozemnih nadležnih tijela po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama:

Unutarnja ustrojstvena jedinica	Plan	Realizacija	%
Sektor letačkih operacija, školstva, plovodbenosti i licenciranja	76	57	75%
Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	62	55	89%
Sektor pravnih i zajedničkih poslova	13	13	100%
Ured upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa	7	15	214%
Ured zaštite zračnog prometa	23	6	26%
Ured za odobravanje letova	3	0	0%
Ured Agencije	7	6	86%
Rukovodeće osobe	10	8	80%
Ukupno	201	160	80%

Tablica 18: Pregled sudjelovanja u inozemnim nadležnim tijelima po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2018. godini

Agencija je u 2018. godini ostvarila suradnju i s nadležnim tijelima za civilno zrakoplovstvo drugih država vezano uz obavljanje poslova nadzora, certifikacije i licenciranja, te školovanja i osposobljavanja.

Temeljem Memoranduma o razumijevanju potpisanog 25. travnja 2014. godine između Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, Agencija je sudjelovala u nadzoru pružatelja usluga u zračnom prometu Bosne i Hercegovine (Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA) u svojstvu pružanja stručne pomoći za područja usluga zrakoplovne meteorologije i područje usluga komunikacije, navigacije i nadzora.

Temeljem Ugovora o tehničkoj suradnji (Technical Cooperation Framework Agreement) potpisanog 20. studenog 2010. godine između Austro Control GmbH i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, Agencija je održala školovanje na temu „Crew Resource Management“ za potrebe inspektora Austro Controla. Školovanje je trajalo dva dana.

Temeljem Memoranduma o razumijevanju potpisanog 29. studenog 2013. godine između Agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, Agencija je sudjelovala u internim auditima za potrebe pripreme CAA Slovenije za EASA standardizacijske inspekcije.

Temeljem Memoranduma o razumijevanju potpisanog 5. ožujka 2015. godine između Agencije za civilno zrakoplovstvo Republike Makedonije i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, Agencija je sudjelovala u nadzoru pružatelja usluga u zračnom prometu Republike Makedonije (M-NAV) u svojstvu pružanja stručne pomoći za područja usluga zrakoplovne meteorologije, područje usluga komunikacije, navigacije i nadzora te financijskog nadzora.

Temeljem Memoranduma o razumijevanju potpisanog 28. veljače 2011. godine između Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo, Agencija je sudjelovala u certifikacijskom nadzoru aerodroma Tivat u području pružanja stručne pomoći za područje aerodromskih elektroenergetskih sustava, sustava rasvjete operativne površine, vizualnih sustava za navigaciju i održavanja istih.

Suradnja s Europskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL

Agencija je u 2018. godini nastavila bilateralnu suradnju s EUROCONTROL-om vezano uz unaprijeđivanje sposobnosti za obavljanje funkcije Nacionalnog nadzornog tijela (National Supervisory Authority – NSA). Troškove provedbe projekta snosi EUROCONTROL, temeljem redovite stručne pomoći koju pruža državama članicama. U cilju uspješne provedbe projekta, osnovan je zajednički tim za upravljanje projektom (Common Project Management Team - CPMT) kojim zajedno predsjedaju predstavnici EUROCONTROL-a i Agencije, a odgovoran je za koordinirano planiranje, izvršenje, praćenje i izvještavanje u svezi dogovorenih radnih paketa. Svaki supredsjedatelj je odgovoran za koordinaciju aktivnosti unutar svoje vlastite organizacije i djeluje kao osoba za kontakt (POC). U 2018. godini organizirana su dva tromjesečna usavršavanja uz rad (secondment) za zrakoplovne inspektore ANS/ATS/ATCO TO te četiri radionice: radionica o elektroničkim podacima o terenu i preprekama u Republici Hrvatskoj (e-TOD) uključivo i definiranje nacionalne politike implementacije TOD-a; interoperabilnost EATMN sustava, implementacija PBN-a; implementacija Uredbe (EU) 2017/373.

3.7.3 Civilno-vojna suradnja

Sporazumom o suradnji između Ministarstva obrane i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo potpisanog 14. ožujka 2013. godine uspostavljen je Zajednički civilno-vojni odbor za zračni promet. Radom Zajedničkog civilno-vojnog odbora za zračni promet osigurana je koordinacija postupaka i aktivnosti, te razmatranje aktualnog stanja sigurnosti zračnog prometa iz propisanih nadležnosti Ministarstva obrane i Agencije.

U 2018. godini održane su dvije sjednice Odbora pri čemu su razmatrane sljedeće teme: stručno osposobljavanje inspektora i stručnog osoblja, implementacija Uredbe (EU) br. 1079/2012, razmjena informacija o nadzoru vojnih sustava i objekata koji se koriste za civilni zračni promet, interoperabilnost radarskih sustava, korištenje Mode S transpondera kod vojnog letenja te razmjena informacija vezanih za događaje ugrožavanja sigurnosti letenja.

3.8 Školovanje i stručno usavršavanje kadrova

Obveza je Agencije implementirati međunarodne zahtjeve vezane uz sigurnost i zaštitu civilnog zračnog prometa koji uređuju i standardiziraju postupke nadležnih tijela kod certificiranja i nadzora zrakoplovnih subjekata, a u cilju osiguravanja kontinuiranog udovoljavanja zahtjevima za obavljanje zračnog prijevoza i drugih djelatnosti u zračnom prometu. Zrakoplovni inspektori moraju biti visoko kvalificirani i osposobljeni stručnjaci, koji u ime Agencije obavljaju stručne i tehničke zadatke i čija je uloga presudna za nadzor sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa. Stručno osposobljavanje zrakoplovnih inspektora Agencije obavlja se u skladu s internim dokumentom Agencije - Priručnik školovanja zrakoplovnih inspektora (*Training Manual* - TR-MAN-001). Priručnik definira i opisuje program školovanja zrakoplovnih inspektora Agencije od trenutka zapošljavanja (inicijalno školovanje), kroz održavanje dodijeljenih inspektorskih ovlaštenja i kontinuirano usavršavanje (specijalizirana školovanja i školovanja za obnovu znanja zrakoplovnih inspektora). Program osposobljavanja zrakoplovnih inspektora je u potpunosti usklađen sa zahtjevima vezanim za kvalifikacije i školovanja zrakoplovnih inspektora definiranim u EU uredbama.

Osposobljavanja zrakoplovnih inspektora se provode u ovlaštenim domaćim i inozemnim organizacijama, institucijama za školovanje i osposobljavanje kao i kroz interna (in-house) školovanja.

Školovanje i stručno usavršavanje kadrova Agencije odvijalo se sukladno Planu školovanja za 2018. godinu koji je sastavni dio Godišnjeg programa rada i Financijskog plana Agencije za 2018. godinu.

Školovanja su planirana sukladno sljedećim parametrima:

- planu prioriteta za pojedine zrakoplovne inspektore (napravljeno na osnovu analize kvalifikacijskih listi i danih ovlaštenja (*Quality Manager, Department Manager, Training Manager*);
- analizi potrebnih školovanja sukladno inspektorskim ovlaštenjima propisanih u važećem „Training Manual“-a;
- realizaciji školovanja u 2017. godini za sektore, odjele i pojedine zrakoplovne inspektore;
- odobrenim financijskim sredstvima (financijska sredstva planirana su za potrebe internih i vanjskih školovanja – kako u inozemstvu tako i u Republici Hrvatskoj);
- aktualnoj ponudi raspoloživih školovanja i potrebama za osposobljavanjem;
- praćenja regulatornih i tehnoloških trendova koji se pojavljuju u zrakoplovnoj industriji.

Interna školovanja

Interna školovanja su provedena unutar Agencije angažiranjem vlastitih instruktora ili suradnika /instruktora / stručnjaka iz zrakoplovne industrije koji su prema procjeni s obzirom na iskustvo, kvalifikacije i razinu kompetencija, mogli kvalitetno realizirati pojedine programe. Interna školovanja intenzivno su provedena tijekom 2018. godine u cilju zatvaranja potreba za školovanjima iz prve tri faze školovanja radnika (inicijalnog, specijaliziranog i školovanja za obnovu znanja zrakoplovnih inspektora).

Popis održanih internih školovanja:

- Dangerous Goods Regulations
- Aeronautical Data Quality
- Airport Charges
- Human Factors
- Crew Resource Management
- Management System
- Safety Management System

- Civil Aviation Law and Organizations - General Framework
- CCAA Indoctrination Course
- Inspector Enforcement
- Auditors Course Basic
- Ramp Safety
- SAFA/SACA Workshops

Ukupno je održano 38 internih škovanja na kojima je sudjelovao 290 polaznika (od 1 do 16 polaznika po tečaju) što predstavlja utrošak od 1.839 čovjek/sati (230 čovjek/dana).

Vanjska škovanja

Vanjska škovanja su planirana sukladno planiranim financijskim sredstvima i potrebama škovanja radnika Agencije u 2018. godini. Planirana vanjska škovanja na koje je Agencija upućivala svoje radnike su:

Organizacija za škovanje	Broj škovanja:	Utrošak čovjek/dan
Airports Council International (ACI)	1	6
Adria Airways letalska šola d.o.o.	2	20
Aeroklub Osijek	1	1
Airsight GmbH	4	12
Algebra d.o.o.	3	12
Aviation Quality Services GmbH	3	13
Aviation Academy Austria GmbH	4	11
Croatia Airlines Operations Training Centre	3	7
CAA International (CAAI)	1	2
European Commission	2	7
European Union Agency for Network and Information Security (ENISA)	1	2
FlightSafety International	1	1
Geosfera d.o.o.	4	6
Hrvatsko zrakoplovno nastavno središte (HZNS)	1	1
IANS	15	62
IATA	3	15
The Institute of Navigation (ION)	1	5
LEXPERA d.o.o. (ISU-INFO)	2	2

Organizacija za školovanje	Broj školovanja:	Utrošak čovjek/dan
JAA TO	1	11
Jedriličarski klub Krila Kvarnera	1	1
Pan Avia d.o.o	2	2
Q.C.M. quality control management AG	1	2
Ukupno	64	203

Tablica 19: Prikaz broja planiranih vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2018. godini

Agencija je u 2018. godini provodila i neplanska školovanja za novozaposlene radnike Agencije koji nisu bili obuhvaćeni Planom školovanja za 2018. godinu.

Pored toga, Agencija je tijekom 2018. godine, kada je za to bilo mogućnosti, upućivala veći broj radnika na školovanje uz istu ili povoljniju cijenu troška školovanja. Pregled neplanskih vanjskih školovanja za radnike Agencije u 2018. godini:

Organizacija za školovanje	Broj školovanja:	Utrošak čovjek/dan
Algebra d.o.o.	1	1
CAA International (CAAI)	1	2
CAE	2	10
Cranfield University	1	5
JAA TO	4	26
Trade Air d.o.o.	2	8
Ukupno	11	54

Tablica 20: Prikaz broja neplaniranih vanjskih školovanja po organizacijama za školovanje u 2018. godini

Pregled školovanja po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama:

Unutarnja ustrojstvena jedinica	Plan	Realizacija	%
Sektor letачkih operacija, školstva, plovbenosti, i licenciranja	34	28	82%
Sektor aerodroma, usluga u zračnoj plovidbi i upravljanja zračnim prometom	26	24	92%
Sektor pravnih i zajedničkih poslova	4	3	75%
Ured upravljanja kvalitetom i sigurnosti zračnog prometa	3	3	100%

Unutarnja ustrojstvena jedinica	Plan	Realizacija	%
Ured zaštite zračnog prometa	5	3	60%
Ured Agencije	3	3	100%
Ukupno	75	64	85%

Tablica 21: Pregled školovanja po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama u 2018. godini

Pregled školovanja prema vrsti troška:

Vrsta Troška	Trošak (kn)	%
Troškovi kotizacije/sudjelovanja	785.785,52	59,68%
Troškovi prijevoza	217.628,48	16,53%
Troškovi smještaja	196.774,51	14,95%
Troškovi dnevnica	116.383,97	8,84%
Ukupno troškovi školovanja	1.316.573,48	100,00%

Tablica 22: Pregled troškova školovanja po vrsti troška u 2018. godini

Realizacijom Plana školovanja od 85% ostvaren je zacrtani cilj provedbe školovanja i stručnog osposobljavanja u 2018. godini.

3.9 Komunikacija sa zrakoplovnim subjektima

Agencija u suradnji s domaćim, inozemnim i međunarodnim organizacijama, zrakoplovnom industrijom i drugim institucijama s područja zračnog prometa, organizira stručne skupove i forume u svrhu razmjene informacija i iskustava te promicanja sigurnosti zračnog prometa. Vodeći se definiranom misijom, Agencija nastoji biti generator i katalizator pozitivnih promjena u zrakoplovnoj industriji Republike Hrvatske. U tom smislu, komunikacija sa zrakoplovnim subjektima je od velike važnosti.

3.9.1 Stručni skupovi

Najveći dio aktivnosti Agencije prigodom organizacije stručnih skupova u 2018. godini bio je u funkciji ostvarenja ciljeva iz Programa unaprjeđenja zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti za 2018. godinu.

Agencija je s promocijom zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti započela 2016. godine. Programom unaprjeđenja zrakoplovne kulture i promocije kroz promociju pozitivnih primjera iz prakse i razmjenu informacija kod svih sudionika, podiže se sveukupna razina svijesti o važnosti sigurnosti u civilnom zrakoplovstvu. Program je osobito bio usmjeren na pilote generalne avijacije, VFR pilote, sportsko-rekreativno zrakoplovstvo, operatore sustava bespilotnih zrakoplova te zrakoplovnu zajednicu u cjelini s ciljem da Agencija svim dionicima pruži potrebne informacije, podršku, edukaciju i savjete.

U svrhu realizacije programa, izrađen je Plan održavanja radionica i osposobljavanja za zrakoplovnu zajednicu/zrakoplovne subjekte u 2018. godini, a koji je sastavni dio Godišnjeg programa rada Agencije za 2018. godinu.

Agencija razumije da zrakoplovna industrija / zrakoplovni subjekti imaju poteškoće u praćenju i primjeni opsežne i brze promjene propisa. Stoga, organiziranjem stručnih skupova Agencija pruža informacije, podršku i savjete kako bi se regulatorne promjene implementirale na što kvalitetniji i učinkovitiji način. Održane su planirane radionice vezane uz sustave bespilotnih zrakoplova, generalnu avijaciju, osobe uključene u održavanje i vođenje kontinuirane plovidbenosti, zaštite prava putnika u zračnom prometu, implementaciju Uredbe Komisije 139/2014 na hrvatskim zračnim lukama itd.

S obzirom na to da je u prosincu 2018. godine na snagu stupio novi Pravilnik o sustavima bespilotnih zrakoplova, tijekom svibnja i studenog iste godine održane su dvije velike radionice za operatore i pilote na daljinu sustava bespilotnih zrakoplova kako bi se korisnici i operatori sustava bespilotnih zrakoplova na vrijeme upoznali sa svim novostima koje donosi novi Pravilnik. Specifičnost ovih radionica je u tome što su održane izvan sjedišta Agencije (Osijek i Split) kako bi se navedena tematika što više približila krajnjim korisnicima. Pritom treba naglasiti kako su na radionicama u organizaciji Agencije, aktivno sudjelovali i predstavnici Hrvatske kontrole zračne plovidbe (HKZP), te MUP-a što je bilo osobito važno za cjelovitije sagledavanje problematike korištenja sustava bespilotnih zrakoplova. Polaznici radionica su upoznati kako je novim pravilnikom proširena primjenjivost na bespilotne zrakoplove bez obzira na kinetičku energiju koju mogu postići, izmijenjeni su opći i operativni uvjeti (npr. letenje noću, letenje u blizini aerodroma, letenje iznad skupine ljudi, ograničenje visine leta, udaljenost od ljudi i skupine ljudi i dr.) te je u skladu s budućim EU propisom prestala potreba propisivanja tehničkih uvjeta (broj motora i opremljenost padobranom bespilotnog zrakoplova).

Iz područja zrakoplovnog prava održano je nekoliko radionica koje su imale za cilj upoznati sudionike s primjenjivim regulatornim okvirom i minimalnim zahtjevima za operatore zrakoplova u vezi s obveznim osiguranjem u zračnom prometu te radionice na temu zaštite prava putnika u zračnom prometu.

Krajem 2018. godine Agencija je održala međunarodno znanstveno-stručno usavršavanje iz područja zrakoplovne medicine na kojem je sudjelovalo približno 100 zrakoplovno-medicinskih ispitivača, doktora medicine i ostalih stručnjaka iz nekoliko zemalja čije su aktivnosti vezane uz zrakoplovnu medicinu i civilno zrakoplovstvo.

Posjećenost radionica od strane zrakoplovne zajednice je porasla u odnosu na prethodnu godinu, a osobito veliki interes je pokazan za radionice vezane za sustave bespilotnih zrakoplova, prava putnika u zračnom prometu i zrakoplovnu medicinu.

U nastavku se daje kronološki pregled održanih radionica u 2018. godini.

Datum	Radionica
20.12.2018.	Sastanak SEC managera
18.12.2018.	Awareness session on requirements from Commission Implementing Regulation (EU) 2017/373
14.12.2018.	Radionica za instruktore za opasne robe
08.12.2018.	Međunarodna obuka za obnovu znanja iz zrakoplovne medicine / AME Refresher training
30.11.2018.	Prava putnika u zračnom prijevozu
29.11.2018.	Tečaj za certificirane ispitivače pilota
17.11.2018.	Održavanje i vođenje kontinuirane plovidbenosti Annex I zrakoplova
15.11.2018.	Tehnike skakanja i sigurnost izvođenja padobranskih skokova
15.11.2018.	Radionica za operatore i pilote na daljinu sustava bespilotnih zrakoplova
01.11.2018.	Radionica za sadašnje i buduće pilote parajedrilica s pomoćnim motorom i

Datum	Radionica
	padobrana s pogonom
25.10.2018.	Implementacija Uredbe Komisije 139/2014 na hrvatskim zračnim lukama - SAFETY
24.10.2018.	Implementacija Uredbe Komisije 139/2014 na hrvatskim zračnim lukama - Direktori
10.10.2018.	Performance Based Navigation (PBN) Implementation
30.08.2018.	Interoperabilnost EATMN sustava
14.05.2018.	Predstavljanje nacrtu Pravilnika o zrakoplovnim priredbama
12.05.2017	Radionica namijenjena operatorima i vlasnicima bespilotnih zrakoplova
07.05.2018.	Elektronički podaci o terenu i preprekama u Republici Hrvatskoj
27.04.2018	Obvezno osiguranje u zračnom prometu
13.04.2018.	Zaštita prava putnika u zračnom prijevozu
24.03.2018.	Radionica za osobe uključene u izvođenje letačkih operacija i kontinuiranu plovidbenost i održavanje BR Annex I zrakoplova
09.03.2018.	Radionica s predstavnicima aerodroma certificiranim prema EASA standardima

Tablica 23: Pregled održanih radionica u 2018. godini

Realizacija Plana održavanja radionica i osposobljavanja za zrakoplovnu zajednicu / zrakoplovne subjekte za 2018. godinu ostvarena je iznad plana. Za 2018. godinu bilo je planirano 19 radionica za zrakoplovnu zajednicu, a održana je 21 radionica.

Pored organizacije gore navedenih edukativnih radionica, Agencija je aktivno sudjelovala na događanjima i stručnim skupovima u organizaciji drugih institucija i organizacija u Republici Hrvatskoj.

Veleučilište Velika Gorica organiziralo je u svibnju 2018. godine javnu tribinu pod nazivom "Hrvatska i zrakoplovstvo jučer, danas, sutra". Na tribini su između ostalih, sudjelovali i predstavnici Agencije koji su održali predavanje na temu "Regulatorni okvir u civilnom zrakoplovstvu Republike Hrvatske s osvrtom na operacije sustava bespilotnih zrakoplova".

Agencija je u lipnju 2018. godine bila domaćin sastanka Europske grupe za suradnju u vezi opasnih roba (Dangerous Goods European Liaison Group – DGELG). Na sastanku su sudjelovala 24 predstavnika zrakoplovnih vlasti europskih država i 10 predstavnika zrakoplovne industrije.

Također, Agencija je u studenom 2018. godine sudjelovala na konferenciji u organizaciji Pravnog fakulteta u Zagrebu na temu „Digitalization in Croatia: Drawing from International Experience – Land, Air and Maritime Autonomous Vehicles Regulation“. Cilj konferencije je bio sagledati pravnu stranu digitalizacije u kontekstu autonomnih vozila s naglaskom na međunarodnim iskustvima regulacije novih tehnologija.

3.9.2 Internetske stranice

Pravovremene objave i najave održavanja edukativnih radionica, seminara, bilateralnih radnih susreta, međunarodnih skupova i foruma, regulatornih izmjena u području zračnog prometa, te ostalih aktivnosti Agencije bile su kontinuirano prisutne i praćene na internetskim stranicama Agencije.

Savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata neizostavni je dio suvremenog, demokratskog procesa upravljanja javnim politikama, ali i jedan od ključnih koraka u jačanju interakcije, otvorenosti, odgovornosti i djelotvornosti rada državnih tijela prema javnosti.

Agencija je redovito posredstvom internetskih stranica obavještavala zainteresiranu javnost vezano uz objave nacрта pravilnika, te je pozivala na dostavljanje komentara, primjedbi ili prijedloga.

U 2018. godini najznačajniji sadržaji i komunikacija s javnosti putem internetskih stranica odvijala se na području edukativnih radionica i sustava bespilotnih zrakoplova s obzirom na činjenicu da je Agencija još 2016. godine pokrenula Program unaprjeđenja zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti koji se kontinuirano primjenjuje svih ovih godina pri čemu su intenzivirane aktivnosti na području edukacije zrakoplovne industrije, te su objavljivani novi sadržaji i video materijali povezani sa sustavima bespilotnih zrakoplova.

Na internetskim stranicama Agencije u sklopu Programa unaprjeđenja zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti, objavljen je u veljači 2018. godine edukativni kviz znanja iz domene PPL dozvola i ovlaštenja za SEP(A), pored već postojećih on-line kvizova provjere znanja: „Koliko poznajete pravila letenja?“, „Koliko poznajete propise primjenjive na sustave bespilotnih zrakoplova?“, te "Opasne robe u zračnom prometu.

Poštujući načelo transparentnosti u svom radu te primjenjujući Zakon o pravu na pristup informacijama («Narodne novine» broj 25/13 i 85/15), Agencija je na internetskim stranicama redovito i ažurno objavljivala informacije i dokumente iz djelokruga rada i nadležnosti kojima se izravno može pristupiti. Prije svih, riječ je o dokumentima koji se vežu uz transparentnost javne nabave i natječaja za radna mjesta. Tako su objavljeni registri ugovora o javnoj nabavi, planovi nabave kao i Godišnja izvješća o radu i Godišnji programi rada Agencije, te izvješća sa sjednica Vijeća Agencije. Sve važeće naredbe o zrakoplovnoj sigurnosti i direktive, kao i propisi iz nacionalnog zakonodavstva, su objavljeni, ažurirani i dostupni korisnicima.

Internetska stranica Agencije posljednji je put redizajnirana početkom 2014. godine. Protekom vremena i pojavom novih tehnologija nametnula se potreba za implementacijom dodatnih mogućnosti na internetskim stranicama Agencije kao što je mogućnost popunjavanja online formi/obrazaca, registracija korisnika stranice, uključivanje Agencije u sustav e-građani, te općenito izrada korisnički orijentiranog sučelja, a zbog čega se tijekom 2018. godine nastavilo s pripremom definiranja projekta što ima za cilj navesti potrebne radnje za uspostavljanje nove internetske stranice Agencije koja bi obuhvaćala nove tehnologije i mogućnosti sukladno očekivanjima i zahtjevima korisnika.

U cilju rasterećenja procesa nepotrebnim generiranjem papira, omogućit će se on-line popunjavanje obrazaca kako korisnici ne bi fizički morali dostavljati potrebnu dokumentaciju u prostore Agencije već ih mogu predati putem internetske stranice Agencije. Plan je tijekom 2019. godine uključiti Agenciju u sustav e-građani. Prva aplikacija koja će biti uvrštena u dotičnu uslugu, kao pilot projekt Agencije, je registracija sustava bespilotnih zrakoplova. Po uspješnoj implementaciji ove usluge razmotrit će se mogućnosti implementacije ostalih poslovnih procesa u sustav e-građani.

3.9.3 Odnosi s javnošću

Javnost rada Agencije jedno je od njezinih temeljnih načela temeljem čega se prepoznaje njezina temeljna zadaća. Agencija svoju viziju i misiju ostvaruje, između ostalog, i kroz suradnju s cjelokupnom javnošću, prvenstveno javnošću s područja zrakoplovne industrije. U cilju ostvarenja navedenog, ključne komunikacijske poruke u 2018. godini bile su usmjerene prema unaprjeđenju zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti, obvezi izvješćivanja o događajima u civilnom zrakoplovstvu u svrhu poboljšanja sigurnosti zračnog prometa, pojačanom inspekcijskom nadzorom sigurnosti civilnog zračnog prometa, upravljanju sustavima bespilotnih zrakoplova na siguran i propisima prihvatljiv način, te na jačanje svijesti o pravima putnika u zračnom prometu.

Primjenom novih tehnologija odnosno korištenjem digitalnih društvenih mreža, Agencija je u 2018. godini ostvarila novi vid komunikacije s dionicima i korisnicima svojih usluga, kao i sa širom javnosti.

Agencija je na taj način u 2018. na dnevnoj bazi u realnom vremenu mogla pokazati svoj portfolio aktivnosti, zanimljiv kako primarno zainteresiranoj javnosti tako i općoj javnosti, te će se putem novih tehnologija potvrditi kao važna institucija koja se zna na moderan način predstaviti korisnicima svojih usluga.. Neke od novih tehnologija i povezanih sadržaja koje je Agencija koristila u svom radu putem digitalnih mreža su:

- prikazivanje različitih edukacijskih video priloga i sadržaja;
- pozivanje na konferencije i edukativne radionice;
- ciljano oglašavanje i upravljanje medijskim kampanjama;
- prijenos važnijih događaja, radionica i konferencija uživo.

Tijekom 2018. godine Agencija je objavila dva priopćenja za javnost i medije: „Održana prezentacija nacrtu izmjena Pravilnika o sustavima bespilotnih zrakoplova“ i „Ugrožavanje sigurnosti zračnog prometa uporabom laserskih zraka u blizini zračnih luka“.

Uslijed velike rasprostranjenosti upotrebe dronova u svim segmentima društva (sportu, gospodarstvu, zabavi, razonodi i sl.) nužno je bilo maksimalno podići svijest svih uključenih o uvjetima u kojima se smiju obavljati letačke operacije sustavima bespilotnih zrakoplova, kao i o opasnostima koje takve operacije podrazumijevaju. Stoga je Agencija u 2018. godini pozvala na suradnju u vezi predmetne problematike sve televizijske kuće i turističke zajednice u Republici Hrvatskoj koje koriste veći broj usluga snimanja iz zraka za potrebe svojih djelatnosti.

U 2018. godini ukupno je zaprimljeno je i odgovoreno na 84 upita od strane medija i javnosti. Od toga, 20 se odnosilo na novinarske upite, a 64 na upite zainteresirane domaće i inozemne javnosti. Upiti su bili usmjereni na različita područja iz nadležnosti i rada Agencije, ali ponajprije na uporabu sustava bespilotnih zrakoplova, registar zrakoplova, pilotske dozvole, prava putnika i opasne robe.

4. RAZVOJNI PROJEKTI AGENCIJE U 2018. GODINI

Agencija primjenjuje projektni pristup za unaprjeđenje rada i poslovanja, te podizanja kvalitete obavljanja poslova iz nadležnosti Agencije. Agencija je u 2018. godini nastavila s provedbom višegodišnjih razvojnih projekata. Provedba Projekta EMPIC za implementaciju standardnog softvera za civilne zrakoplovne vlasti EMPIC-EAP odvijala se u skladu s planom. Tijekom 2018. godine nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu. Projekt unaprjeđivanja sustava upravljanja spisima nastavljen je u 2018. godini. U 2018. godini započet je projekt pružanja elektroničkih usluga kroz sustav e-građani.

4.1 Projekt EMPIC

Projekt implementacije EMPIC-EAP standardnog softvera za civilne zrakoplovne vlasti nastavljen je i u 2018. godini sukladno Godišnjem programu rada Agencije za 2018. godinu.

EMPIC-EAP je standardni softver za civilne zrakoplovne vlasti i njegova najveća prednost je standardizacija i centralizacija poslovnih procesa i baza podataka. Operativno korištenje EMPIC-EAP softvera u svakodnevnom radu djelatnika Agencije uvelike povećava efikasnost i jednostavnost upravljanjima procesima. Softver se već koristi operativno u Odjelu licenciranja i Odsjeku zrakoplovne medicine, a daljnja implementacija, zbog kompleksnosti softvera, obavlja se po modulima i podmodulima.

U 2018. godini nastavljena je implementacija modula za odobravanje i nadzor organizacija OAS (Organization Approval and Surveillance) koji u prvoj fazi implementacije obuhvaća MT (Maintenance Training Organizations) i MC (Maintenance Companies) podmodule, te Technical area modula koji obuhvaća AR (Aircraft Registration), TC (Type certification) i AO (Aircraft ownership) podmodule. Implementacija nacionalnih dozvola unutar Licensing modula odgođena je za 2019. godinu i ova promjena unesena je u reviziju Projekta implementacije OAS i Technical area modula, te nacionalnih dozvola u Licensing podmodul - EMPIC.

Spajanje EMPIC Medical i EMPIC-EAP softvera, koje je planirano u nadolazećim nadogradnjama softvera, nije bilo moguće provesti zbog osjetljivosti Medical podataka te nemogućnosti osiguranja dovoljne razine sigurnosti. Odlučeno je da će Medical i EAP aplikacije ostati odvojene, ali uz implementaciju sučelja za povezivanje aplikacija. Djelatnici IT-a su omogućili sučelje i postavili ga kako bi dvije aplikacije mogle izmjenjivati potrebne informacije uz dovoljnu razinu sigurnosti. Na taj način je postignuto da su obje aplikacije u svakom trenutku ažurne i nema mogućnosti pojavljivanja duplih unosa istih podataka. Nadalje, napravljena su sva potrebna ažuriranja EMPIC Medical softvera.

U srpnju 2018. godine projektni tim je u sklopu Projekta posjetio zrakoplovne vlasti Irske gdje su razmijenili korisne informacije potrebne u ovoj fazi implementacije. Irske zrakoplovne vlasti koriste OAS i Technical area module već dugi niz godina i podijelili su svoje iskustvo s projektnim timom u svrhu olakšanja implementacije. Nakon odrađenog study visita, projektni tim je odlučio izmijeniti strukturu organizacija i strukturu regulative u CM i OAS modulima te implementirati irski model koji se pokazao dobar u praksi.

U *Technical Area* modulu, AR podmodul je revidiran u skladu sa zahtjevima OAS modula za koji je potrebna ispravna struktura organizacija s obzirom da oba modula rade sa istim podacima iz CM modula. U tu svrhu je izrađena i matrica kronoloških unosa u kojoj je obuhvaćen redoslijed unosa podataka potreban za produkcijsku fazu kako bi se retroaktivno mogle pratiti promjene unutar organizacija unutar EMPIC softvera.

Unutar OAS modula također su odrađene izmjene u strukturi organizacija i regulative. U fokusu MC podmodula je trenutno Part 145, ali je opseg ovog Projekta proširen i na Part 147 i Part M. U 2018. godini je unesena kompletna revidirana regulativa za Part 145. Projektni tim je simulirao audit planove na stvarnim primjerima i stvarnim organizacijama.

Tijekom 2018. godine IT djelatnici su nastavili s radom na podršci implementacije nadogradnje za Licensing podmodul, na predlošcima za ispis dozvola i ažuriranjima EMPIC-EAP i EMPIC-Medical softvera.

Status implementacije po modulima prikazan je u sljedećoj tablici:

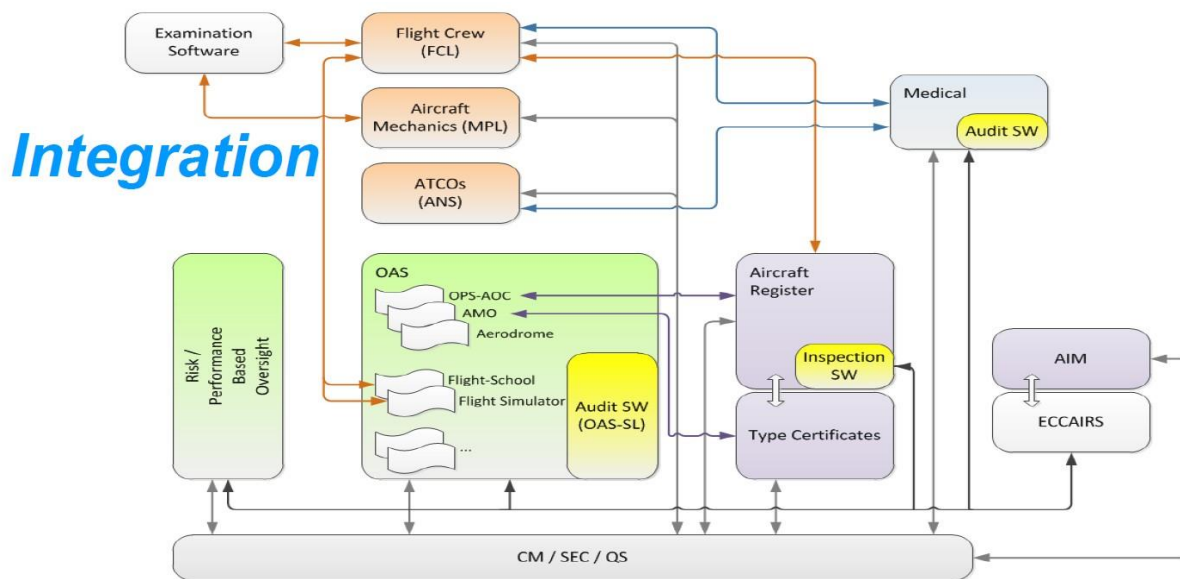
Naziv modula	Naziv podmodula	
EMPIC-EAP - Central Modules	CM: Customer Management SEC: Security, Permission Management QS: Query Synthesizer Interface to ERP Systems	Završena implementacija u 2015. godini
EMPIC-EAP - Personnel Licensing	<i>Licensing:</i> FCL: Flight Crew Licensing MPL: Maintenance Personnel Licensing ANS: Air Navigation Services and ATCOs <i>Medical:</i> FCL-M: Flight Crew Licensing - Medical ANS-M: Air Traffic Controller - Medical	Završena implementacija u 2016. godini Završena implementacija u 2017. godini
EMPIC-EAP – Organization Approval and Surveillance	OPS: Air Operators MC: Maintenance Companies FS: Flight Schools MT: Maintenance Training Organizations POA: Production Organization Approval DOA: Design Organization Approval AD: Aerodromes ATM: Air Traffic Management	Revizija regulative, unos stvarnih podataka u 2018. godini
EMPIC-EAP – Technical areas	TC: Type Certification, Airworthiness Directives and Environment Certificates AR: Aircraft Registration AO: Aircraft Ownership	Uneseni svi podaci o zrakoplovima i revizija, vlasnicima i TC u test okruženje u 2018. god.

Tablica 24: Pregled implementacije EMPIC-EAP modula u 2018. godini

U travnju i studenom 2018. godine ključni korisnici EMPIC-EAP softvera standardno su prisustvovali radnim sastancima korisnika EMPIC-EAP softvera sukladno planu u Godišnjem programu rada za 2018. godinu. Na radnim sastancima prikupljene su korisne informacije vezane za trenutnu fazu implementacije. Predstavnici Agencije sudjelovali su na individualnim kao i na grupnim sastancima gdje se intenzivno raspravljalo o unaprjeđenju softvera te su predlagali promjene koje smatraju potrebnima da bi softver bio u skladu potrebama Agencije i važećom regulativom. Na radnim sastancima aktivno su sudjelovali u donošenju odluka vezanim za promjene unutar softvera, te su s predstavnicima drugih zrakoplovnih vlasti izmijenili iskustva, prikupili korisne savjete i informacije vezane za daljnju implementaciju modula.

Korisnici koji sudjeluju u implementaciji EMPIC-EAP softvera vide velike prednosti u implementaciji softvera i zadovoljni su njegovim korištenjem jer mogu svoje poslovne procese definirati u sustavu i na taj način ubrzati, optimizirati i unaprijediti svoj svakodnevni rad. Proširivanjem implementacije softvera na ostale podmodule i uvođenjem ostalih poslovnih procesa dodatno će se istaknuti i pokazati kao benefit povezanost podataka.

Na slici koja slijedi prikazana je povezanost modula i podmodula EMPIC-EAP softvera.

Slika 1: Povezanost modula i podmodula

Koristeći softver EMPIC rad će se znatno pojednostavniti jer su svi podaci na jednom mjestu u istoj bazi podataka. EMPIC-EAP je vrlo zahtjevan softver i ciljano razvijen za civilne zrakoplovne vlasti. Samim time, razina detalja je na visokom nivou što traži od korisnika unos velikih količina podataka i postavki u sustav kako bi se postigla potpuna funkcionalnost softvera. EMPIC-EAP softver je integrirana, ali i otvorena baza podataka za upravljanje dozvolama i certifikatima, edukaciju osoblja, pohranu povijesnih podataka kao i mogućnost praćenja promjena u podacima te kao takav znatno unaprjeđuje kvalitetu rada Agencije.

4.2 Projekt rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade

U prosincu 2017. godine Agencija je odobrila Idejni projekt koji je izradio Ured ovlaštene arhitekture Diane Špirić (dalje u tekstu: Ured) s kojim je temeljem pregovaračkog postupka javne nabave sklopljen ugovor o izradi projektno-tehničke dokumentacije. Po odobrenju Idejnog projekta zatraženi su od javnopravnih tijela posebni uvjeti u skladu s kojim treba biti izrađen glavni projekt.

Nakon odobrenja Idejnog projekta ovlaštteni projektanti Ureda pristupili su izradi glavnog projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade i pripadajućih projekata uklanjanja građevine i zaštite građevinske jame te projekta zaštite od požara koji su potrebni za izdavanje građevinske dozvole.

Početkom travnja 2018. godine svi navedeni projekti su izrađeni i odobreni od Agencije, te su zatražene potvrde glavnog projekta od svih javnopravnih tijela koja su utvrdila posebne uvjete. U međuvremenu su angažirani ovlaštteni revidenti za izradu izvješća o kontroli glavnog projekta u pogledu mehaničke otpornosti i stabilnosti građevine i izvješća o kontroli projekta glede mehaničke otpornosti i stabilnosti geotehničke konstrukcije – zaštita građevinske jame. Od Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja, uz prethodno mišljenje Ministarstva kulture, pribavljena je suglasnost za odstupanje od Tehničkog propisa o racionalnoj uporabi energije i toplinskoj zaštiti u zgradama kojim je za izgradnju i rekonstrukciju zgrada javne namjene propisan 0 stupanj energetske učinkovitosti.

Od Gradske plinare Zagreb d.o.o. pribavljeni su energetske uvjeti za priključak na plinski distribucijski sustav. Temeljem prethodne elektroenergetske suglasnosti Hrvatske elektroprivrede Operator distribucijskog sustava d.o.o. sklopljen je ugovor o priključenju na elektroenergetsku mrežu i uplaćena naknada za priključak iz koje se financira rekonstrukcija postojeće trafo stanice na koju će biti priključena zgrada u Krajiškoj 20.

Dana 8. lipnja 2018. godine podnesen je Gradskom uredu za prostorno uređenje, izgradnju grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet Grada Zagreba zahtjev za izdavanje građevinske dozvole, te je ista nakon provedenog postupka i izdana 31. kolovoza 2018. godine. Dana 8. rujna 2018. godine suvlasnici zgrade u Krajiškoj 18, zastupani po upravitelju zgrade uložili su Ministarstvu graditeljstva i prostornoga uređenja žalbu na građevinsku dozvolu.

U međuvremenu projektanti Ureda nastavili su s izradom preostalog dijela projektno-tehničke dokumentacije, Izvedbenog projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade te je isti predan i odobren od strane Agencije u studenom 2018. godine. Tijekom studenog i prosinca 2018. godine pripremljena je kompletna dokumentacija o nabavi za izvođenje radova na rekonstrukciji i sanaciji poslovne zgrade i dokumentacija o nabavi za nabavu usluga stručnog nadzora. Krajem prosinca 2018. godine Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja odbilo je žalbu na građevinsku dozvolu te je ista postala izvršna 4. siječnja 2019. godine.

U odnosu na aktivnosti planirane u Godišnjem programu rada Agencije za 2018. godinu evidentno je odstupanje, uzrokovano kašnjenjem u pribavljanju potvrda glavnog projekta od strane javnopravnih tijela koja su utvrdila posebne uvjete, a koje je posljedično uzrokovalo kasniju predaju zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole u odnosu na planirano. Izdavanje građevinske dozvole, unatoč uredno podnesenoj dokumentaciji, umjesto planiranog roka od mjesec dana, trajalo je gotovo tri mjeseca te je ista umjesto u svibnju, izdana 31. kolovoza 2018. godine.

Najveće odstupanje u odnosu na planirane aktivnosti uzrokovalo je ulaganje žalbe na građevinsku dozvolu što je onemogućilo i raspisivanje javnog nadmetanja za izvođenje radova na rekonstrukciji i sanaciji poslovne zgrade i javnog nadmetanja za nabavu usluga stručnog nadzora.

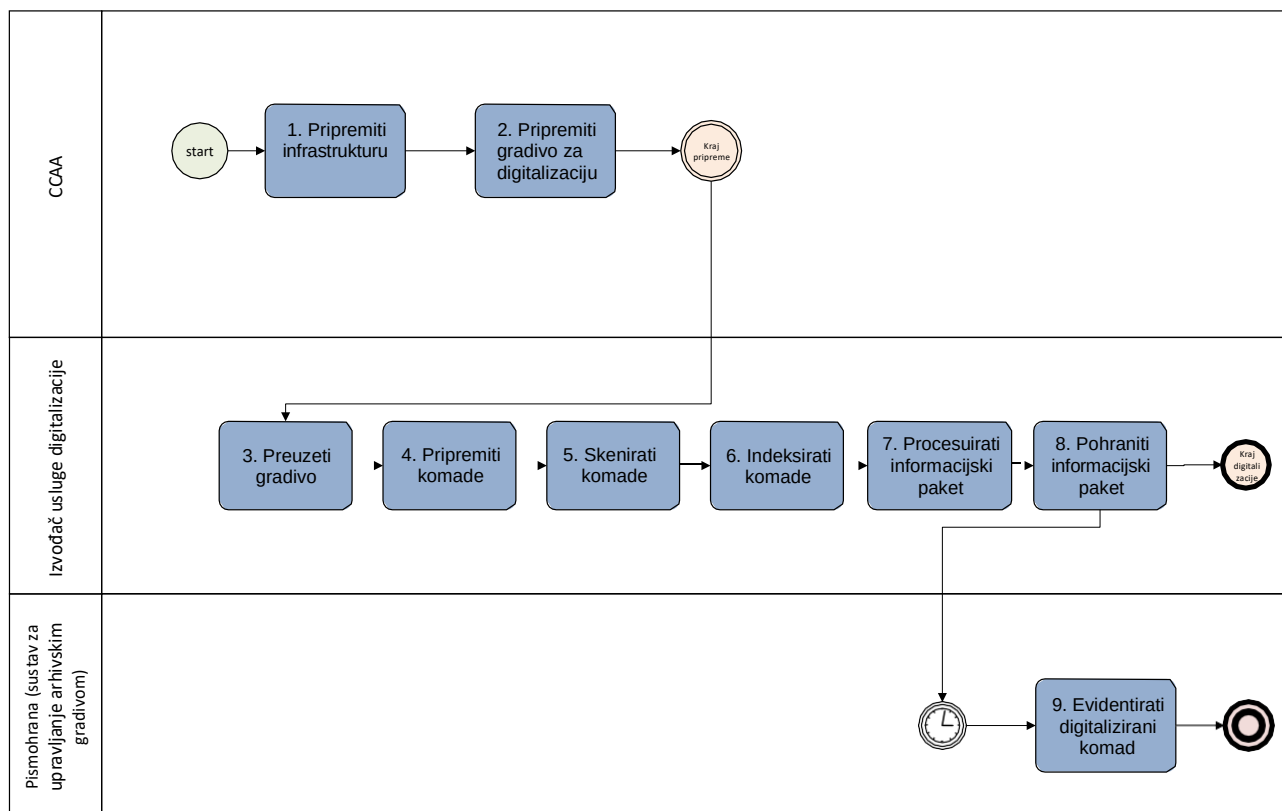
4.3 Projekt unaprjeđivanja sustava upravljanja spisima

Godišnjim programom rada Agencije za 2018. godinu planiran je rad na Projektu *Unaprjeđivanja sustava upravljanja spisima Agencije*.

Kao prva faza Projekta, početkom 2017. godine pokrenut je Projekt *Digitalizacije arhivskog i dokumentarnog gradiva Agencije* i to, arhivskog i dokumentarnog gradiva Agencije nastalo od osnutka Agencije (2009. godine) pa do kraja 2017. godine te arhivskog i dokumentarnog gradiva preuzetog iz resornog Ministarstva, a kojeg je Agencija imatelj.

Projekt je nastavljen u 2018. godini, a najveći dio poslovnih procesa Projekta u 2018. godini odnosio se na pripremu infrastrukture (stavljanje u punu funkciju vanjskog digitalizacijskog centra), pripremu gradiva za digitalizaciju, preuzimanje gradiva od strane vanjskog pružatelja usluge, pripremu gradiva za skeniranje, indeksiranje, procesuiranje informacijskih paketa, pohranu informacijskih paketa (dodjela mjesta pohrane) i evidentiranje tehničkih jedinica u sustavu za upravljanje arhivskim i dokumentarnim gradivom.

Na grafikonu koji slijedi daje se prikaz modela poslovnog procesa digitalizacije u 2018. godini

Grafikon 11: Prikaz modela poslovnog procesa digitalizacije u 2018. godini

Digitalizacija (skeniranje) gradiva provedena je u službenim prostorijama Agencije od strane vanjskog pružatelja usluga, a postupak je trajao točno godinu dana: od 8. studenog 2017. godine do 9. studenog 2018. godine. U tu svrhu u Agenciji je organiziran vanjski digitalizacijski centar od strane pružatelja usluge s uspostavljenim VPN tunelom prema sjedištu pružatelja usluga u svrhu slanja paketa tehničkih jedinica na obradu (indeksiranje) te ponovno vraćanje indeksiranih paketa tehničkih jedinica (digitaliziranog gradiva) u Agenciju. Prije uvoza digitaliziranog gradiva u sustav za upravljanje arhivskim i dokumentarnim gradivom, provedena je kontinuirana kontrola strukture i valjanosti XML-a na uzorku digitaliziranog gradiva. Svakoj fizičkoj tehničkoj jedinici dodijeljeno je mjesto pohrane u sustavu za upravljanje arhivskim i dokumentarnim gradivom s ciljem bržeg pronalaženja gradiva u konvencionalnom obliku, a čime se osiguralo efikasnije i brže provođenje arhivskih procedura, od kontroliranog izdavanja fizičkih tehničkih jedinica do olakšanog i automatiziranog procesa izlučivanja gradiva.

Tijekom projekta digitalizirano je:

- 600 dužnih metara arhivskog i dokumentarnog gradiva Agencije, ili
- 62.408 tehničkih jedinica (predmeta), odnosno
- 1.880.194 stranica dokumentacije

Posebni izazov u projektu predstavljala je digitalizacija velikih formata, čak i većih od A0 (karte), za što je bio potreban poseban skener velikih formata i priprema posebnih uputa za indeksiranje. Tako je digitalizirano preko 2.676 različitih karata. Radnicima Agencije omogućeno je brzo pristupanje digitaliziranom gradivu, ovisno o pravima pristupa te pretraživanje digitaliziranog gradiva prema ključnim metapodacima, kao na primjer: nazivu tehničke jedinice, klasi, organizacijskoj jedinici, a također i prema sadržaju dokumenta budući je sve gradivo skenirano na način da jamči optičko prepoznavanje znakova (OCR).

Postupkom digitalizacije uspostavljen je sustav upravljanja arhivskim i dokumentarnim gradivom Agencije, a koji omogućava sigurno spremanje i kontroliranu distribuciju poslovno bitnih dokumenata u digitaliziranom obliku sukladno pravima i ovlaštenjima pristupa te osigurava evidenciju cjelokupnog arhivskog i dokumentarnog gradiva Agencije sukladno Pravilniku o zaštiti i čuvanju arhivskog i dokumentarnog gradiva izvan arhiva.

Realizacijom gore navedenih procesa ispunjeni su svi očekivani rezultati Projekta.

Početkom travnja 2018. godine pristupilo se drugoj fazi Projekta *Unaprjeđivanja sustava upravljanja spisima Agencije*, tj. Projektu *Implementacije novog informacijskog sustava za uredsko poslovanje Agencije (e-pisarnice)*.

Implementacija cjelokupnog informacijskog sustava za uredsko poslovanje (e-pisarnice) provodila se kroz nekoliko poslovnih procesa prikazanih u donjoj tabeli:

<i>R.br.</i>	<i>Poslovni proces</i>	<i>Početak aktivnosti</i>	<i>Završetak aktivnosti</i>
1.	Modeliranje informacijskog sustava	2.4.2018.	13.4.2018.
2.	Razvoj informacijskog sustava	13.4.2018.	27.6.2018.
3.	Realizacija na testnoj okolini	27.6.2018.	31.7.2018.
4.	Integracija sustava sa sustavom za upravljanje arhivskim i dokumentarnim gradivom	27.6.2018.	31.7.2018.
5.	Edukacija korisnika	15.8.2018.	31.8.2018.
6.	Rješenje u produkcijskoj okolini	24.8.2018.	7.9. 2018.

Tablica 25: Prikaz modela poslovnih procesa digitalizacije u 2018. godini

Novi sustav pušten je u rad 1. rujna 2018. godine. Implementacijom novog sustava moderniziran je sustav uredskog poslovanja od zaprimanja pismena, skeniranja i pretvorbe pismena u PDF format, upisivanje novog predmeta uz mogućnost formiranja predložaka za otvaranje predmeta, razvođenje skeniranih predmeta/pismena iz jedne organizacijske jedinice na drugu ili na više radnika istovremeno bez kopiranja pismena, upravljanje spisima uz mogućnost izrade forme i sadržaja pismena prema digitalnom predlošku, automatsku popunu digitalnog predloška s podacima iz sustava i otpremanje kroz automatsko prepoznavanje skeniranog izlaznog pismena s barkodom iz sustava i s pečatom i potpisom u PDF obliku kao zadnjoj verziji pismena.

Navedeni sustav omogućio je brz i jednostavan pristup gradivu kroz pretraživanje predmeta i pismena po svim kriterijima unosa (datumu prijema/slanja, djelatniku/rješavatelju, pošiljatelju, primatelju), upravljanje gradivom na brz i siguran način kroz evidenciju svih izmjena i mogućnost pregleda povijesti izmjena podataka za predmete, pismena i kontakte te evidenciju svakog ostvarenog uvida i mogućnost pregleda povijesti uvida na predmetima, pismenima i priložima.

Informacijski sustav za uredsko poslovanje povezan je sa sustavom za upravljanje arhivskim i dokumentarnim gradivom čime se stvorio jedinstveni sustav upravljanja spisima Agencije od njihova zaprimanja do konačnog arhiviranja i izlučivanja odnosno dostave arhivskog gradiva nadležnom arhivu.

Svi gore navedeni poslovni procesi izvršeni su u planiranim rokovima čime su ispunjeni svi očekivani rezultati Projekta.

4.4 Pružanje elektroničkih usluga kroz sustav e-građani – Projekt UAS

U listopadu 2018. godine odobren je Projekt UAS kojim je započela implementacija pilot projekta uključivanja Agencije u pružanje elektroničkih usluga kroz sustav e-građani.

S obzirom na eksponencijalan porast broja prijava operatora bespilotnih zrakoplova, pojavila se potreba za kreiranjem automatiziranog unosa podataka u bazu podataka za razliku od dosadašnjeg ručnog unosa u bazu podataka. Projektom UAS omogućiti će se on-line prijava operatora bespilotnih zrakoplova gdje će operator unositi podatke o bespilotnom zrakoplovu i ostale informacije važne za prijavu u evidenciju, te će se i izdavanje odobrenja vršiti on-line. Identifikacija operatora će biti omogućena putem NIAS sustava za fizičke osobe, odnosno verifikacijom putem e-pošte za pravne osobe i strane državljane uz prilaganje preslike identifikacijskog dokumenta.

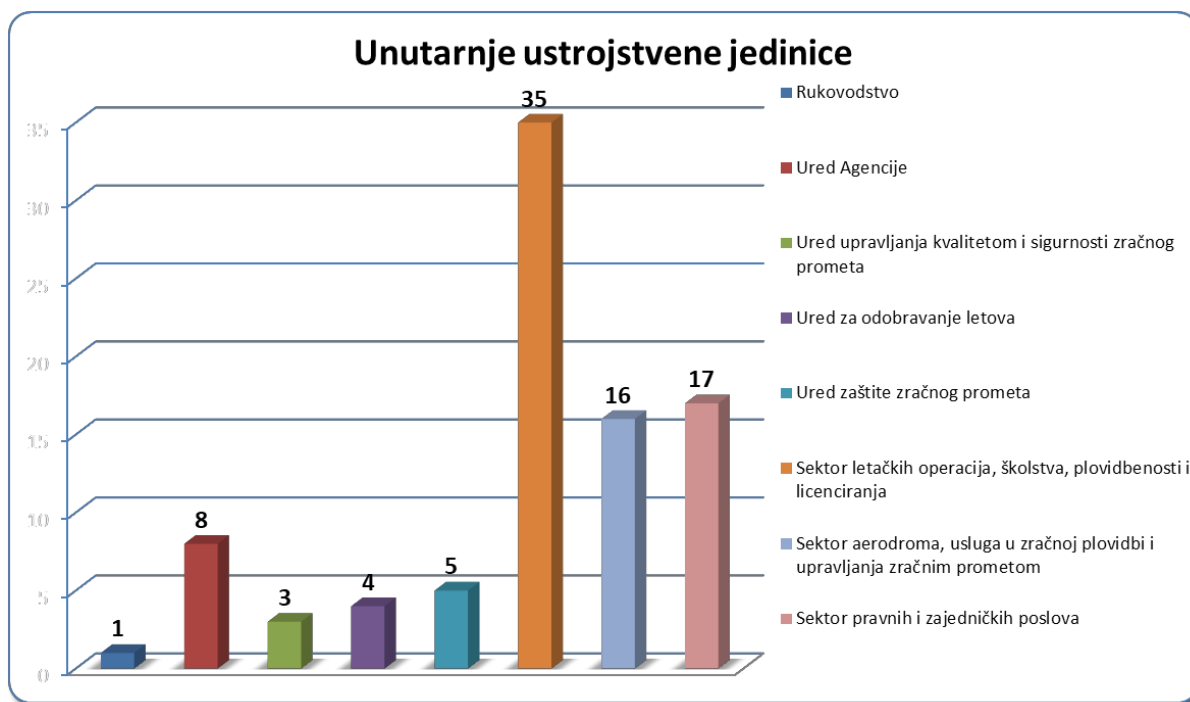
U 2018. godini izrađen je funkcionalan dijagram toka za UAS aplikaciju koji obuhvaća sve scenarije korištenja bespilotnih zrakoplova. Na ovaj način operator može kroz niz pitanja saznati kojoj kategoriji pripada i je li dužan izvršiti registraciju. Također je započet razvoj aplikacije, spajanje s urudžbenim zapisnikom te usklađivanje sa standardima Ministarstva uprave. Završetak Projekta UAS očekuje se 1. svibnja 2019. godine sukladno aktivnostima definiranim Projektom.

5. RESURSI ZA RAD AGENCIJE U 2018. GODINI

U 2018. godini osigurani su svi potrebni ljudski, financijski i materijalni resursi za izvršenje Godišnjeg programa rada Agencije.

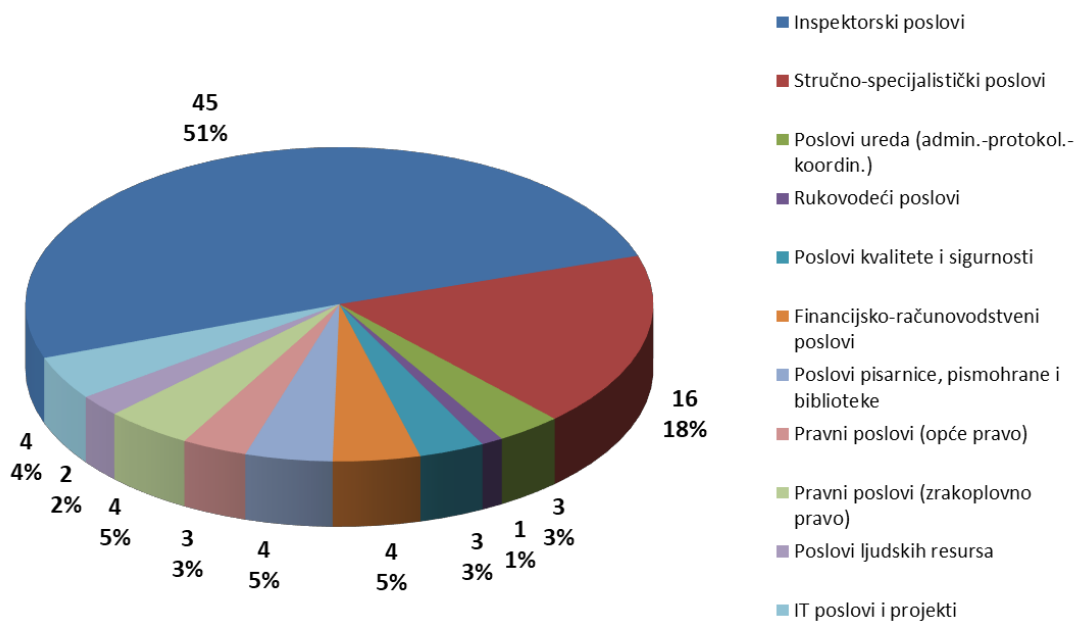
5.1 Ljudski resursi

Sukladno odredbama članka 5. stavka 16. Zakona, Agencija je obvezna zaposliti i održavati dovoljan broj stručnog osoblja, u cilju osiguranja obavljanja svih poslova koji proizilaze iz nadležnosti Agencije utvrđenih Zakonom. Na dan 1. siječnja 2018. godine, Agencija je zapošljavala 84 radnika. U 2018. godini Agencija je zaposlila 10 novih radnika (pomoćnik direktora, savjetnik za civilno-vojne odnose i suradnju, pet zrakoplovnih inspektora, specijalist za zrakoplovnu medicinu, specijalist za zrakoplovno pravo i administrator za odobravanje letova). Tijekom 2018. godine došlo je do prestanka radnog odnosa za pet radnika Agencije (direktor Agencije i zrakoplovni inspektor – sporazumni raskid radnog odnosa, dva radnika su umirovljena, dok je jedna radnica preminula nakon duge i teške bolesti). Tako je Agencija, na dan 31. prosinca 2018. godine, zapošljavala 89 radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme. Agencija se svake godine suočava s poteškoćama u zapošljavanju i zadržavanju odgovarajućeg stručnog osoblja. U Republici Hrvatskoj postoji manjak kvalitetnih kadrova u području zračnog prometa / civilnog zrakoplovstva što se naročito odnosi na struke koje su deficitarne na tržištu rada (piloti, kontrolori zračnog prometa, zrakoplovni inženjeri i tehničari, doktori medicine te ostali inženjeri različitih struka). Razlog za navedeno je globalno velika potražnja, te bolji uvjeti rada koji se pružaju takvim kadrovima, kako u Republici Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Navedene poteškoće su tijekom 2018. godine riješene aktivnijom politikom zapošljavanja na radna mjesta koja nije bilo moguće popuniti prethodnih godina. Na grafikonima koji slijede prikazan je broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama i struktura zaposlenih prema vrsti poslova krajem 2018. godine.

Grafikon 12: Pregled broja radnika Agencije po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama

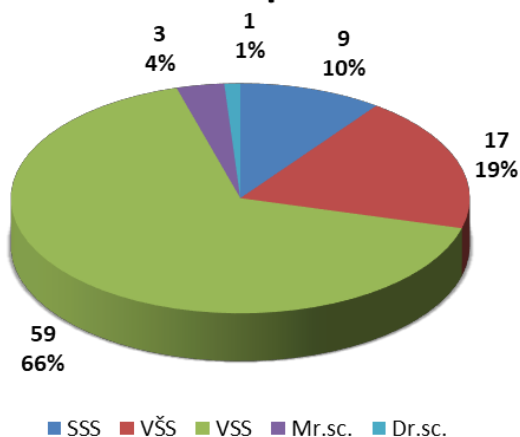
Struktura zaposlenih prema vrsti poslova

Grafikon 13: Pregled strukture radnika Agencije prema vrsti poslova

Na grafikonu koji slijedi prikazana je stručna sprema radnika Agencije.

Stručna sprema

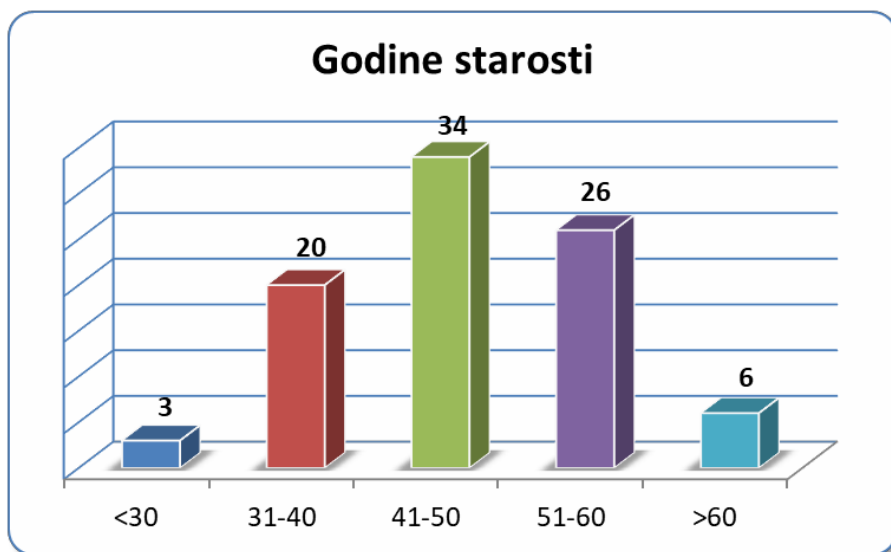
Grafikon 14: Pregled stručne spreme radnika Agencije

Na grafikonu koji slijedi prikazan je odnos broja radnika prema spolu.

Grafikon 15: Pregled broja radnika Agencije prema spolu

Na grafikonu koji slijedi prikazana je starosna struktura radnika Agencije u 2018. godini.

Grafikon 16: Pregled starosne strukture radnika Agencije

Agencija je u 2018. godini koristila vanjske stručne suradnike za potrebe nadzora, provođenja teorijskih/praktičnih ispita i provjere stručnosti, i to za obavljanje određenih stručnih poslova koji su povremenog karaktera ili iz usko specijaliziranog područja (vatrogastvo, zrakoplovna medicina, kontrola letenja, simulatori letenja, tip zrakoplova i dr.).

U skladu s navedenim, broj zaposlenih radnika u unutarnjim ustrojstvenim jedinicama Agencije u 2018. godini odražavao je stanje potreba za obavljanjem poslova iz nadležnosti Agencije. Unutarnje ustrojstvene jedinice Agencije imale su potreban broj zaposlenih radnika u skladu s obimom i složenosti poslova iz propisanog djelokruga. Stanje ljudskih resursa tijekom 2018. godine omogućilo je uspješno izvršenje svih poslova iz nadležnosti Agencije.

5.2 Financijski resursi

U 2018. godini financijski resursi Agencije su bili dostatni za obavljanje svih poslova iz nadležnosti Agencije i podmirenje dospjelih obveza, uz istovremeno osiguranje financijske stabilnosti i likvidnosti. Agencija je u 2018. godini provodila odgovorno financijsko poslovanje u cilju osiguranja zakonitog, namjenskog i svrhovitog korištenja financijskih sredstava.

Člankom 5. stavkom 3. Zakona i člankom 9. stavkom 1. Statuta Agencije propisano je da Agencija podnosi Vladi Republike Hrvatske godišnje izvješće o svom radu uključujući i financijsko izvješće. Obzirom da je Agencija 2016. godine upisana u Registar proračunskih korisnika, u obvezi je provoditi proračunsko računovodstvo. Shodno tome, a temeljem članka 27. Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu («Narodne novine» broj 3/15, 93/15, 135/15, 2/17, 28/17 i 112/18), financijski izvještaji za 2018. godinu predani su Financijskoj agenciji.

Agencija je u 2018. godini ostvarila prihode u iznosu od 97.891.185 kuna. Najznačajniji prihodi Agencije ostvareni su prema posebnim propisima u iznosu od 97.458.817 kuna, te čine 99,56% ukupnih prihoda. Svi ostali prihodi zajedno iznose 432.016 kuna i zastupljeni su svega 0,44%.

Rashodi Agencije u 2018. godini iznose 67.815.008 kuna, te obuhvaćaju rashode za zaposlene i materijalne rashode. Rashodi za zaposlene ostvareni su u iznosu od 27.968.562 kune, te čine 41,24% ukupnih rashoda Agencije. Materijalni rashodi su ostvareni u iznosu 35.506.094 kune, te čine 52,36% ukupnih rashoda pri čemu najznačajniji materijalni rashod predstavlja trošak članarine EUROCONTROL-u u iznosu od 25.785.883 kune.

Višak prihoda, koji kao rezultat poslovanja u 2018. godini iznosi 30.076.177 kuna, planira se koristiti za potrebe osiguranja likvidnosti i financijske stabilnosti, te za podmirivanje potreba Projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu. U Financijskom planu Agencije za 2019. godinu planirano je za te potrebe 44.060.000 kuna, a u projekcijama za 2020. godinu 30.190.000 kuna te za 2021. godinu 2.700.000 kuna.

Detaljnije o financijskim resursima opisano je u Financijskom izvješću koje je prilog ovom Izvješću.

5.3 Materijalni resursi

Nabava materijalnih resursa u 2018. godini provodila se sukladno Godišnjem programu rada, Financijskom planu i Planu nabave za 2018. godinu. U postupcima nabave postupalo se u skladu sa zakonskim propisima koji reguliraju javne nabave.

Agencija je ugovorila sljedeće usluge kao potporu svim radnim aktivnostima:

- pristup pokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži,
- javna govorna usluga,
- pristup Internetu.

U cilju potpore cjelokupnom poslovanju, produženi su postojeći ugovori o održavanju IT opreme i sustava, sklopljeni su novi, te su u 2018. godini bili aktivni sljedeći ugovori:

- Sistemsko održavanje poslužitelja,
- Održavanje sustava ujedinjene komunikacije,
- Tehničko održavanje web stranice,
- Održavanje aplikacije za financijsko-kadrovske poslove,
- Održavanje softvera za upravljanje digitaliziranim dokumentima,

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2018. GODINU

- Održavanje softvera Empic,
- Održavanje fotokopirnih strojeva.

Značajna stavka materijalnih resursa bile su licence za računalne programe koje Agencija koristi u svakodnevnom radu, stoga su nabavljene Microsoft licence za Office uredski paket, poslužiteljske i licence za baze podataka. Obnovljene su i licence za AutoCAD MAP 3D i SkySAFE Obstacle Management Software koje koristi Odjel aerodroma, te softver za izradu i obradu obrazaca koje stranke mogu elektronski popunjavati.

Vlastitim snagama izrađen je i uspješno implementiran informacijski sustav za provođenje teorijskih ispita. Tijekom 2018. godine testiranjima je pristupilo 323 kandidata koji su polagali ukupno 974 ispita.

Sukladno Planu nabave, provedeni su postupci nabave uredskog materijala i tonera te programa za uredsko poslovanje. Nabavljena su prijenosna računala s priključnim stanicama, dva nova poslužitelja, mrežna i komunikacijska oprema, kao i bar-kod čitači, skeneri i printeri za rad s novim softverom Pisarnice.

Svi poslužitelji, računala i usmjernik zaštićeni su licenciranim anti-virusnim programima, a elektronska komunikacija sigurnosnim certifikatima i digitalnim potpisom.

6. ZAKLJUČAK

Agencija je u 2018. godini u velikoj mjeri ostvarila aktivnosti predviđene Godišnjim programom rada za 2018. godinu. Nastavljen je kontinuitet rezultata iz prethodnih godina, te je u brojnim područjima došlo do daljnjeg unaprjeđenja rada Agencije. Provedbom razvojnih projekata ostvaren je daljnji razvoj djelatnosti Agencije.

Poslovi sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa su i u 2018. godini bili prioritetni poslovi Agencije. Agencija je izvršila 751 nadzor (563 planiranih i 208 neplaniranih/uvjetnih nadzora), uz realizaciju od 96% u odnosu na planirani broj nadzora. Certifikacija zrakoplovnih subjekata i licenciranje zrakoplovnog osoblja odvijali su se u skladu s potrebama i zahtjevima stranaka. Zbog sve veće potrebe i globalnog značaja, Agencija je provodila i posebne aktivnosti u području zaštite civilnog zračnog prometa. Agencija je u 2018. godini nastavila provoditi aktivnosti vezane uz upravljanje sigurnosnim rizicima u skladu s nacionalnim i međunarodnim zahtjevima, a koji za cilj imaju kontinuirano povećanje razine sigurnosti zračnog prometa.

Agencija je u 2018. godini aktivno radila na provedbi Programa unaprjeđenja zrakoplovne kulture i promocije sigurnosti u zrakoplovnoj zajednici putem medijskih kampanja, održavanjem radionica i izdavanjem publikacija s informativnim i edukativnim sadržajima, te putem web stranice. Program je osobito bio usmjeren prema pilotima sportsko-rekreativnog zrakoplovstva, operatorima bespilotnih zrakoplova, te organizacija za osposobljavanje pilota i održavanje zrakoplova. Agencija je, u okviru svoje nadležnosti, pratila provedbu velikih infrastrukturnih projekata u području aerodroma, sa sigurnosnog i zaštitnog aspekta.

Nalazi međunarodnih organizacija i institucija uspješno su otklanjani provedbom korektivnih mjera. EASA izvješće o kontinuiranom praćenju potvrđuje visoku razinu obavljanja poslova u području sigurnosti civilnog zračnog prometa u Republici Hrvatskoj, čime se doprinosi daljnjem razvoju zrakoplovne industrije.

Rad na izradi nacрта prijedloga podzakonskih propisa nastavljen je u 2018. godini u cilju usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije i implementacije propisa EU u pravni poredak Republike Hrvatske. Nastavljena je i provedba aktivnosti vezanih uz Jedinstveno europsko nebo. Brojni ostali poslovi iz nadležnosti Agencije redovito su obavljani, kao i suradnja s domaćim i inozemnim nadležnim tijelima. Školovanje i stručno usavršavanje kadrova je provođeno u svrhu održavanja postojećih i stjecanja novih kompetencija radnika Agencije. Komunikaciji sa zrakoplovnim subjektima pridavana je posebna pažnja kako bi im se pružila odgovarajuća pomoć u implementaciji propisa te promicanja sigurnosti zračnog prometa.

U 2018. godini ostvaren je daljnji napredak u provedbi razvojnih projekata. Agencija je u 2018. godini nastavila s provedbom višegodišnjih razvojnih projekata. Provedba Projekta EMPIC za implementaciju standardnog softvera za civilne zrakoplovne vlasti EMPIC-EAP odvijala se u skladu s planom. Tijekom 2018. godine nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu. Projekt unaprjeđivanja sustava upravljanja spisima nastavljen je u 2018. godini. U 2018. godini započet je projekt pružanja elektroničkih usluga kroz sustav e-građani.

U 2018. godini osigurani su svi potrebni ljudski, financijski i materijalni resursi za izvršenje Godišnjeg programa rada Agencije.

U skladu s navedenim, može se zaključiti kako je Agencija u najvećoj mjeri ostvarila ciljeve zacrtane Godišnjim programom rada za 2018. godinu.

U tablici koja slijedi daje se prikaz ostvarenja ciljeva Agencije u 2018. godini.

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2018. GODINU

R.br.	Ciljevi Agencije u 2018. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
1.	Kontinuirana provedba nadzora, certificiranja i licenciranja	Planiranje i realizacija certifikacije, nadzora i licenciranja sukladno zakonskim obvezama i obvezama koje proizlaze iz međunarodnih sporazuma.	Realizacija nadzora od 100% u odnosu na propisima određeni minimum u svakoj ustrojstvenoj jedinici.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Ukupno je izvršeno 563 planirana i 208 neplaniranih/uvjetnih nadzora uz ostvarenje Plana nadzora od 96%. Certificiranje i licenciranje je provedeno sukladno potrebama i zahtjevima stranaka. Referenca: Točke 3.1.1, 3.1.2 i 3.1.3
2.	Održavanje potrebne razine stručnosti	Realizacija Plana školovanja.	Realizacija Plana školovanja > 75% i osigurana internim aktom propisana razina stručnosti zaposlenika bez neopravdanih izuzetaka.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Agencija je u 2018. godini realizirala 85% planiranih školovanja. Referenca: Točka 3.8
3.	Pravovremeno otklanjanje nalaza utvrđenih EC, ICAO i EASA standardizacijskim nadzorima	Pravovremeno zatvaranje nalaza koji su u nadležnosti Agencije proizašli iz vanjskih nadzora.	EC, ICAO - nalazi za koje je nadležna HACZ zatvoreni u prihvaćenim rokovima; EASA - Nisu izdana suplementarna izvješća vezano uz nadležnost HACZ.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. ICAO USOAP - Agencija je provela sve korektivne mjere iz svoje nadležnosti. EC – nalazi iz nadležnosti Agencije utvrđeni na dvije naplanirane inspekcije zaštite zračnog prometa su otklonjeni u skladu s Planom korektivnih mjera. EASA - Nalazi iz standardizacijskih inspekcija su zatvoreni ili se provode u rokovima iz Plana korektivnih mjera, bez Supplementary Report-a. EASA izvješće o kontinuiranom praćenju (Continuous Monitoring Report) - Republika Hrvatska ocijenjena visokim ocjenama u svim domenama što ukazuje na visoki

Croatian Civil Aviation Agency

HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU ZA 2018. GODINU

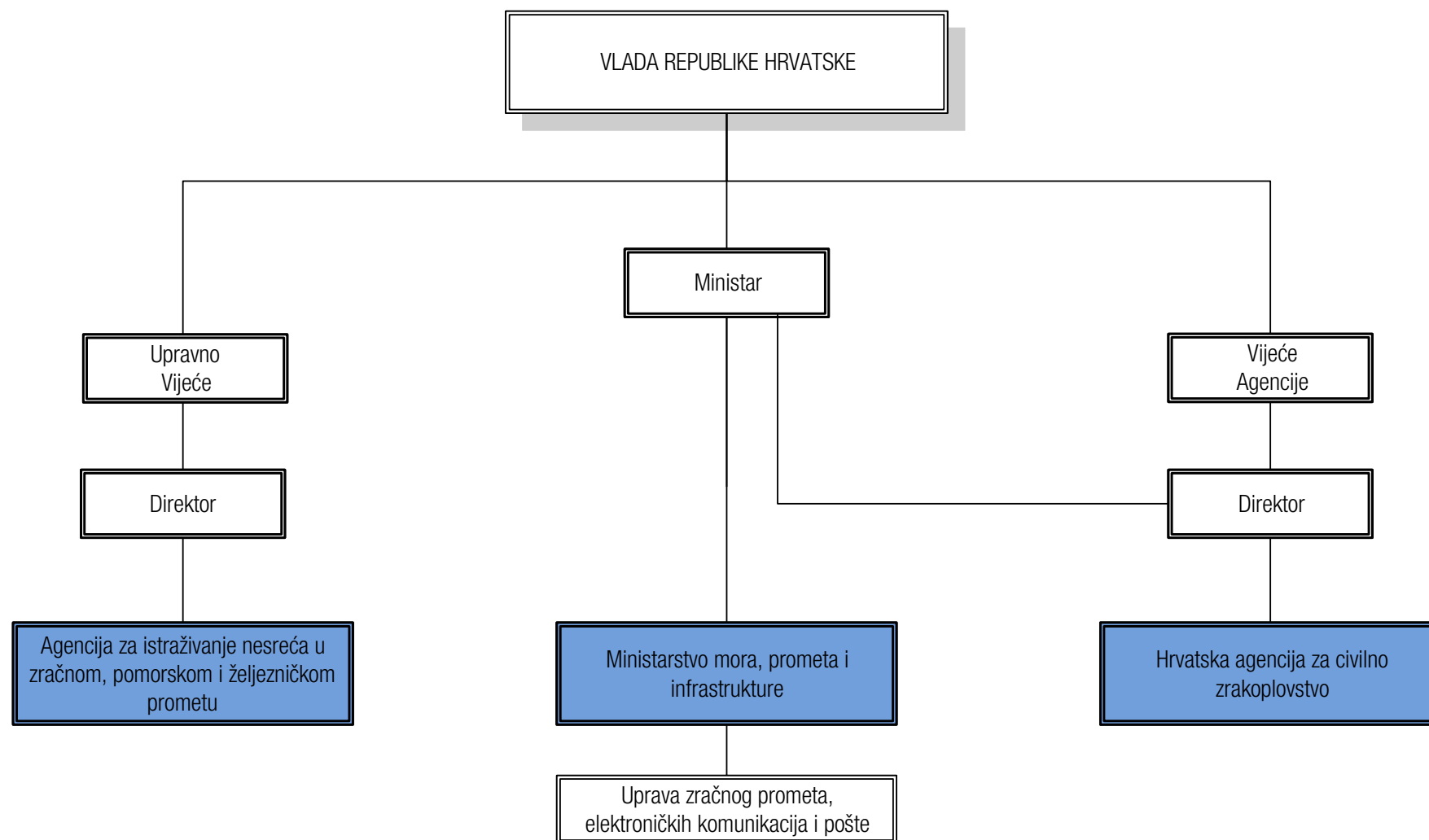
R.br.	Ciljevi Agencije u 2018. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
					stupanj udovoljavanja postavljenim zahtjevima. Referenca: Točke 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3 i 3.3.4
4.	Implementacija softverskog paketa EMPIC	Definirati projekt implementacije i implementirati sukladno projektu.	Implementacija definiranog projekta bez neopravdanih kašnjenja.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Projekt EMPIC provodio se u 2018. godini u skladu s planom implementacije. U 2018. godini nastavljena je implementacija modula za odobravanje i nadzor organizacija OAS (Organization Approval and Surveillance) koji u prvoj fazi implementacije obuhvaća MT (Maintenance Training Organizations) i MC (Maintenance Companies) podmodule, te Technical area modula koji obuhvaća AR (Aircraft Registration), TC (Type certification) i AO (Aircraft ownership) podmodule. Referenca: Točka 4.1
5.	Izrada nacrtu i implementacija propisa	Raditi na unaprjeđivanju postojećih nacionalnih propisa te osigurati implementaciju nacionalnih i EU propisa.	Izrada nacrtu propisa provedena u skladu s definiranim procesima te bez neopravdanih kašnjenja.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Zbog opravdanih okolnosti izrada nacrtu prijedloga tri planirana pravilnika odgođena je za 2019. godinu. U 2018. godini objavljeno je osam neplaniranih pravilnika. Referenca: Točka 3.4
6.	Unaprjeđivanje zrakoplovne kulture i promocija sigurnosti u zrakoplovnoj zajednici	Promocija sigurnosti, podrška zrakoplovnoj zajednici u razumijevanju i implementaciji propisa (medijske kampanje, radionice i sl.).	Realizacija planiranih radionica za zrakoplovnu zajednicu > 75%.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Agencija je u 2018. godini aktivno radila na unaprjeđenju zrakoplovne kulture i promociji sigurnosti u zrakoplovnoj

R.br.	Ciljevi Agencije u 2018. godini	Opis cilja	Ključni pokazatelji uspješnosti	Ostvarenje	Obrazloženje ostvarenja
					zajednici provedbom medijskih kampanja, održavanjem radionica i izdavanjem publikacija s informativnim i edukativnim sadržajima, te putem web stranice. Za 2018. godinu bilo je planirano 19 radionica za zrakoplovnu zajednicu, a održana je 21 radionica. Referenca: Točke 3.9.1, 3.9.2 i 3.9.3
7.	Provedba projekta rekonstrukcije poslovne zgrade	Provedba projekta u skladu s planom upravljanja projektom.	Provoditi plan upravljanja projektom bez neopravdanih kašnjenja.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Tijekom 2018. godine nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta rekonstrukcije i sanacije poslovne zgrade u Krajiškoj ulici broj 20 u Zagrebu, te je 31. kolovoza 2018. godine izdana građevinska dozvola. Referenca: Točka 4.2
8.	Sudjelovanje u međunarodnim aktivnostima	Sudjelovati u međunarodnim aktivnostima uključujući sastanke u institucijama i organizacijama za civilno zrakoplovstvo i aktivnostima stručnih tijela i radnih grupa.	Realizacija plana sudjelovanja u radu međunarodnih tijela > 75%.	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Suradnja s inozemnim nadležnim tijelima odvijala se u skladu s Planom sudjelovanja u radu međunarodnih organizacija i institucija u 2018. godini koji je ostvaren sa 80%. Referenca: Točke 3.7.2
9.	Osiguranje dostatnih ljudskih resursa za rad Agencije	Realizacija plana zapošljavanja u ustrojstvenim jedinicama u skladu sa utvrđenim povećanim potrebama i razvojem zrakoplovne industrije (UAS, prava putnika itd.)	Plan zapošljavanja realiziran bez neopravdanih kašnjenja	OSTVAREN	Cilj je ostvaren. Agencija je u 2018. godini zaposlila deset novih radnika. Referenca: Točka 5.1

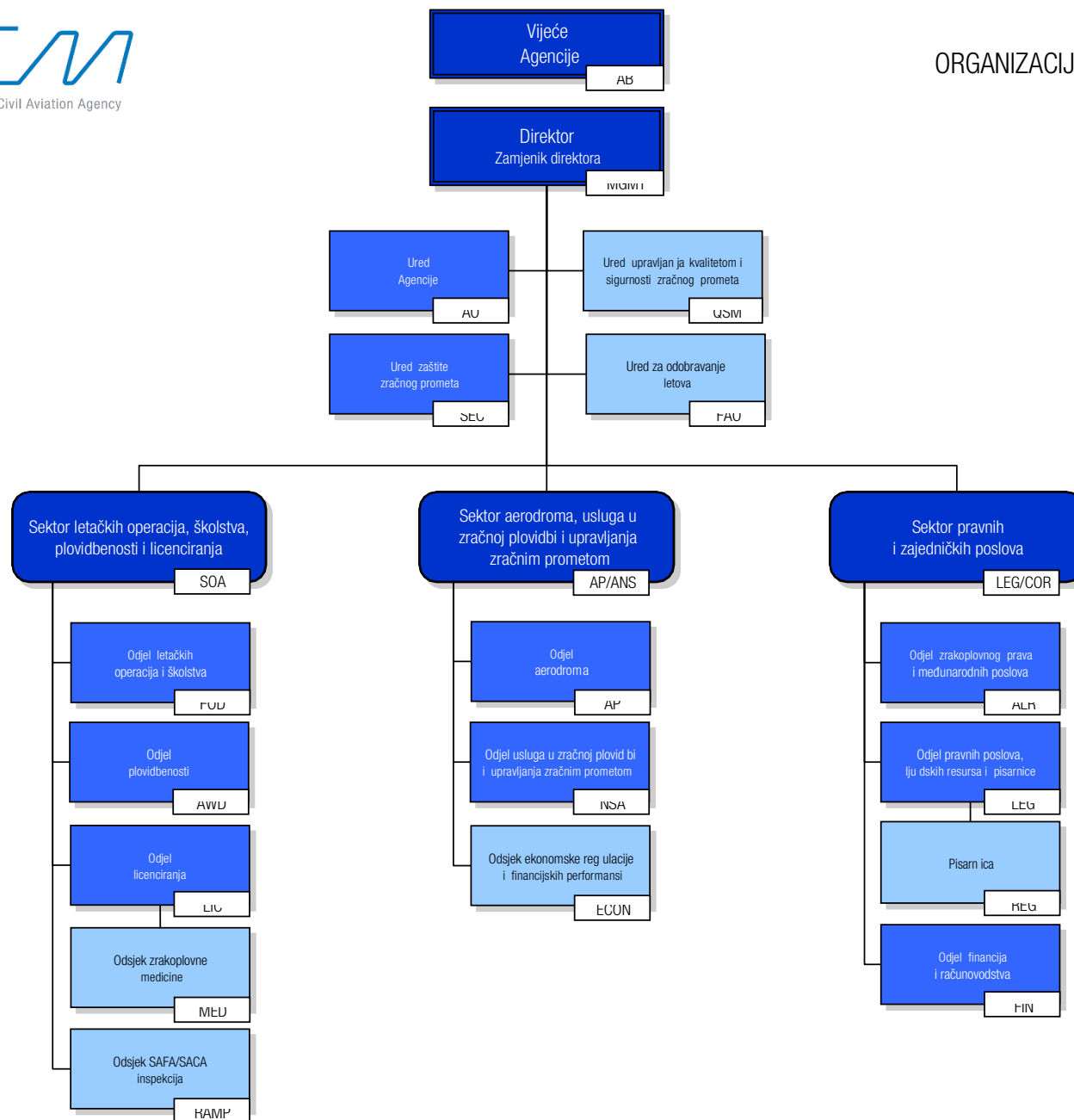
Tablica 26: Pregled ostvarenja ciljeva Agencije u 2018. godini

REPUBLIKA HRVATSKA
TIJELA NADLEŽNA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

ORGANIZACIJSKA KARTA

ORGANIZACIJSKA KARTA

Croatian Civil Aviation Agency

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA AGENCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

FINANCIJSKO IZVJEŠĆE
ZA 2018. GODINU

Zagreb, svibanj 2019. godine

SADRŽAJ

1.	UVOD	3
2.	PROPISI KOJIMA SE OSTVARUJU FINANCIJSKA SREDSTVA	3
3.	PRIHODI	4
3.1	Prihodi po posebnim propisima	5
3.2	Prihodi od financijske imovine	6
3.3	Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga	6
3.4	Ostali prihodi	6
3.5	Tekuće pomoći od institucija i tijela EU - refundiranje putnih troškova	6
4.	RASHODI	8
4.1	Rashodi za zaposlene	9
4.2	Materijalni rashodi	9
4.3	Financijski rashodi	9
4.4	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	9
4.5	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	10
5.	VIŠAK PRIHODA	11

PRILOZI

Prilog 1.: Izvještaji proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika za razdoblje: 1. siječanj 2018. – 31. prosinac 2018. – Referentna stranica

Prilog 2.: Bilanca na dan 31. prosinac 2018.

Prilog 3.: Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima za razdoblje: 1. siječanj 2018. – 31. prosinac 2018.

Prilog 4.: Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza za razdoblje: 1. siječanj 2018. – 31. prosinac 2018.

Prilog 5.: Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji za razdoblje: 1. siječanj 2018. – 31. prosinac 2018.

Prilog 6.: Izvještaj o obvezama za razdoblje: 1. siječanj 2018. – 31. prosinac 2018.

Prilog 7.: Bilješke uz financijske izvještaje Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo za razdoblje: 1. siječanj 2018. – 31. prosinac 2018.

1. UVOD

Hrvatska Agencija za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: Agencija), temeljem članka 5. stavka 3. Zakona o zračnom prometu („Narodne novine“ broj 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14 – u daljnjem tekstu: Zakon) i članka 9. stavka 1. Statuta Agencije, podnosi Vladi Republike Hrvatske Financijsko izvješće za 2018. godinu. Ovo izvješće je sastavni dio Godišnjeg izvješća o radu Agencije za 2018. godinu.

Agencija je neprofitna pravna osoba koja na temelju javnih ovlasti samostalno obavlja poslove iz svoje nadležnosti sukladno odredbama Zakona, kao djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, a u skladu s propisima donesenim na temelju Zakona i Statutom Agencije. Agencija djelatnost obavlja u skladu s odobrenim Godišnjim programom rada i Financijskim planom.

Vijeće Agencije donijelo je na 9. sjednici održanoj 11. rujna 2017. godine prijedlog Financijskog plana Agencije za 2018. godinu i projekcije za 2019. i 2020. godinu. Kao proračunski korisnik, prijedlog Financijskog plan za 2018. godinu izrađen je sukladno proračunskim propisima u okviru Financijskog plana Ministarstva mora, prometa i infrastrukture. Hrvatski sabor donio je na sjednici dana 30. studenoga 2017. godine Državni proračun Republike Hrvatske za 2018. godinu i projekcije za 2019. i 2020. godinu („Narodne novine“ broj 124/17) u kojem je objavljen Financijski plan Agencije.

Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2018. godinu («Narodne novine» broj 124/17) propisano je da se namjenski prihodi i primici, te vlastiti prihodi Agencije planiraju u državnom proračunu, a obveza uplate ovih prihoda u državni proračun se ne odnosi na Agenciju.

U prosincu 2018. godine provedene su izmjene i dopune Državnog proračuna za 2018. godinu i projekcija za 2019. i 2020. godinu, koje je donio Hrvatski sabor na sjednici održanoj 3. prosinca 2018. godine. S tim u vezi, donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2018. godinu («Narodne novine» broj 108/18), u kojem je odredba o neprimjenjivanju odredbe o uplati prihoda Agencije u državni proračun ostala nepromijenjena.

Temeljem članka 27. Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu («Narodne novine» broj 3/15, 93/15, 135/15, 2/17 i 28/17), polugodišnji i godišnji financijski izvještaji za 2018. godinu predavani su Financijskoj agenciji. Preslike potpisanih obrazaca Godišnjeg financijskog izvještaja za 2018. godinu nalaze se u prilogu ovome Izvješću.

2. PROPISI KOJIMA SE OSTVARUJU FINANCIJSKA SREDSTVA

Temeljem odredbi članka 10. stavka 1. Zakona, financijska sredstva za obavljanje i razvoj djelatnosti Agencije, osiguravaju se iz:

- prihoda od djelatnosti Agencije;
- dijela naknada iz članka 96. stavka 12. Zakona, za poslove iz nadležnosti Nacionalnoga nadzornog tijela, a koje naknade se utvrđuju u skladu s međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku;
- naknade koju plaćaju zračni prijevoznici po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu;
- naknade koju plaćaju svi putnici u civilnom zračnom prometu u odlasku;
- ostalih izvora u skladu sa zakonom.

Financijska sredstva za obavljanje i razvoj djelatnosti Agencije ostvareni su temeljem sljedećih podzakonskih propisa:

a) Naredba o visini naknade za izvršeni pregled zrakoplova, zavisno od kategorije, namjene i udovoljavanja posebnim uvjetima („Narodne novine“ broj 55/09) i Naredba o visini naknade za utvrđivanje stručne sposobnosti zrakoplovnog osoblja („Narodne novine“ broj 18/03 i 49/09).

Navedenim naredbama propisane su naknade za poslove iz djelatnosti Agencije (plovidbenost zrakoplova i licenciranje zrakoplovnog osoblja).

b) Pravilnik o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada („Narodne novine“ broj 91/13)

Temeljem Pravilnika o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada, Agencija ostvaruje pravo na prihode iz dijela rutnih i terminalnih naknada za obavljanje poslova iz nadležnosti Nacionalnog nadzornog tijela. Navedene naknade utvrđuju se u skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 391/2013 od 3. svibnja 2013. kojom se utvrđuje zajednički način obračuna naknada za usluge u zračnoj plovidbi (SL L 128, 09.05.2013), EUROCONTROL-ovim Sustavom rutnih naknada te međunarodnim sporazumima o rutnim i terminalnim naknadama koji obvezuju Republiku Hrvatsku.

c) Naredba o utvrđivanju visine naknada za rad Agencije za civilno zrakoplovstvo („Narodne novine“ broj 40/10).

Temeljem predmetne naredbe, putnici u domaćem odlasku i transferu plaćaju 0,68 EUR, a putnici u međunarodnom odlasku 1,37 EUR (HACZ putnička naknada). Nadalje, zračni prijevoznici plaćaju 0,02 EUR po kg prevezene robe/tereta (u daljnjem tekstu: HACZ robna naknada). Agencija prikuplja podatke od zračnih luka o broju prevezenih putnika i količini prevezene robe/tereta te samostalno ispostavlja račune zračnim prijevoznicima i naplaćuje svoja potraživanja. HACZ putnička i robna naknada (u daljnjem tekstu: HACZ naknade) služe kao sredstva za obavljanje i razvoj djelatnosti Agencije i predstavljaju najveći izvor prihoda Agencije.

3. PRIHODI

Agencija je u razdoblju od 1. siječnja 2018. do 31. prosinca 2018. godine ostvarila 97.891.185 kuna, od čega su najzastupljeniji Prihodi po posebnim propisima. Prikaz prihoda po stavkama nalazi se u tablici 3. na kraju ovog poglavlja, a u nastavku su obrazloženja po vrstama.

Tablica 1.: Ukupno ostvareni prihodi u 2018. godini

VRSTA PRIHODA	Ostvareno u 2018. godini	Udio u ukupnim prihodima u %
Prihodi po posebnim propisima	97.459.169	99,56
Prihodi od financijske imovine	133.869	0,14
Prihodi od prodaje robe i pruženih usluga	96.997	0,10
Ostali prihodi	149.238	0,15
Tekuće pomoći od institucija i tijela EU (ref.troš.sl. puta)	51.912	0,05
UKUPNO	97.891.185	100,00

Najznačajnije zastupljen prihodi su Prihodi po posebnim propisima (99,56%), dok svi ostali prihodi Agencije čine svega 0,44%.

3.1 Prihodi po posebnim propisima

Tablica 2.: Ostvareni prihodi po posebnim propisima

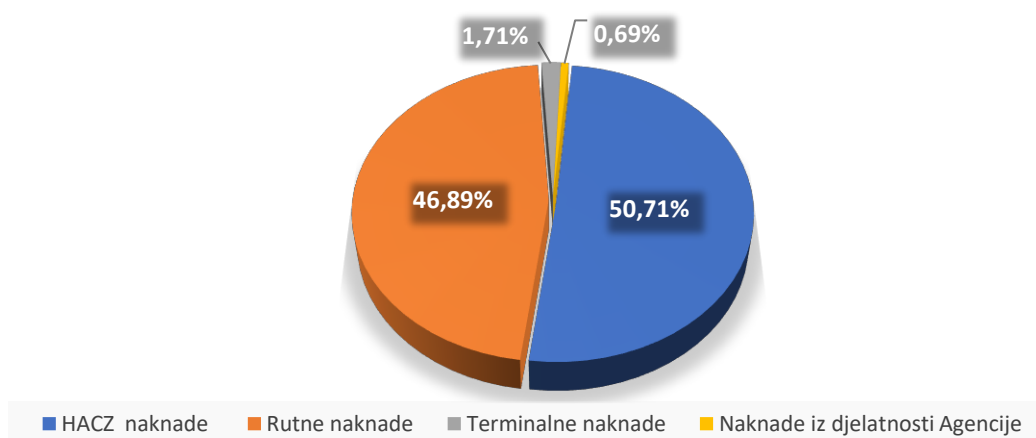
PRIHODI PO POSEBNIM PROPISIMA	Ostvareno u 2018. godini
HACZ naknade	49.421.279
Rutne naknade	45.699.009
Terminalne naknade	1.668.743
Naknade iz djelatnosti Agencije	669.785
UKUPNO	97.458.817

Prihodi po posebnim propisima čine najznačajnije prihode za obavljanje i razvoj djelatnosti Agencije. Unutar prihoda po posebnim propisima najveći udio odnosi se na prihode od HACZ naknada i rutnih naknada. Unutar prihoda od rutnih naknada sadržan je povrat troškova (refundacija) iz rutnih naknada za doprinos/članarinu EUROCONTROL-u, koju Agencija podmiruje u ime Republike Hrvatske. U 2018. godini taj povrat je iznosio 33.052.069 kuna.

HACZ naknade od međunarodnog prometa čine cca 75% ukupno naplaćenog prihoda od HACZ naknada, dok domaći promet čini cca 25% prihoda. Naplativost prihoda od HACZ naknada je vrlo visoka – 99,42% na kraju 2018. godine, s tim da će, radi sezonskog karaktera poslovanja subjekata u putničkom zračnom prometu, nenaplaćeni računi biti podmireni u narednoj sezoni.

Naknade iz djelatnosti ostvarene su u iznosu od 669.785 kuna temeljem propisa navedenih u toč. 1.a. ovog izvješća, a za poslove iz nadležnosti Agencije – plovidbenost zrakoplova, licenciranje zrakoplovnog osoblja, izdavanje licencija operatorima i zračnim prijevoznicima i dr.

Grafikon 1.: Struktura prihoda po posebnim propisima

3.2 Prihodi od financijske imovine

Prihodi od financijske imovine ostvareni su u iznosu od 133.869 kuna, a najvećim dijelom se odnosi na prihode od pozitivnih tečajnih razlika i razlika zbog primjene valutne klauzule.

3.3 Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga

Prihodi od prodaje roba ostvareni su u iznosu od 79.300 kuna, a odnose se na prodane službene obrasce isporučene zdravstvenim ustanovama i ostalim subjektima u zrakoplovstvu.

Prihodi od pruženih usluga ostvareni su u iznosu od 17.697 kuna, a odnose se na obavljene usluge nadzora na zahtjev zrakoplovnih subjekata i kao refundacija troškova za obavljene usluge školovanja na zahtjev domaćih i inozemnih civilnih zrakoplovnih subjekata/institucija temeljem kompetencija i javnih ovlasti Agencije.

3.4 Ostali prihodi

Ostali prihodi predstavljaju obračunsku stavku bez novčanog tijeka, kao obračun plaće u naravi.

3.5 Tekuće pomoći od institucija i tijela EU - refundiranje putnih troškova

Navedeni prihodi se odnose na povrate troškova službenih putovanja (refundacije) za zaposlenike Agencije u radu međunarodnih organizacija i institucija (institucije EU).

Tablica 3.: Prikaz prihoda po vrstama

Konto	VRSTA PRIHODA (Naziv konta)	Ostvareno u 2018.
63	POMOĆI IZ INOZEMSTVA (DAROVNICE) I OD SUBJEKATA UNUTAR OPĆEG PRORAČUNA	51.912
6323	Tekuće pomoći od institucija i tijela EU	51.912
64	PRIHODI OD IMOVINE	133.869
641	Prihodi od financijske imovine	133.869
6413	Kamate na oročena sredstva i depozite po viđenju	5.653
6414	Prihodi od zateznih kamata	19.329
6415	Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika i razlika zbog primjene valutne klauzule	108.887
65	PRIHODI OD UPRAVNIH I ADMINISTRATIVNIH PRISTOJBI, PRISTOJBI PO POSEBNIM PROPISIMA I NAKNADA	97.459.169
652	Prihodi po posebnim propisima	97.459.169
6526	Ostali nespomenuti prihodi	97.459.169
66	PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I ROBE TE PRUŽENIH USLUGA I PRIHODI OD DONACIJA	96.997
661	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga	96.997
6614	Prihodi od prodaje proizvoda i robe	17.697
6615	Prihodi od pruženih usluga	79.300
68	KAZNE, UPRAVNE MJERE I OSTALI PRIHODI	149.238
683	OSTALI PRIHODI	149.238
6831	Ostali prihodi	149.238
UKUPNO		97.891.185

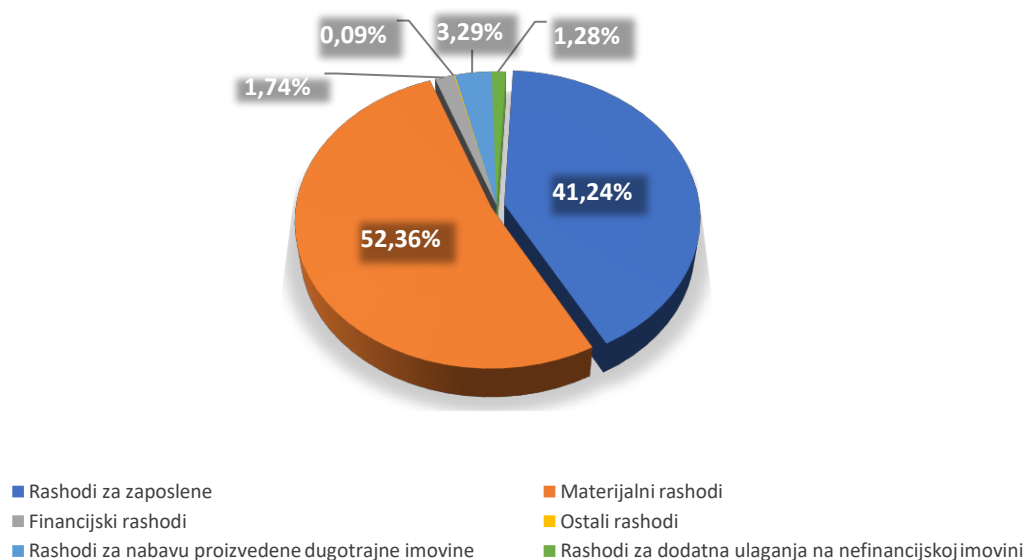
4. RASHODI

Ukupni rashodi Agencije u 2018. godini iznose 67.815.008 kuna, u kojima su najzastupljeniji Materijalni rashodi (52,36%) i Rashodi za zaposlene (41,24%). Ostale vrste rashoda, kao što su Financijski rashodi, Ostali rashodi, Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini ukupno čine udjel od 6,40%.

Tablica 4.: Zastupljenost pojedinih vrsta rashoda u ukupnim rashodima Agencije

Skupina konta	Vrsta rashoda	Iznos
31	Rashodi za zaposlene	27.968.562
32	Materijalni rashodi	35.506.094
34	Financijski rashodi	1.181.613
38	Ostali rashodi	61.511
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	2.230.299
45	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	866.929
	UKUPNO	67.815.008

Grafikon 2.: Udio pojedinih rashoda u ukupnim rashodima

4.1 Rashodi za zaposlene

Rashodi za zaposlene iznose ukupno iznose 25.596.350 kuna, u kojima je sadržan trošak plaća radnika, doprinosi i ostali rashodi za zaposlene. Tijekom 2018. godine u Agenciji je bilo zaposleno 89 radnika.

4.2 Materijalni rashodi

Druga najzastupljenija skupina rashoda u ukupnim rashodima Agencije čine materijalni rashodi. Najveći dio materijalnih rashoda odnosi se na doprinos/članarinu EUROCONTROL-u koju Agencija podmiruje u ime Republike Hrvatske, a koja je u 2018. godini iznosila 24.918.938 kuna. Navedeni trošak doprinosa/članarine EUROCONTROL-u evidentiran je na kontu Ostali nespomenuti rashodi poslovanja i čini 72,62% ukupnih materijalnih rashoda.

Materijalni rashodi obuhvaćaju i nakade troškova zaposlenima u iznosu od 3.147.854 kune, a sadrže troškove stručnog usavršavanja zaposlenika, rashode za službena putovanja, dnevnice, nakade za prijevoz, naknade za prijevoz s posla i na posao i ostale troškove službenih putovanja. Rashodi za službena putovanja odnose se na provedbu Plana nadzora i sudjelovanje u radu tijela u Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Sudjelovanje u radu tijela naročito podrazumijeva sudjelovanje u radu radnih grupa/tijela Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (ICAO), Europske komisije, Europske konferencije civilnog zrakoplovstva (ECAC), Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA), Europske agencije za sigurnost zračne plovidbe (EUROCONTROL), radnim tijelima funkcionalnog bloka zračnog prostora Središnja Europa (FAB CE) kao i ostalih međunarodnih tijela/organizacija/institucija u području zračnog prometa, te sudjelovanje na raznim radnim skupovima, radionicama, savjetodavnim tijelima itd.

Rashodi za usluge iznose 5.857.780 kuna, a najveći pojedinačni rashod čini trošak zakupa poslovnih prostorija u kojima posluje Agencija. Zatim su tu sadržani rashodi za intelektualne i osobne usluge, usluge tekućeg i investicijskog održavanja, usluge mobilne telefonije, interneta, poštanskih usluga i dr.

4.3 Financijski rashodi

Financijski rashodi u 2018. godini bilježe iznos od 1.181.613 kune, a odnose se na negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule.

4.4 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine

Agencija je tijekom 2018. godine nabavila računalnu opremu, komunikacijsku opremu te uredski namještaj u vrijednosti 674.869 kuna. Osim toga, nabavljeni su novi računalni programi u vrijednosti 490.430 kuna, te je podmiren ostali dio projektne dokumentacije za rekonstrukciju i sanaciju zgrade u Krajiškoj ulici u iznosu od 1.065.000 kuna.

4.5 Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini

Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini obuhvaćaju troškove dodatnih ulaganja na građevinskim objektima odnosno troškove kojima su podmirene aktivnosti na rekonstrukciji i sanaciji zgrade u Krajiškoj ulici u Zagrebu.

Tablica 5.: Prikaz rashoda Agencije u 2018. godini

Konto	Vrsta rashoda	Realizacija u 2018.
	RASHODI POSLOVANJA	64.717.780
31	Rashodi za zaposlene	27.968.562
311	Plaće (bruto)	21.383.663
312	Ostali rashodi za zaposlene	2.648.927
313	Doprinosi na plaće	3.935.972
32	Materijalni rashodi	35.506.094
321	Naknade troškova zaposlenima	3.147.854
322	Rashodi za materijal i energiju	659.800
323	Rashodi za usluge	5.857.780
324	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	54.777
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	25.785.883
34	Financijski rashodi	1.181.613
343	Ostali financijski rashodi	1.181.613
38	Ostali rashodi	61.511
381	Tekuće donacije	53.604
383	Kazne, penali i naknade štete	7.907
	RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	3.097.228
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	2.230.299
422	Postrojenja i oprema	674.869
426	Nematerijalna proizvedena imovina	1.555.430
45	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	866.929
451	Dodatna ulaganja na građevinskim objektima	866.929

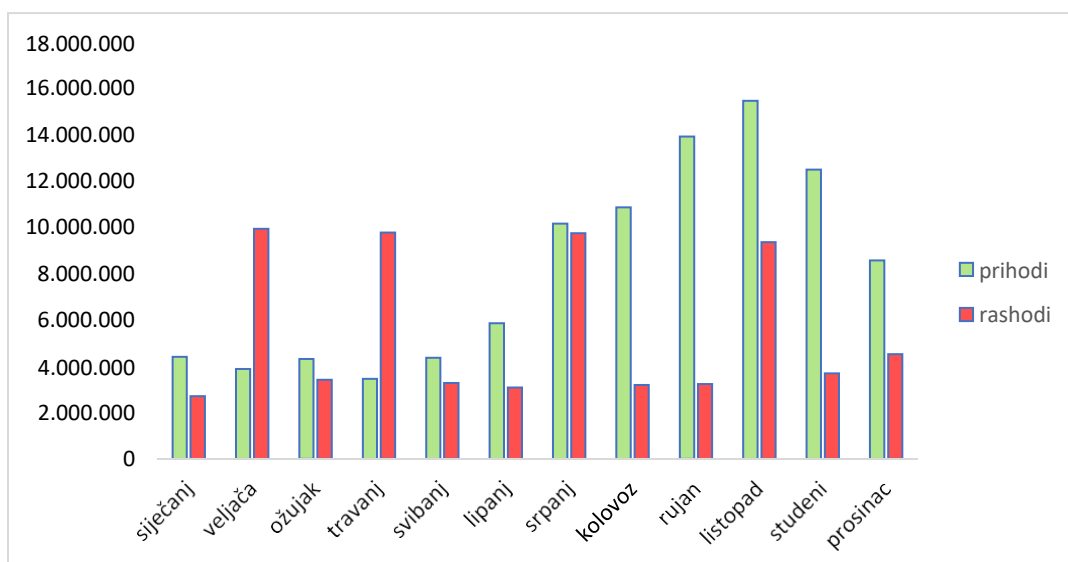
5. VIŠAK PRIHODA

Ostvarivanje prihoda Agencije ima sezonski karakter i višak prihoda ostvaren prethodne godine koristi se za osiguravanje likvidnosti i podmirivanje obveza do početka iduće sezone. Sezonska dinamika se događa radi prirode najvećeg izvora prihoda, odnosno broja prevezenih putnika koji posjećuju Republiku Hrvatsku tijekom ljetnih mjeseci.

Sukladno Naredbi o naplati naknada, dostava podataka Agenciji o broju putnika i prevezenoj robi provodi se početkom mjeseca za prethodni mjesec, nakon čega Agencija provodi fakturiranje i ispostavlja račune s rokom plaćanja od 30 dana. Time naknade koje su putnici platili primjerice u lipnju, Agencija evidentira kao prihod u rujnu.

Potrebe za sredstvima, odnosno rashodi Agencije, imaju relativno ujednačenu mjesečnu dinamiku osim plaćanja članarine EUROCONTROL-u koja se provodi kvartalno. Grafički pregled dinamike ostvarivanja prihoda i podmirivanja rashoda prikazan je na grafikonu br. 3:

Grafikon 3.: Dinamika ostvarivanja prihoda i podmirivanja rashoda

Agencija je završila 2018. godinu s viškom prihoda u iznosu od 30.076.177 kuna. Predmetni višak prihoda planira se koristiti za potrebe osiguranja likvidnosti i financijske stabilnosti Agencije, posebice u dijelu godine kada Agencija ne ostvaruje prihode dostatne za redovno poslovanje, te za podmirivanje potreba rekonstrukcije zgrade u Krajiškoj ulici u Zagrebu.

Potrebe rekonstrukcije zgrade zahtijevaju znatan iznos sredstava u narednih nekoliko godina. U financijskom planu Agencije za 2019. godinu planirano je za te potrebe 44.060.000 kuna, a u projekcijama za 2020. godinu 30.190.000 kuna i za 2021. godinu 2.700.000 kuna.

Prilozi 1. – 7.

Obrasci godišnjeg financijskog izvještaja Agencije za 2018. godinu